Poštnina plačana v gotovini.
Leto XIX., št. 191
Ljubljana, petek 19. avgusta 1938
Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Din 25.—, Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor, Grajski trg št. 7. telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Madžarska odločitev

Sredi največjega zanimanja za položaj v srednji Evropi v zvezi s češkoslovaškim vprašanjem se bližata dva važna diplomatska dogodka, ki še bolj obračata pozornost Evrope na podunavski bazen: madžarski obisk v Berlinu in zasedanje stalnega sveta Male antante na Bledu. Oba dogodka bosta po naključju vsaj v posredni zvezi, saj se na splošno domneva, da bo glavni predmet blejskih razgovorov vprašanje nove ureditve odnošajev med Madžarsko in Malo antanto, medtem ko se bodo berlinski razgovori madžarskih in nemških državnikov nedvomno sukali okoli istega vprašanja, četudi znabiti v čisto drugačnem pravcu. Katera smer bo zmagala v končni madžarski odločitvi, bo pokazal že bližnji razvoj, važna pa je vsekakor za sedaj ugotovitev, da je vprašanje madžarskih odnošajev nasproti Mali antanti postavljeno v ospredje v najbolj perečí obliki.

Do tega je dovedlo več okolnosti, ki so v neposredni zvezi z vsem mednarodnim razvojem v zadnjem času. Predvsem spada geografsko, politično in gospodarsko tudi Madžarska v ono evropsko območje, ki ga je neposredno zajelo valovje avstrijske priključitve k tretjemu rajhu. Do neke mere smemo celo tudi v tem primeru govoriti o svojstvenem »madžarskem problemu« kot delu splošne srednjeevropske problematike, ki danes zanima vso Evropo. Navidezno se zdi ta problem bolj notranjepolitičnega kakor zunanjepolitičnega značaja, ker ga navadno vežemo predvsem na značilne simptome nevarne desničarske propagande na samem Madžarskem; toda dejansko gre tudi tu za izredno važno zunanjepolitično vprašanje, s katerim je zvezanih polno zunanjepolitičnih občutljivosti zainteresiranih držav z velesilami na čelu. Prvi val »anšlusa« je zadel sicer Češkoslovaško, toda od bližnje madžarske odločitve bo predvsem odvisno, ali bo ostalo samo pri tem, ali pridejo tudi drugi na vrsto, med njimi seveda tudi sama Madžarska.

Vprašanje madžarske odločitve, ki pomeni v praksi jasnejšo zunanjepolitično opredelitev v sedanjem mednarodnem razvoju, je bilo v zadnjem času že večkrat povsem konkretno postavljeno. V spominu so zlasti rimski razgovori madžarskega ministrskega predsednika Imredyja in zunanjega ministra Kanye v drugi polovici julija. Italija in Madžarska sta tedaj s posebnim poudarkom manifestirali željo po ohranitvi tako zvanih rimskih protokolov kot osnove njunih odnošajev, ki naj ostane tudi v spremenjenem položaju, nastalem z avstrijsko priključitvijo k Nemčiji. Že tedaj pa se je postavilo konkretno vprašanje zamenjave tretjega partnerja v rimskem trikotu, Avstrije. Mussolini je v tej zvezi opozoril na pomen italijansko-jugoslovenskega prijateljstva, kar je dalo povod za znane kombinacije o novem trikotu Rim—Beograd—Budimpešta. Imredy pa je v svoji zdravici nekoliko bolj rezervirano namignil samo na potrebo izboljšanja odnošajev »z vsemi sosedi, ki so enako razpoloženi«, ne da bi bil sicer konkretnejše opredelil teženj madžarske zunanje politike.

Imredyjeva rezerviranost se je tolmačila kot obzirnost nasproti novi madžarski sosedi, Veliki Nemčiji, ki ni nikdar prikrivala, kako velik pomen pripisuje svojemu prijateljstvu z Madžarsko. V tem se je še enkrat pokazalo značilno kolebanje madžarske zunanje politike med italijansko in nemško orientacijo, ki dejansko ni prenehalo niti po nastanku osi Rim-Berlin, dasi je bila italijansko-nemška zveza sprejeta v Budimpešti kot veliko olajšanje, ki je Madžarsko rešilo neprijetne zunanjepolitične zagate definitivne odločitve za Rim ali Berlin. Razen tega se madžarski zunanji minister Kanya nikdar ni povsem odpovedal vzdrževanju dobrih odnošajev z evropskim zapadom, zlasti z Anglijo, ki ima na Madžarskem svoje finančne interese še izza dobe sodelovanja z Italijo.

Važen činitelj v madžarski zunanjepolitični usmeritvi je bila od vsega začetka zlasti madžarska zahteva po reviziji mirovnih pogodb. Po tem, kdo se je v posameznih fazah evropskega razvoja ogreval za madžarske revizionistične težnje, so v glavnem tudi madžarski diplomati urejali svoje odnošaje nasproti ostali Evropi. Spričo nenadnih nevarnosti, ki pritiskajo sedaj na madžarske meje kot »večje zlo«, se je v odgovornih madžarskih krogih pojavilo sicer delno iztreznjenje, vendar pa je revizionistična sentimentalnost še vedno na dnu vseh madžarskih zunanjepolitičnih akcij. To se med drugim očito manifestira zlasti v različnih stališčih Madžarske nasproti posameznim članicam Male antante. Preokret k realni politiki, kakršno bi po logiki spoznanj diktirala skupna nevarnost kot vrhovni kriterij zunanjepolitične usmeritve k sodelovanju z vsemi sosedi, vsekakor ni še popoln.

Zdi se pa, da so v zadnjem času tudi madžarski revizionisti spoznali, da bi utegnila biti pot k delni realizaciji madžarskih zahtev nekoliko drugačna od dosedanje. Bolgarski primer, kakor je dokumentiran v solunskem sporazumu, je na trezno misleče Madžare nedvomno svarilno deloval. Poskus, da se Madžarska pobota izven okvira Male antante samo z Jugoslavijo, se ni obnesel. Sedaj je opažati večje razpoloženje za sporazum s celo Malo antanto in v tej zvezi se napovedujejo važni sklepi na blejski konferenci. Seveda pa se ne sme pri tem pozabiti, da bodo madžarski državniki z regentom Horthyjem na čelu baš v dneh blejskega zasedanja gostje Nemčije. Res je sicer, da je istočasnost obeh dogodkov čisto slučajna, saj sta datuma blejske konference in berlinskega obiska regenta Horthyja s spremstvom že dolgo znana, vendar utegne ta koincidenca vplivati na madžarsko odločitev v različnem pravcu. V tem pa je jedro problema.

Čisto slučajno sovpada blejska konferenca tudi z velikimi svetoštefanskimi proslavami v Budimpešti, ki bodo letos še posebno svečane. V tej zvezi so se slišali tudi pesimistični glasovi o možnosti enostranske proglasitve madžarske vojaške enakopravnosti kot demonstrativne poteze v okviru svečanosti, vendar poznavalci razmer s tako madžarsko gesto v sedanjem položaju ne računajo. Dasi je po vsem tem madžarska odločitev še vedno nekoliko negotova, so na evropskem zapadu prepričani, da ne bo treba več dolgo nanjo čakati in da bo za evropski mir, zlasti pa za mir v podunavskem bazenu verjetno pozitivna. To bi bilo iskreno želeti.

LORD RUNCIMAN PRI HENLEINU

Sestanek v gradu princa Hohenloha v Rottenhausu — Druga faza pogajanj med čsl. vlado in sudetskimi Nemci

Praga, 18. avgusta. h. Lord Runciman je danes dopoldne s svojimi sotrudniki docela nepričakovano odpotoval v grad Rottenhaus pri Irgovu ob severnočeški meji med Komotovim in Mostom k princu Maksu Evgenu Hohenlohu. To njegovo potovanje so držali v Pragi v najstrožji tajnosti. *Nemška uradna agencija je ob 12.45 objavila, da je lord Runciman prispel v grad Rottenhaus, kjer se je opoldne sestal z voditeljem sudetsko-nemške stranke, Konradom Henleinom.* Princ Hohenlohe je nemški državljan, star je 40 let in ima za ženo neko špansko markizo. Njegov brat, princ Rudolf Hohenlohe, je predsednik nemške teniške zveze.

Kakor doznava vaš dopisnik, sta bila lord Runciman in Henlein skupno pri kosilu in sta se tudi še po kosilu dalje časa razgovarjala. Lord Runciman se je ob 19.45 vrnil v Prago. Po kratkem bivanju v hotelu je odšel na angleško poslaništvo, kjer je angleški poslanik Newton priredil njemu na čast svečano večerjo.

Berlin, 18. avgusta. w. Nocojšnji listi obširno poročajo o sestanku lorda Runcimana s Konradom Henleinom. Sestanku sta prisostvovala z nemške strani poleg Henleina tudi poslanca dr. Frank in Kundt. Razgovor med njimi je trajal vse popoldne in se je lord Runciman odpeljal nazaj v Prago šele ob 17. V nemških krogih smatrajo, da so s tem dosegla pogajanja v Pragi svoj višek. Dosedanja pogajanja so po sodbi nemškega tiska pokazala, da obstojajo med stališčem praške vlade in stališčem sudetskih Nemcev nepremostljiva nasprotstva, poudarjajo pa, da so Nemci še vedno pripravljeni za nadaljnja pogajanja. Dejansko pomeni odklonitev vladnih predlogov, da so pogajanja prišla na mrtvo točko. Pri razgovorih na gradu Rottenhaus je lord Runciman prvič nastopil kot posredovalec. Do sedaj je lord Runciman samo proučeval položaj in tudi pri današnjih razgovorih mu je šlo predvsem za ugotovitev, ali je mogoče spraviti pogajanja s sedanje mrtve točke.

Napočil je čas za Runcimanovo posredovanje

Pariz, 18. avgusta. h. Že snoči je pariški tisk v svojih glavnih naslovih naglašal, da je pričakovati v Pragi posebno važne odločitve. Tudi današnji listi so istega mnenja in smatrajo odgovor vodstva sudetsko-nemške stranke za glavni dogodek dneva. Čeravno na eni strani izražajo mnenje, da pogajanja v Pragi niso napredovala, smatrajo na drugi strani dejstvo, da se bodo pogajanja nadaljevala, kot dober znak. Po splošni sodbi pariškega tiska je sedaj načil trenutek za posredovalno akcijo lorda Runcimana. Odklonitev vladnih predlogov s strani sudetsko-nemške stranke predstavlja zaključek prvega razdobja praških pogajanj in se pričenja sedaj drugo razdobje, ki se bo razvijalo ob posredovalni akciji lorda Runcimana, ki bo stopil sedaj na torišče in si prizadeval doseči kompromis med stališčem praške vlade in stališčem sudetskih Nemcev. Dasiravno listi ne taje, da bo to zelo težavna in komplicirana naloga, vendar upajo, da bo lord Runciman dosegel zaželjeni cilj, če bodo na obeh straneh pokazali dobro voljo.

Če posredovanje ne uspe . . .

Pariz, 18. avg. o. Francoski listi ostro komentirajo odklonilno stališče, ki so ga sudetsko-nemški delegati zavzeli na včerajšnjem sestanku s češkoslovaškim političnim ministrskim odborom. Najznačilnejši med francoskimi komentarji je nedvomno članek »Epoque«, ki označuje nastop sudetsko-nemškega poslanca dr. Kundta za aroganten in agresiven. Sudetski Nemci si očitno prizadevajo, da bi popolnoma desavuirali praško vlado in njena resna stremljenja za ureditev narodnostnih problemov na Češkoslovaškem. Sudetski Nemci ne pristanejo na nikako razpravo in vztrajajo nepopustljivo pri svojih prvotnih zahtevah. Sedaj tudi že javno izpovedujejo, da prepada, ki je nastal med njimi in češkoslovaško vlado, ni mogoče premostiti. Od sudetskih Nemcev sedaj v resnici ni pričakovati prav nobene geste v prilog sporazuma. Henlein zahteva koncesije, ki bi pomenile propast republike. A prav tako je samo po sebi razumljivo, da praška vlada ne bo popustila.

Sedaj je na vrsti neposredna akcija angleškega državnika Runcimana. Četudi Runcimanu njegova misija ne uspe, bo Chamberlain sklical mednarodno konferenco, na kateri naj bi se uredilo sudetsko-nemško vprašanje. Verjetno pa je, da se bodo na tej konferenci pojavile nove in morda še hujše težave. Vendar pa angleška vlada noče opustiti niti te poslednje prilike za mirno poravnavo spora med Češkoslovaško in Nemčijo.

Zavlačevalna taktika sudetskih Nemcev

Odklonitev vladnih načrtov, toda za nadaljevanje pogajanj — Aroganten govor poslanca Kundta

Praga, 18. avgusta h. Na včerajšnjem sestanku zastopnikov vlade in koaliranih strank **so zastopniki sudetsko-nemške stranke definitivno odklonili vse predloge vlade za rešitev narodnostnega problema na Češkoslovaškem, ne odklanjajo pa nadaljnjih pogajanj.** Odklonilno stališče henleinovcev političnih krogov ni presenetilo. Listi v svojih komentarjih ugotavljajo, da je to dokaz pomanjkanja dobre volje na nemški strani in vidijo v tem samo nov manever, da bi se pogajanja zavlekla.

Sudetsko-nemški poslanec Kundt je na seji o dr. Hodževih predlogih izjavil med drugim:

Čeprav je po dosedanjem rezultatu razgovorov z vlado še vedno tako globok prepad med stališčem vlade in sudetsko-nemške stranke, kakor na začetku razgovorov, smo vendar tudi danes še nadalje pripravljeni pogajati se o tem, kako bi s primerno preureditvijo države, z ustvaritvijo odgovarjajočih pogojev in z drugimi odgovarjajočimi političnimi ali drugačnimi ukrepi rešili narodnostni problem in z njim krizo države na osnovi osmih karlovarških Henleinovih zahtev. Vsekakor pa vas opozarjamo, da je potrpljenje našega prebivalstva, ki ne sluti z vaše strani še nobenega znaka dobre volje, manjše od našega potrpljenja. Ako ne bodo češke organizacije, osebnosti in vladni listi pokazali tudi v naprej nobenega znaka dobre volje in bodo še stopnjevali svoje napade proti sudetskim Nemcem in nemštvu sploh, potem se ne smete čuditi, če bodo sudetski Nemci potali čedalje bolj nezaupni nasproti vam. Opozarjam vas, da bodo nadaljnja pogajanja mogoča le pod pogojem, ako bo oznanjana dobra volja dokazana ne le za zeleno mizo, temveč tudi v zadržanju češkega časopisja, čeških organizacij in državnih organov ter z odgovarjajočimi ukrepi, ki naj ustvarijo psihološke predpogoje z vladne strani.

Edini namen pogajanj more biti samo v tem, da se skuša proučiti, ali in kako bi se s preureditvijo države mogla najti osnova za notranji državni mir med vlado in sudetsko-nemško stranko kot predstavnico vseh sudetskih Nemcev. Šele po tem načelnem sporazumu bi se bilo mogoče spustiti v podrobna pogajanja o posameznih vprašanjih in v izdelavo odgovarjajočih načrtov in osnutkov. To pa seveda ne pomeni, da bi morala pri načelnih razgovorih odpasti vsa podrobna vprašanja.

Praktično gre predvsem za vprašanje, ali vlada prizna sudetskim Nemcem popolno enakopravnost kot narodni skupini v narodnostni državi, ali vztraja pri svojem stališču, kakor ga kažejo vladni elaborati, ki se izogibljejo označbi narodnih skupin in upoštevajo glede enakopravnosti samo načelo proporcionalnosti. Ako hoče predsednik vlade dokazati, da ni enotno naseljenega nemškega ozemlja v državi, ga opozarjamo, da se sklicuje pri tem na številke, ki drže samo v zvezi z državno politiko naseljevanja od leta 1918 dalje, ko je bilo dajansko stanje spremenjeno. Rezultatov potujčenja nemškega ozemlja pa sudetski Nemci ne morejo nikdar priznati. Zgraditev samouprav v okviru dosedanjih samoupravnih organov pomeni odklonitev sudetskega predloga o edino umestni samoupravi. Predloga vlade in sudetske stranke se torej ne moreta spraviti v sklad, ker izhajata s povsem različnih stališč. Vladni elaborati smatrajo sudetske Nemce za narodno manjšino, oni sami pa vztrajajo pri svoji zahtevi, da se jim prizna kot celoti popolna enakopravnost s Čehi. Poslanec Kundt je končno označil kot nezadovoljiv tudi vladni osnutek jezikovnega zakona.

Vtis v Londonu

London, 18. avgusta. h. Ves londonski tisk na vodilnih mestih poroča o včerajšnjih pogajanjih zastopnikov sudetsko-nemške stranke s češkoslovaško vlado ter podčrtava negativno stališče, ki so ga zavzeli sudetski Nemci glede predlogov praške vlade. »Times« objavljajo obširno poročilo in ugotavljajo obojestransko pripravljenost za nadaljevanje pogajanj. Po informacijah lista priznavajo v nemških političnih krogih, da je politično ozračje zelo napeto in da lahko samo rešitev sudetsko-nemškega vprašanja prinese izboljšanje. List tudi beleži, da so izjave ameriškega zunanjega ministra Hulla izzvale v Berlinu veliko nezadovoljstvo.

V ostalem sodi tudi angleški tisk, da je sedaj napočila doba za posredovalno akcijo lorda Runcimana. »Yorkshirepost« naglaša v uvodniku, da odklonitev vladnih predlogov s strani sudetskih Nemcev ni presenetila, ker je bilo stališče Nemcev že dovolj znano iz kritike v tisku in spričo kampanje nemškega tiska proti Češkoslovaški. List smatra, da bi bili v opravičilo te odklonitve potrebni vsekakor tehtnejši argumenti, kakor pa so oni, ki jih je v imenu sudetsko-nemške stranke včeraj navedel poslanec Kundt. Izglede za uspeh posredovalne akcije lorda Runcimana presoja list dokaj optimistično. »Ewening Standard« poroča, da presojajo v angleškem zunanjem ministrstvu položaj v Evropi ugodnejše, kakor prej. Naloga lorda Runcimana bo sicer zelo težavna, toda kljub pretirani nervoznosti in alarmantnim vestem o nemških manevrih izgleda, da Nemčija vsaj zaenkrat ne misli na nasilno rešitev češkoslovaškega problema. S tega stališča je danes položaj manj nevaren, kakor pa je bil pred 3 meseci.

. . . in Parizu

Pariz, 18. avg. h. Četudi ni bilo pričakovati, da bi bil v Pragi kmalu dosežen sporazum, je vendarle gladka odklonitev vseh predlogov praške vlade s strani sudetskih Nemcev dokaj iznenadila. »Temps« naglaša v svojem komentarju, da je to dokaz pomanjkanja dobre volje na nemški strani. Nemčija morda sicer nima sovražnega namena proti češkoslovaški republiki, vsekakor pa stremi za tem, da jo politično in gospodarsko nevtralizira. Stališče vlade in sudetskih Nemcev je sedaj jasno. Morda se bo lordu Runcimanu vendarle posrečilo najti, četudi le provizorno rešitev, ki bi predstavljala nekak na več let omejen eksperiment, vprašanje pa je, ali bo taka akcija naletela na pristanek na obeh straneh. »Journal« je mnenja, da je to, kar zahtevajo sudetski Nemci, za vsako suvereno državo popolnoma nesprejemljivo. »Populaire« izraža mnenje, da predstavlja nemški načrt nekako kolonizacijo Češkoslovaške in njeno likvidacijo kot samostojne države. Zaradi tega je razumljivo, ako čsl. vlada take predloge odklanja.

Žalovanje za Hlinko

Pogreb voditelja slovaške ljudske stranke bo v nedeljo v Ružomberku

Praga, 18. avg. AA. (ČTK). List »Slovak« piše, da bo Ružomberok priredil za pokojnim Hlinko velike posmrtne svečanosti. Pogreb bo v nedeljo popoldne. Dopoldne ob 9. bo imel mestni svet svojo sejo, na kateri bo dal enemu izmed trgov ime po pokojnem Hlinki. Ob 10. bo slovesna služba božja za pokoj duše Hlinke, ki jo bo daroval škof Jan Bajtasek, nato pa bodo udeleženci korakali mimo krste s posmrtnimi ostanki Andreja Hlinke. Pred pričetkom pogreba se bo več govornikov z balkona mestne hiše poslovilo od pokojnega voditelja Slovakov. Truplo pokojnika bodo na pokopališču pokopali v začasno grobnico. V občini Ružomberku bodo odprli zlato knjigo, v katero se bodo podpisovali pokojnikovi prijatelji.

Praga, 18. avgusta. h. Iz krogov slovaške ljudske stranke se doznava, da zaenkrat namesto umrlega Hlinke ne bodo volili novega predsednika stranke, marveč bo vodstvo stranke poverjeno tričlanskemu direktoriju, ki ga bodo tvorili senator Buday, poslanec Sidor in dr. Tiso. Glavno besedo v direktoriju bo imel poslanec Sidor, v čigar rokah bodo finančne zadeve in tisk.

Tudi dr. Maček pride na pogreb

Praga, 18. avgusta. h. »Prager Abendzeitung« poroča, da pričakujejo na pogreb patra Hlinke tudi dr. Mačka. Dva delegata slovaške ljudske stranke, člana slovaške katoliške dijaške zveze, Josef Hirschbaum in Josef Kova, sta odpotovala v Zagreb, da osebno obvestita dr. Mačka o smrti patra Hlinke.

Mussolinijev polet na otok Pantellerio

Demonstracija proti Franciji in Angliji — Italijani mrzlično utrjujejo Pantellerio

Rim, 18. avg. o. Mussolini se je davi na vse zgodaj odpravil na daljši polet nad Tirenskim in Sredozemskim morjem in je nenapovedano pristal na otoku Pantelleriji, ki leži sredi med Sicilijo in Tunisom. Na Pantelleriji si je ogledal vsa gradbena dela.

Kakor znano, so že za časa abesinske vojne pričeli na tem otoku graditi ogromne utrdbe, pristanišča, skladišča in letališča. Pantelleria naj bi čimprej postala glavna baza italijanske vojne mornarice na Sredozemskem morju. Spočetka je bila vsa stvar naperjena proti Angliji in so Italijani menili, da si bodo na tem otoku ustvarili protiutež proti angleški bazi na Malti. Po italijansko-angleškem sporazumu pa so ti načrti nastali brezpredmetni, a sedaj je spričo borbe med Italijo in Francijo za prestiž na Sredozemskem morju Pantelleria spet postala važen faktor italijanske sredozemske politike.

Mussolinijev prihod na Pantellerio je izzval v vseh političnih krogih veliko pozornost. Vobče ga tolmačijo za demonstracijo proti Franciji, a deloma tudi proti Veliki Britaniji, ki je speljala Italijo v španskem vprašanju v zagato.

Kakor zatrjujejo, bodo gradbena dela na Pantelleriji zelo pospešena. Z otoka bodo evakuirali vse civilno prebivalstvo, tako da bo Pantelleria služila v bodoče zgolj vojaškim svrham. Mussolini se je dve uri mudil na otoku, a se je že v dopoldanskih urah vrnil nazaj v Rim.

Obisk tudi v Gorici

Milan, 18. avg. i. Kakor znano, je za mesec september napovedan Mussolinijev obisk v Trstu. Zato se vršijo v Trstu že nekaj tednov velike priprave za sprejem ministrskega predsednika. Danes je tukajšnji »Popolo d'Italia« objavil vest, da obišče Mussolini tudi Gorico in da prispe tja 20. septembra. Nadalje je znano, da bo 21. septembra otvoril obrat v velikih novih tovarnah tekstilnega podjetja Snia Viscosa v trgu Torre di Zuino v Furlanski nižini.

Pogojni pristanek Franca

V odgovoru na angleško noto navaja razne rezerve glede na angleški predlog o umiku prostovoljcev

Rim, 18. avg. o. Po informacijah italijanskih listov je odgovor generala Franca na angleško noto o umiku tujih prostovoljcev iz Španije, o priznanju vojaških pravic obema španskima taboroma in ostalih določb sporazuma, ki je bil pred dobrim mesecem dosežen na zadnji seji nevtralnostnega odbora, povsem pozitiven. Nacionalistična vlada je v načelu pristala na angleški načrt in je izrazila pripravljenost sodelovati z vladami držav, ki so zastopane v nevtralnostnem odboru. V odgovoru je izrazila nado, da bo mogoče s takim dobrohotnim sodelovanjem pospešiti zaključek državljanske vojne v Španiji.

V drugem delu odgovora pa opozarja nacionalistična vlada na težave, ki bi nujno nastale pri izvedbi britanskih načrtov. Nacionalistična vlada je izrazila celo vrsto pripomb in rezerv, da bi tako od sebe odvalila odgovornost za težave, ki bi nastale in ki bi lahko kompromitirale dokončno izvršitev načrtov. Nacionalistična vlada zahteva, da bi nevtralnostni odbor ponovno proučil posamezne določbe sporazuma in pri tem resno upošteval vse njene pripombe in rezerve. Tako se bo mogoče izogniti tudi dvoumnemu tolmačenju posameznih določb sporazuma, obenem pa bo na ta način mogoče doseči konkreten rezultat.

Italijanski listi v zvezi s tem naglašajo, da se bo moral nevtralnostni odbor zares sestati in delno spremeniti angleške načrte, preden bo lahko računal na pozitivno sodelovanje španskih nacionalistov pri njihovi izvedbi.

Mislite v teh dneh na CMD

Po beograjskem obisku dr. Mačka

Beograd, 17. avgusta

Kmalu po zagrebškem sporazumu, preteklo jesen, so se šefi bloka sporazuma sestali v Farkašiću pri Sisku in od tedaj se niso več videli. Dr. Maček že dobra tri leta ni bil v Beogradu. Zadnjič je bil poklican tik pred sestavo sedanje vlade, zaradi konzultiranja in od tedaj ga od časa do časa kličejo v bližji kraj.

Beograjski obisk je imel biti predvsem pričetek bolj živahne akcije izvenparlamentarne opozicije, na katero se je doslej zaman čakalo. Od oktobra se je večkrat sestal delovni odbor in tudi potovanja raznih beograjskih in zagrebških delegatov so bila pogosta, a kljub temu ni bilo vidljivega napredka v akciji sporazumašev. Spomladi je dr. Maček nekajkrat pokazal izvestno aktivnost, ki pa ni našla odmeva pri beograjski opoziciji. Zagrebški sporazum je ostal edini uspeh izvenparlamentarne opozicije. Zato je bilo tudi tako veliko zanimanje za obisk dr. Mačka v Beogradu, od katerega so optimisti pričakovali vpliv na nadaljnji razvoj političnega položaja ali vsaj aktiviranje vse akcije opozicije. Spričo ekstremnega stališča dr. Mačka in slabe ekspeditivnosti starih gospodov iz UO so bila leta potrebna, da je prišlo do zagrebškega sporazuma in poslej se je zopet zavleklo tudi aktiviranje njihove akcije. Toda tudi nasprotna stran ni držala križem roke in se je med tem učvrstila. Zato so opozicionalni krogi naposled sprejeli z olajšanjem in novimi upi vest, da je ta obisk končno fiksiran.

Dr. Maček sme biti predvsem sprejemom v Beogradu [illegible] zadovoljen. Na potovanju v prestolnico ga je na vseh večjih postajah [illegible] pozdravila seljačka zaščita, hrvatska milica, ki s svojo neznano silo in še neznanimi končnimi nameni predstavlja nemalo skrb za bodoči razvoj hrvatskin razmer. S hrvatskim voditeljem je prispela nenavadno močna oborožena skupina znane »Mačkove garde«, baje za njegovo osebno varnost. Toda od koga naj bi mu grozila nevarnost? Beograd je predstavnika večine Hrvatov sprejel s prisrčnim gostoljubjem, ki je njega samega močno impresioniralo. Prijatelji so bili navdušeni, nasprotniki korektni.

Vsa množica je očuvala izredno disciplino in prav vse se je razvijalo po sporedu, določenem od vodstva. Manifestacije so imele v glavnem pozitivni značaj: vzklikalo se je narodnemu sporazumu in demokraciji v notranji ter miru v zunanji politiki. Ta disciplinirana manifestacija se je, mimogrede rečeno, močno razlikovala od podobnih prireditev v Zagrebu, ki se ne morejo končati brez incidentov. Edini incident so izzvali zemljoradniški levičarji, ki so na ramah nosili skozi povorko ter mimo balkonov z vodstvom opozicije svojega voditelja dr. Dragoljuba Jovanovića, kateremu so kot outsideru opozicije ob tej priliki priredili burne manifestacije. Sicer pa je bilo vsako gibanje množic izven določene poti naravnost onemogočeno.

Ob času obiska so se sestali šefi vseh petih strank UO najprej sami, drugi dan skupno z delegati svojih strank. Tudi delovni odbor je imel med tem dve seji. Pozornost je vzbudilo dejstvo,, da so samostojni demokrati nastopali tokrat bolj kakor del srbske opozicije nego kot sestavni del KDK, kar gotovo tudi bolj odgovarja njihovi politični tradiciji. Od politične važnosti [illegible] in govor dr. Mačka na sestanku delegatov. Toda novega ni bilo rečeno nič. govor v bistvu samo ponovne afirmacije zagrebškega sporazuma. S parafrazo je povedana in potrjena znana procedura: ukinitev ustave in razpis volitev za konstituanto. V nekaterih beograjskih političnih krogih so pričakovali taktično ublažitev stališča, kar bi imelo napraviti blok sporazuma bolj guvernementalnega po znani načelni odklonitvi sporazuma od strani merodajnih činiteljev. Vendar gledata zagrebška in beograjska opozicija različno na sporazum. Za KDK je oktobrski protokol sine qua non za izhod iz sedanjega položaja in za rešitev hrvatskega vprašanja, za beograjsko opozicijo pa maksimalni program, od katerega se eventualno deloma odstopa v slučaju konkretnih protipredlogov merodajnih činiteljev. To so seveda želje, na katere ne bi dr. Maček nikoli pristal. Zato je prav za prav tudi po tem obisku ostalo vse pri starem: potrjen je ponovno zagrebški sporazum, ki izključuje, da bi po beograjskem obisku dr. Mačka nastale neke neposredne posledice za notranjepolitični položaj.

Zanimivo je, da je bilo tudi tokrat, kakor oktobra v Zagrebu, v kolikor se tiče akcije le govora o »sporazumu Srbov in Hrvatov in da »blok narodnega sporazuma« ne obsega nobene slovenske skupine. Med delegati poedinih skupin so se sicer nahajali menda tudi dva ali trije gospodje iz Slovenije, toda njihova navzočnost se ni smatrala kot manifestacija sodelovanja Slovencev in se zato govor dr. Mačka na nje ne ozirata. V vodilnih krogih »bloka« izjavljajo, da izločitev Slovencev iz akcije ni tendenciozna, temveč, da je le posledica dejstva, da se v Sloveniji še ni našla resna politična skupina, ki bi mogla enakopravno sodelovati v bloku. Akoravno je ta fakt na sebi točen, je vendar omejitev bloka na hrvatsko-srbsko sodelovanje iz načelnih razlogov karakteristična, ker podčrtava misel razdeljenosti naroda v samostojne nacionalne edinice.

S splošnodržavnega stališča je obisk dr. Mačka v marsičem pozitivnega pomena. Beograjske manifestacije so pokazale, kako živa je tudi med Srbi želja, da mesto nesrečnega moralnega spora nastopi doba zdravega sodelovanja vseh delov naroda na osnovi polne enakopravnosti in izpolnitve vseh onih zahtev, ki osigurajo hitrejšo in trdnejšo konsolidacijo države. Doba medsebojnega izigravanja je minila in morda je beograjski obisk dr. Mačka razgnal marsikateri oblaček nezaupanja in dvoma.

Pustolovska zunanja politika

Tu in tam se »Slovenec«, kadar mu zmanjka domače sape, spusti v borbi proti svojim političnim nasprotnikom tudi v zunanjepolitična razmišljanja, ki se seveda po stilu prav nič ne razlikujejo od običajnih histeričnih izpadov v drugih rubrikah. Ako bi smatral ta svoja svojevrstna razglabljanja samo za nekakšno načelno dopolnilo znanih zunanjepolitičnih razlag v našem radiu, bi se ob nje nihče ne spotaknil, saj si je oboje zelo podobno, toda v svojem včerajšnjem uvodniku o »pustolovski politiki« se postavlja list na izredno visok zunanjepolitični piedestal, raz kateri ne le razsoja z nauki na levo in desno ter s podtikanji na vse strani ves svetovni položaj, temveč očita obenem »histerično razpoloženje« in psihozo »vzbune« vsem svetovnim listom in politikom, ki si upajo o svetovni politiki nekoliko drugače misliti kakor on, ljubljanski »Slovenec«, vendar pa ne drugače kakor vatikanski glavni organ »Osservatore Romano«, ki ga »Slovenec« v svoji zunanji politiki očividno vedno manj upošteva...

»Slovenčev« obračun z Mačkom in Združeno opozicijo, ki je menda povod za včerajšnja zunanjepolitična razmišljanja na uvodnem mestu, nas tu prav nič ne briga. Tudi bi »Slovenec« ne bil »Slovenec«, ako ne bi povsod vtaknil JNS, kateri bi rad naprtil odgovornost za vse svetovne dogodke, znabiti celo za politiko dunajskega kardinala Innitzerja. Zanimajo pa nas njegova zares originalna zunanjepolitična opletanja o miru in vojnih hujskačih. »Slovenčev« zunanjepolitični račun je kaj enostaven: Vsi prijatelji miru, vsi, ki se »odevajo v plašč demokracije, pacifizma in humanitete«, so navadni — boljševiki, agenti tretje internacionale, plačanci Moskve itd., torej skratka največja nevarnost za mir. Pa to ne velja, da se razumemo, samo za »histerične« pacifiste, to velja tudi za iskrene prijatelje miru, kajti »Slovenec« piše: »Če so taki politiki, ki jih vodijo njihovi slabi živci, **prijatelji** miru in njihov strah nima drugega izvora, kakor v njihovi **odkritosrčni** (!) želji po miru in po mirni spravi med raznimi političnimi, ideološkimi ali intereenimi spori sedanjega sveta, potem so **sicer (!) velika ovira (!) pametni rešitvi današnje splošne stiske človeštva**, so pa manj nevarni (torej nevarni vsekakor?) kakor neki drugi elementi.«

Taka je torej »Slovenčeva« zunanjepolitična logika, diktirana v posetnih domačih razpoloženjih: Ne le »nepravi« ali »histerični«, temveč tudi odkritosrčni in pravi prijatelji miru so »velika ovira pametni rešitvi današnje splošne stiske človeštva!« Ne bomo šli po primere odkritosrčnih in pravih prijateljev miru drugam, poglejmo okoli sebe in vprašajmo gospodo pri »Slovencu«, ki se proglaša za »pravega« prijatelja miru ali je potem tudi ona »sicer velika ovira pametni rešitvi« itd.? Naj nam ne zamerijo, ako prihajamo prav po njihovi čudni logiki do tega neprijetnega sklepa.

Delitev človeštva kar tako pavšalno v pšenico in plevel, v zrno in pleve, kakor to dela »Slovenčev« zunanjepolitični filozof, le ni tako enostavna stvar. Povrhu je še v nasprotju z namero (»pravo« ali »nepravo«?) odvračanja našega naroda in naše države od znanih ideoloških razcepov v dva tabora...

Pa tudi zgražanje nad »psihozo vzbune« ne drži, niti po logiki samega »Slovenca«, ki v isti sapi, ko zavrača nepotrebno razburjanje in vznemirjanje zaradi mednarodnega razvoja, vendar sam govori o »splošni stiski človeštva« in piše o »nemirnem svetu« itd. Zakaj potemtakem tolikšno razburjanje in histerično zaletavanje v — vznemirjene prijatelje miru?

Zelo originalna razlaga mednarodnega dogajanja je tudi »Slovenčev« zunanjepolitični fatalizem, ki je znan zlasti radio poslušalcem: Zakaj se razburjate? »Ako... imajo nemške vaje le namen političnega pritiska, vemo, da se tega sredstva vse države na svetu poslužujejo, naj bodo demokratične ali avtoritarne, in da nobeni ni zabranjeno, da stori isto, kakor njena nasprotnica, in tako njen pritisk onesposobi. Da je na svetu tako, tega pa menda ni kriv ne desni ne levi tabor Evrope.« Prepusti se torej vetrovom, naj gre, kamor hoče, tako bi lahko parafrazirali ta lažni fatalizem, ki se izogiblje sleherni odgovornosti. »Pojdi in stori tudi ti tako!« — to pa naj bi bila zaključna morala tega visokega zunanjepolitičnega nauka, ki naj bo krščansko etičen in vzvišen..

Res je, hrabri češkoslovaški narod stoji budno na straži s puško ob nogi

toda zunanjepolitični fatalizem, kakršen veje iz »Slovenčevega« zunanjepolitičnega razglabljanja bi ga za tako obrambo ne usposobil. Temu problemu se »Slovenec« s svojimi sofizmi zaman izmika, ko govori o obrambi drugod. Čehoslovaki se v svojem življenjskem boju že od nekdaj zanašajo predvsem nase, toda zvesti prijatelji jim stoje ob strani. Njim se oni niso odpovedali, četudi velja tudi zanje pravilo, da se v spore velesil ne vmešujejo. Kdo naj sicer onesposobi pritisk, ki ni namenjen samo Čehoslovaški? Prav gotovo bi bili Čehoslovaki prvi, ki bi radi sedeli doma kot v — oazi miru, toda evropski položaj takšnih komodnih pozicij nobenemu ne dopušča več. Drugače lahko mislita samo »Slovenec« in ljubljanski radio...

Angleški letalski minister povabljen v Nemčijo

London, 18. avg. h. »Daily Erpress« poroča, da je nemška vlada po diplomatski poti povabila angleškega ministra za letalstvo lorda Kingsleya Wooda na obisk v Nemčijo. V londonskih uradnih krogih izjavljajo, da jim o kakem takem povabilu ni nič znano.

Madžarsko-nemški razgovori

Berlin, 18. avg. AA. Propagandni minister dr. Göbbels je danes sprejel državnega podtajnika madžarskega ministrstva za tisk in propagando Antala ter madžarskega poslanika v Berlinu Stojana. Razpravljali so o propagandnih in organizacijskih vprašanjih v obeh državah.

Beležke

Jugoslovenski nacionalisti in sporazum

V »Jugoslovenskih novinah« razpravlja bivši minister in podpredsednik JNS o sporazumu ter prihaja do zaključka, »da nimajo jugoslovenski nacionalisti ničesar proti sporazumu med HSS in katerokoli srbsko in slovensko stranko. Vsak tak sporazum bodo nasprotno z veseljem in zadovoljstvom pozdravili, ako bo temeljil na načelu narodnega in državnega edinstva. Nikdar pa ne bomo odobrili sporazum, pa naj si bo potem že sklenjen med komurkoli, če bi rušil načelo narodnega in državnega edinstva. V tem vprašanju ne more biti kompromisa. Jugoslovensko narodno in državno edinstvo stoji nad vsakimi pogajanji kot naš najvišji zakon. Narodno edinstvo je za nas pogoj obstanka in naše narodne bodočnosti«.

Ponos „Hrvatske Straže“

Nekateri hrvatski lističi kar tekmujejo med seboj, kdo je bolj ekstremno nacionalistično hrvatsko razpoložen. V tej tekmi hoče dobiti očividno prvo mesto organ Hrvatske katoliške akcije »Hrvatska straža«, ki s ponosom pribija, »da lahko reče za večino svojih urednikov, da niso nikdar stali na stališču jugoslovenskega narodnega edinstva. Pri tem je hotela udariti po glavi frankovsko glasilo »Nezavisnost«, v katerem sedijo nekateri ljudje, ki so svoj čas iz oportunističnih nagibov pristali na načelo narodnega edinstva. Dična »Hrvatska straža« pa je bila enkrat v svoji izjavi le previdna, ko je dejala, da »večina« njenih urednikov ni bila nikoli jugoslovensko usmerjena«. Mislila je namreč na svojega direktorja, monsignora Šimraka, ki je bil svoje dni po prevratu eden največjih pobornikov ne samo za načelo narodnega in državnega edinstva, nego za pravcato »integralno jugoslovenstvo«, za katero se je boril na žive in mrtve ramo ob rami kot adjutant pokojnega Svetozarja Pribičevića.

Dopisna politična šola

Banovinski odbor omladine JNS v Sarajevu, ki je prav živahno na poslu, je ustanovil pričetkom preteklega meseca »Dopisno politično šolo«. Z njeno pomočjo želi vzgojiti kader omladincev, ki bodo znali propovedovati in braniti jugoslovensko misel in program JNS med širokimi sloji naroda. Institucija »Dopisne šole« se je zelo dobro obnesla in sodeluje v njej že cela vrsta odličnih bosanskih omladincev, med katerimi je posebno mnogo nacionalnih kmetskih mladeničev, ki bodo igrali tekom časa še odločilno vlogo v političnem življenju naše Bosne in Hercegovine.

Rumunsko darilo knezu namestniku

Bukarešta, 18. avgusta. h. »Cuventul« poroča, da bo rumunska vlada ob priliki zasedanja konference Male antante na Bledu izročila Nj. Vis knezu namestniku Pavlu zbirko dokumentov o domu Karadjordjevićev. Zbirko je sestavil univ. prof. Jorga, izročil pa jo bo državni podtajnik za tisk Geteanu, ki bo prispel ob priliki konference Male antante na Bled.

Nadškof dr. Stepinac operiran

Zagreb, 18. avg. o. Nadškof dr. Stepinac je nenadno obolel. Zdravniki so ugotovili vnetje slepiča. Nadškofa so takoj prepeljali v bolnico usmiljenih sester, kjer ga je profesor dr. Budisavljević operiral.

Italijanski poslanik pri predsedniku vlade

Bled, 18. avgusta. AA. Predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. Milan Stojadinović je sprejel danes na Bledu italijanskega poslanika na našem dvoru Maria Indellia.

Kongres narodnih manjšin

Stockholm, 18. avg. e. V dneh 25. in 26. t. m. se bo tu vršil kongres narodnih manjšin, ki bo zasedal v prostorih fakultete za pravne in državne vede tukajšnjega vseučilišča.

Angleški minonosec v Dubrovniku

Dubrovnik, 18. avg. e. Snoči je prispel v gruško luko angleški minonosec »Protector«, specialna vojna ladja za polaganje podmorskih zaščitnih mrež.

Polovična voznina

Beograd, 18. avg. AA. Prometni minister je odobril polovično voznino na državnih železnicah delegatom zveze ekonomistov, ki se bodo udeležili skupščine 4. septembra v Beogradu. Popust velja od 1. do 7. septembra. Prav tako je odobren 50 odstotni popust udeležencem VIII. pravniškega kongresa, ki bo v Novem Sadu od 10. do 12. septembra. Popust velja od 8. do 17. septembra.

Iz poštne službe

Beograd, 18. avg. e. V poštni službi so napredovale za pomožne manipulantke v 10. pol. skupini: Marija Starašina na pošti Maribor I, Zorislava Varto pri direkciji v Ljubljani, Franica Zupanc v Tržiču, Karla Lamper v Rajhenburgu, Danica Štolfa v Kranju, Klara Slavič in Gizela Smielowski na pošti Ljubljana I., Alojzija Tanko v Žalcu, Branislava Stegu na Jesenicah, Ana Ribič v Vojniku, Viktorija Kapun v Celju, Štefanija Pikel na Viču pri Ljubljani, Pavlina Mozetič na Rakeku, Pavla Kuhar v Dol. Logatcu in Ida Tavčar v Mostah pri Ljubljani.

Odbor za gospodarska vprašanja na Madžarskem

Praga, 18. avgusta. h Po vzorcu Češkoslovaške, kjer je bil na pobudo ministrskega predsednika dr. Hodže l. 1936. ustanovljen poseben odbor za studij gospodarskih vprašanj pri predsedstvu ministrskega sveta, je bil sedaj tudi na Madžarskem ustanovljen pri ministrskem predsedstvu sličen odbor. Za predsednika tega odbora je bil imenovan direktor Narodne banke dr. Josip Judik.

Nj. Vel. kraljica Marija ob bolniški postelji princa Andreja

Ljubljana, 18. avgusta

Danes dopoldne se je Nj. Vel. kraljica Marija v elegantni temnomodri limuzini, okrašeni s kraljevsko krono, ki jo je šofirala sama, pripeljala z Bleda naravnost v Ljubljano, da obišče svojega najmlajšega kraljeviča Andreja, ki leži v Leonišču po operaciji na slepiču. Spotoma se je kraljica ustavila v Stritarjevi ulici in nato v spremstvu guvernante ter kraljeviča Tomislava stopila v veletrgovino A. Krisper na Mestnem trgu, kjer si je v oddelku za igrače ogledala razno blago in naposled kupila nekaj igrač, kar je vzela s seboj na avtomobil, da ponese za razvedrilo bolnemu kraljeviču. Kraljico, ki je bila kakor vedno pri nakupovanju zelo ljubezniva in se je živahno zanimala za razno blago, je stregel šef firme g. Erik Krisper. Po kratkem ogledu se je kraljica poslovila in stopila v avto, ki jo je odpeljal v »Leonišče«. Pred trgovino samo se je medtem zbrala velika množica ljudi, ki je vladarico pri prihodu in odhodu prisrčno pozdravljala.

Malo pred 13. je kraljica zapustila »Leonišče«, kjer ji je primarij dr. Lavrič dal zdravniško poročilo. Bila je vidno dobre volje, saj je kraljevičevo stanje res zadovoljivo. Iz »Leonišča« se je peljala skozi mesto in se na to ustavila pred Nebotičnikom na Tyrševi cesti ter stopila s kraljevičem Tomislavom in spremstvom v trgovino Ludvika Barage. Kraljica si je izbrala več nalivnih peres, avtomatične števce, precizna merila in pisemski papir in se delj časa zadržala v trgovini, kjer se je zanimala za razne pisarniške potrebščine. Izbrala je še nekaj blaga in nato ljubeznivo naročila Baragovi gospe, ki ji je ves čas stregla, naj ji vse pošlje na Bled.

Pred Nebotičnikom se je medtem nabralo več sto ljudi, ki so na obeh straneh trgovine tvorili gost špalir in ko je kraljica ob 13.15 zapustila trgovino, je bilo slišati navdušene vzklike njej in vsej kraljevski rodbini. Zopet je sedla za volan in se odpeljala naprej po Tyrševi cesti. Zavila je okrog otoka pred »Evropo« in se kmalu nato ustavila pred Bizjakovo trgovino. V trgovini je naročila nekoliko bonbonov in razno pecivo ter se je nato po kratkem razgovoru vrnila v svoj avto, s katerim je krenila na Bled.

To kratko bivanje Nj. Vel. kraljice Marije v Ljubljani, ki je vzbudilo pozornost vsega mesta, je spet globoko izpričalo živo povezanost in globoko vdanost Ljubljančanov kraljevski hiši.

Bled, 18. avg. AA. Zdravstveno stanje kraljeviča Andreja je popolnoma zadovoljivo. Temperatura 37.6, puls 80. Nadaljna zdravniška poročila se ne bodo izdajala. — Dr. Božidar Lavrič.

Ob smrti II. podstarešine Saveza SKJ

Beograd, 18. avg. e. Smrt II. podstarešine Saveza SKJ, senatorja Paunkovića, je napravila ne le v sokolskih, temveč tudi v vseh drugih nacionalnih krogih najglobljі vtis, že davi sta prejela Savez SKJ in pokojnikova rodbina celo vrsto sožalnih brzojavk ,med njimi od kraljevih namestnikov, Nj. Vis. kneza Pavla, dr. Stankovića in dr. Perovića. Sožalje so nadalje izrazili Zveza slovanskega sokolstva, ČOS, Zveza bolgarskih Junakov, vse naše sokolske župe, dvorni minister dr. Antić, minister za telesno vzgojo dr. Miletić, zastopniki mnogoštevilnih nacionalnih organizacij itd.

Truplo pokojnega II. podstarešine SKJ bo prepeljano v Beograd, kjer bo svečano pokopano. Krsta z zemskimi ostanki prispe v Maribor v petek ob 8.40, kjer jo bo pričakoval prvi podstarešina Engelbert Gangl s posebnim odposlancem Saveza SKJ in bližnjih sokolskih društev. V Beograd prispe pokojnikovo truplo v soboto ob 6. zjutraj ter bo položeno na mrtvaški oder v veliki dvorani saveza SKJ, v kateri je svoj čas Viteški kralj Aleksander Uedinitelj proglasil jugoslovensko uedinjenje. Po dosedanjih dispozicijah bo Paunkovićev pogreb v nedeljo ob 15.

Prometno ministrstvo je z rešenjem br. 17.814 z dne 18. avgusta t. l. na osnovi legitimacije K 13 dovolilo vsem udeležencem pogreba, ki bo predvidoma v nedeljo, 50 odstotni popust na državnih železnicah. Udeleženci naj si nabavijo na odhodnih postajah cele vozne listke, ki jih bo treba potem pri Savezu SKJ žigosati, tako da bodo veljali tudi za povratek.

Prvi dan lahkoatletskega prvenstva

Včeraj se je v Ljubljani začelo tekmovanje za državno lahkoatletsko prvenstvo posameznikov s polovico disciplin za desetoboj in tekom na 10.000 m

Ljubljana, 18. avgusta.

Danes popoldne se je na stadionu začelo državno prvenstvo v lahki atletiki za posameznike. Na sporedu je bilo 5 točk desetoboja in pa tek na 10 km. Udeležba tekmovalcev je bila zelo majhna in je bil zlasti tek na 10 km zaseden tako slabo, kakor že več let ne. Vreme je bilo hladno in kakor nalašč za tekmovanje. Sodniški zbor, ki ga sestavljajo samo ljubljanski sodniki, je funkcioniral brezhibno.

Na **10.000 m** je, kakor je bilo pričakovati, sigurno zmagal favorit Ilirijan Bručan, ki ni imel enakovredne konkurence. Startali so **samo 3 tekači.** Rezultat je bil povprečen, ker je Bručan v drugem delu proge močno popustil. moral pa si je svoj tempo diktirati sam. V **desetoboju** je nastopilo **6 tekmovalcev.** Po prvih petih disciplinah vodita oba udeleženca Primorja, Polak in Kosec pred Hladetom, članom mariborskega Železničarja. Polak je skupno dosegel 2845 točk, za 260 več kakor njegov klubski tovariš in je zmagal v 4 disciplinah.

Tehnični rezultati so bili:

TEK 10.000 M: Državni prvak je Bručan (Ilirija) v 33:58.2, 2. Perc (Primorje) 35:04, 3. Odanović (Somborsko SU) 40:39.

Bručan je kmalu vodil sam in je že v 8. krogu prehitel Odanovića za 1 krog. V 9. krogu je tudi Perc pretekel Somborčana, ki je zmerom bolj zaostajal in je bil že 4 kroge za Bručanom, ko je ta pritekel na cilj. Za 3000 m je Bručan rabil točno 10 minut, polovico proge pa je pretekel v 16.42. Zaradi tega se je že skoraj obetal nov rekord, ker je bil Bručan dozdaj na drugem delu proge vedno hitrejši kakor prvih 5000 m. Zaradi prehlada pa je v treh krogih znatno zmanjšal tempo in izgube časa ni bilo mogoče več nadoknaditi.

DESETOBOJ: Nastopilo je 6 tekmovalcev, Polak in Kosec (oba Primorje), Hlade in Bulgavi (oba Železničar, Maribor), Petrušić (Hajduk) in Smejda (Jugoslavija, Beograd). Cvijetić od Concordije ni nastopil in bo Concordia sploh manjkala na startu, ker je preklicala prijavo. Zagrebčani so užaljeni, češ da je savez na lastno pest spremenil tekmovalni spored, ki ga je določila skupščina. Concordia opravičuje svoj korak tudi s trditvijo, da Ljubljančani ne bodo dovolili nastopa Kotniku, ki je iz Ilirije prestopil v Concordijo. Nočemo se spuščati v razpravo, na kateri strani je pravica, gotovo je le, da bo prvenstvo zaradi odsotnosti Concordijinih atletov izgubilo na vrednosti in zanimivosti.

Desetoboj se je začel s tekom na 100 m, nakar so sledili skok v daljino, met krogle, skok v višino in tek na 400 m. Polak je že na 100 m dosegel z 11.9 najboljši čas in je bil tudi pri skoku v daljino najboljši ter je krepko vodil. V metu krogle je bil sicer predzadnji in se mu je Kosec približal za 35 točk razlike, toda v obeh poslednjih disciplinah je bil Polak spet znatno boljši od ostalih in je naskok zvišal na skoraj 300 točk.. Njegovi rezultati so bili: na 100 m 11.9, v daljino 591 cm, krogla 9 92 m, višina 165 cm, 400 m 54.9. Najboljši v metu krogle je bil Hlade z 11.94 m.

Po prvi polovici desetoboja je stanje naslednje: **Polak (P) 2845 točk, Kosec (P) 2587, Hlade (Ž) 2511, Petrušić (H) 2394 Smejda (J) 2334, Bulgavi (Ž) 2197.**

— — —

Tekmovanje se bo nadaljevalo danes popoldne ob 15. Spored obsega naslednjih pet disciplin desetoboja (110 m zapreke, met diska, skok ob palici, met kopja in tek na 1500 m) ter še kot samostojna disciplina tek na 400 m z zaprekami.

Vstopnice se prodajajo v naprej pri tv. Baraga v nebotičniku, in sicer samo v predprodaji po naslednjih cenah: za vse dni tekmovanja sedeži po din 20, stojišča po din 10, stojišča za dijake (z legitimacijo) in vojake din 6.

Prihod naših rojakov iz Nove Zelandije

V sredo je prispela v Ljubljano skupina Jugoslovenov iz Nove Zelandije, ki jih vodita poznana in imovita Dalmatinca Filip Vela, industrijalec iz Aucklanda in Toni Marinović, restavrater in hotelir iz Willengtona. Med drugimi je prispela tudi Ljubljančanka ga. Ela Kovač-Slovnikova.

V Novi Zelandiji živi preko 6.000 naših rojakov, po večini delavcev. Mnogi so si s pridnostjo in agilnostjo pridobili ogromna bogastva in zavzemajo v svoji novi domovini vidna in odločilna mesta. Marinović je ustanovitelj in prvi t. č. predsednik Jug. nac. društva v Novi Zelandiji v Willengtonu. Za naše rojake si je pridobil nebroj zaslug. V novi domovini živi že 14 let.

Filip Vela je pred devetimi leti odpotoval iz Dalmacije v novi kraj. Pred tremi leti se mu je že posrečilo ustanoviti veliko ribarsko industrijo pod imenom »Auckland Seine Boat Association LTD«, ki poseduje 17 velikih motornih ladij, lastno tvornico za konserviranje in hladilne naprave, v katerih pripravljajo ribe, da jih zmrznjene eksportirajo v razne kraje sveta. Ta industrija je last Jugoslovenov in zaposluje veliko število naših rojakov. Vela je ravnatelj te zadruge in je na studijskem potovanju po Evropi, v svrho izpopolnjevanja svoje stroke. Kot eden najagilnejših nacionalnih delavcev je prišel v staro domovino tudi z namenom, da uredi kulturne potrebe svojih rojakov v novi domovini. Predvsem je potreben našim rojakom v Novi Zelandiji narodni učitelj, kajti naša tamkajšnja mladina se nam odtujuje, ker obiskuje le angleške šole.

G. Veli želimo v njegovi kulturni misiji največjega uspeha, istočasno pa vsem rojakom srečno in zadovoljno bivanje v stari domovini.

Nesreča ljubljanskega letala

Zagreb, 18. avg. o. Blizu Virginmosta se je danes pripetila manjša letalska nesreča. Zaradi defekta na motorju je bilo letalo ljubljanskega Aerokluba »Pelikan« prisiljeno pristati. Pilotu se ni pripetilo nič hudega, letalo pa je bilo precej poškodovano. Ljudje iz bližnje vasi so prihiteli pilotu takoj na pomoč. »Pelikan« je v nedeljo krenil z ljubljanskega letališča na turni polet. Letalo je pilotiral Franci.

Vremenska napoved

Zemunsko vremensko poročilo: Pooblačilo se je v severnih krajih. Na skrajnem severozapadu dežuje, pretežno vedro v južni polovici države. Temperatura se ni znatno spremenila. Najnižja v Plevlju (11), najvišja v Mostarju (31 stopenj Celzija).

Zemunska vremenska napoved: V severni polovici države se bo vreme zvedrilo, deloma oblačno sredi države, prav tako tudi na jugu. V Primorju bo previadovalo vedro vreme. Temperatura se ne bo znatno spremenila.

Zagrebška: Oblačno, deloma deževno, hladno vreme.

Dunajska: Pretežno jasno, nekoliko topleje.

Naši kraji in ljudje

Djura Paunković

Na Dunaju je v sanatoriju Auerberg 17. t. m. umrl po težki želodčni bolezni brat Djura **Paunković**, drugi podstarosta Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije. Br. Djura je bolehal že vrsto let. Toda vkljub težki bolezni je vendarle ves čas točno izvrševal svojo funkcijo kot zvezni podstarosta in je zlasti aktivno posegal v gospodarsko življenje Sokola kot izkušen gospodarski strokovnjak. Prav gotovo je, da odhaja z bratom Paunkovićem iz sokolskih vrst ena izmed najmarkantnejših

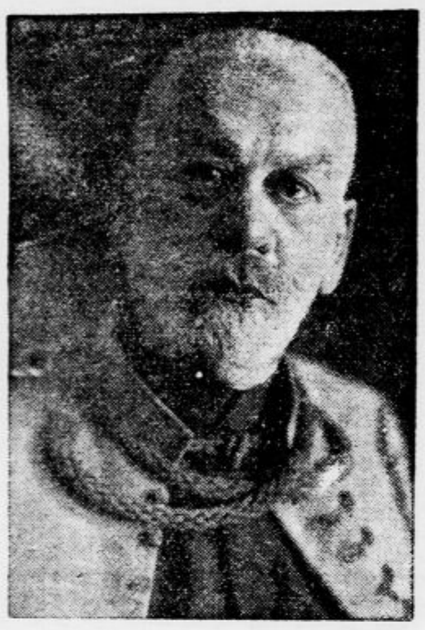

oseb zadnjih dveh desetletij, brat, ki je bil član vodstva jugoslovenskega sokolstva vse od novosadskega sokolskega sabora, ko se je leta 1919. srbsko, hrvatsko in slovensko sokolstvo uedinilo v enotno zvezo jugoslovenskega sokolstva. Bil pa je že poprej v predsedništvu Saveza srpskih sokolskih društava »Dušan Silni« in je mnogo storil pred vojno za razširjenje sokolskega pokreta v prevojni Srbiji kot prvi podstarosta te Zveze. Kako veliko zaupanje in spoštovanje je užival pokojnik med Sokoli, priča zlasti to, da je bil ravno on izvoljen na novosadskem sokolskem zboru leta 1919. za predsednika tega velikega zbora, ki je udaril temelje nadaljnemu razvoju sokolske misli v osvobojeni Jugoslaviji. V jugoslovenskem sokolstvu je bil vedno v prvih vrstah sokolskih, uredil je kot starosta župe Beograd njeno delovanje in ji omogočil nadaljnji razmah. Kot prvi podstarosta Jugoslovenskega sokolskega saveza in kasneje, po ustanovitvi Zveze Sokola drugi namestnik staroste je posvetil ves svoj prosti čas smo sokolskemu delu, kar je zgledno uplivalo na ostale brate v Beogradu, da so nalik njemu prijeli za delo in pomagali, kjerkoli je bilo potrebno. Zlasti potem, ko je bilo središče našega sokolstva prenešeno leta 1929. v Beograd, ni zamudil dneva, da ne bi prišel v Zvezno pisarno in odredil dnevno tamkaj vse potrebno za delo. To je delal vse do zadnjih dni kljub svoji težki bolezni in kljub veliki zaposlenosti kot gospodarski strokovnjak.

Brat Djura je bil prepričan Sokol in jugoslovenski rodoljub in je vedno in povsod z vso odločnostjo in vztrajnostjo nastopal kot tak. Zato si je pridobil ne samo simpatije vsega jugoslovenskega in slovanskega sokolstva, temveč tudi vseh ostalih nacionalnih krogov ter neomejeno spoštovanje vseh, ki so prišli kakorkoli z njim v stike. Sokolom bo ostal lik brata Djure vedno v spominu kot zgled sokolskega neomajnega prepričanja, kot vzor delavnosti in požrtvovalnosti, kot mož, ki si je pridobil res velikih zaslug za sokolsko stvar v Jugoslaviji.

Slava spominu brata Djure Paunkovića!

*

Djuro Paunković se je rodil 8. avgusta 1877 v Vršcu v Banatu. Osnovno šolo je dovršil istotam, gimnazijo v Kragujevcu in Kruševcu, vseučiliške studije pa v Curihu in Berlinu. Eno leto je bil nato profesor ruske vojne šole v Orelu, ker pa ni hotel postati ruski državljan, je izstopil iz državne službe ter se posvetil leta 1901. zavarovalni stroki. Postal je uradnik ruske zavarovalne družbe »Rosia« v Petrogradu, odkoder je bil poslan leta 1909. v Beograd, da tamkaj ustanovi in vodi podružnico tega zavoda za balkanske države. To je tudi v odlični meri izvedel. Tedaj je vstopil tudi v sokolske vrste in je bil zaradi svojega požrtvovalnega dela že leto kasneje izvoljen za podstarešino in pozneje za starosto beograjskega sokolskega društva. Že dve leti kasneje ga vidimo v Savezu srpskih sokolskih društava »Dušan Silni« kot podstarosto zveze, kjer je začel postopoma pripravljati vse za združitev vseh jugoslovenskih sokolskih zvez v enotno organizacijo. Udeležil se je vseh predvojnih sestankov v to svrho. Ko je potem po osvobojenju nastopil čas uedinjenja sokolstva, je predsedoval novosadskemu zboru in izvedel združitev vseh treh plemenskih zvez v JSS.

Brat Djura se je udeležil kot dobrovoljec srbsko-turške in srbsko-bolgarske vojne, v svetovni vojni pa je bil poveljnik taborišča za ujete oficirje. Kot tak je storil toliko za slovanske častnike, da se ga vsi brez izjeme, zlasti pa Čehoslovaki, z vso hvaležnostjo spominjajo. Ostal je v bližini Niša v taborišču vse do umika preko albanskih gora in je seve tudi pretrpel vse strahote albanske Golgote. Pozneje je postal delegat Srbije pri osrednji upravi mednarodnega rdečega križa v Ženevi in je tamkaj ustanovil odsek srbskega Rdečega križa ter mnogo koristil jugoslovenski stvari. Bil je v stikih tudi s kasnejšim češkoslovaškim prezidentom Masarykom in ostalimi člani češkoslovaškega narodnega odbora. Njegovo delovanje je bilo usmerjeno vedno v slovanski pravec in vedno je vedel, kam smeri njegova pot.

Pred 60. leti so Avstrijci zasedli Sarajevo

Razočaranje po namišljenem bogastvu ob prevzemu turške blagajne

Pred šestdesetimi leti so na današnji dan ob pol 6. uri popoldne vkorakale avstrijske čete pod generalom Filipovičem v Sarajevo. Prihod čet je najavil 101 topovski strel z že prej osvojene trdnjave Tabije. Prva briga avstrijskega poveljstva je bila, da se polasti turške blagajne, o kateri se je govorilo, da vsebuje bajne vsote denarja.

Listine o predaji turške blagajne dolgo niso bile znane. Nedavno se je le posrečilo odkriti akte o poslovanju avstrijskih okupacijskih oblasti v prvih dneh, iz katerih je razvidno tudi podrobno poslovanje pri prevzemanju zanemarjene turške uprave v nove roke. Blagajna je stala v pašinem konaku, sedanjem dvorcu bana drinske banovine. Za okupacijsko oblast je prvi prevzel državno turško blagajno poročnik varaždinskega ulanskega polka Hörmann, ki je med prvimi vkorakal v Sarajevo. Na pohodu po sarajevskih ulicah je 27-letni poročnik glasno prepeval hrvatske pesmi in si namah osvojil krščansko prebivalstvo. Mladi poročnik je Bosno, svojo novo domovino tako vzljubil, da je ostal v njeni prestolnici tudi po demobilizaciji, organiziral je in bil prvi ravnatelj Deželnega muzeja, bil urednik »Glasnika zemaljskega muzeja«, literarno umetniškega časopisa »Nade« itd.

Civilni in vojaški guverner Bosne, Hafiz paša je odklonil navzočnost pri predaji blagajne. Zanj so prisostvovali prevzemu fin. svetnik Galeb efendija, drž. blagajnik Hadži Abdi aga in pisar Usir efedija. Najprej so našli v blagajni omot denarja, ki ga je Farli paša nabral za časa rusko-turške vojne kot vojni davek po Bosni. Bilo je to 11.739 grošev. Državnega denarja je bilo v blagajni 1,739.433 grošev v razni valutni vrednosti. Za štetje in kontrolo novcev so porabili ves dan in predajo so nadaljevali 23. avgusta. V srebru so našteli turški, ruski in angleški denar, nekaj avstrijskega drobiža, v zlatu več vrečic turških lir in avstrijskih dukatov. Dalje je bilo v blagajni 378 komadov srebrnih medalj, deposit pok. Despota efendije, sestoječ iz zlatih kovancev v turških lirah, avstrijskih dukatih, napoleondorih, italijanskem, papeškem in belgijskem denarju, ruski in avstrijski srebni novci, jamčevina sarajevskega trgovca Salomona Izraelovića za nakupljeni državni gozd in drugi papirji brezpomembne vrednosti. Avstrijske oblasti so bile gotovo presenečene, saj so se nadejale znatnejše vsote v, kakor kaže, že prej izropani blagajni.

★

V krasni Begovi džamiji v Sarajevu so 18. t. m. priredili molitve v spomin na upornike proti Avstriji, ki je pred 60 leti zasedla Sarajevo. Molitve je vodil član ulema medžlisa Ali Aganović, čigar stari oče je kot branilec Sarajeva padel pri današnji restavraciji »Volgi«. Spominska svečanost je bila v Begovi džamiji zaradi tega, ker so se pred 60 leti vstaši tam zaobljubili, da se bodo branili do zadnje kaplje krvi. Od nekdanjih braniteljev Sarajeva jih živi še 30.

Graditev svetokriške tramvajske proge

Vprašanje mrliške veže se je premaknilo z mrtve točke

Ljubljana, 18. avgusta.

Gradnja nove svetokrižke tramvajske proge naglo napreduje. Od postajališča na krožni progi pri Ranzingerju je izpeljan dvojni tir z izogibališčem dalje po Masarykovi cesti, od koder prestopi cestna železnica na Šmartinsko cesto z zelo ostrim ovinkom, kakršnega imamo v Gradišču pred Vidmarjevo hišo, tik ob vrtu posestnika Emila Moreta, Šmartinska cesta št. 11, tako da bo treba odkupiti le-tega sveta za okrog 10 kvadratnih metrov. Imenuje se tudi že odškodninska vsota 28.000 din. Prav tukaj na Šmartinski cesti ob začetku Jenkove ulice je vstavljeno spet izogibališče in so položene na obeh tirih dolge, žlebičaste tirnice, ki se vlečejo tja do konca Kolinske tovarne.

Izpod železniškega podvoza se proga obrne na desno mimo mitničarske hiše po levi strani precej strmega klanca, ki so ga do polovice ceste znižali največ celo do 90 centimetrov. Druga polovica tega klanca, določenega za vozni in peški promet, je ostal še v stari višini in jo bo treba vsekakor ponižati zaradi morebitnih prometnih nesreč. Tudi mimo skladišč gradbenih družb »Obnove« in stavbenika g. Tönniesa tečeta že oba tira do konca Kolinske tovarne, kjer se glavna cesta odcepi v smeri na Šmartno in v Tomačevo, odnosno k Sv. Križu. Tod je morala uprava cestne železnice odkupiti po več metrov obrobnega poljskega sveta od raznih posestnikov. Delavci so zravnali ves ta gričast kompleks, nasuli ponekod nanj za četrt metra visoko debelega gramoza in polagajo sedaj nanj železniške tirnice, ki jih zvarijo skupaj in pribijejo na debele pragove. Dvotirni progi bosta tukaj tekli skoro naravnost več sto metrov proti Linhartovi cesti in se nalahno zavijeta proti majhni mitničarski hišici, ki jo bodo morali skoroda prestaviti.

Z Linhartove ceste se bo desna proga obrnila naravnost proti pokopališki cerkvici, dočim bo v obliki nekake »pentlje« odhajal tramvaj izpred Sv. Križa nazaj po cesti, ki pelje v Tomačevo, in po levi strani odbrzel v mesto. S polaganjem tirnic do Linhartove ceste bodo gotovi še tekom tega meseca, nakar bodo končali še tako zvano »pentljo«.

Vsa cestna dela na tej novi progi opravlja uprava električne cestne železnice pod vodstvom veščega domačega inženjerja v lastni režiji, kar bo v glavnem seveda mnogo ceneje, vrhu tega pa gre menda tudi celotno delo mnogo hitreje od rok. Mnogo upanja je, da se bomo vsekakor lahko vozili na pokopališče k Sv. Križu že zadnjo tretjino meseca septembra, naravno če bodo vremenske prilike to dopuščale.

Obenem z dovršitvijo nove tramvajske proge na pokopališče k Sv. Križu postaja zelo aktualno tudi vprašanje mrliške veže. Največ pogrebov v Ljubljani imamo iz hiralnice na Vidovdanski cesti ali pa iz mrtvašnice v splošni državni bolnišnici. Iz hiralnice se sedaj za časa tramvajske gradnje vrše vsi pogrebi po Slomškovi ulici dalje na Tyrševo cesto in nazaj po vsej dolgi Linhartovi cesti, kar povzroča na času izgubo cele ure. Iz bolnišnice pa se pomikajo pogrebi po Zaloški cesti čez železniški prelaz v Moste in od ondod za Kemično tovarno do Hmeljnikov v neposredno bližino Sv. Križa. Tudi ta pot se silno vleče.

Čim bo stekla električna cestna železnica na pokopališče k Sv. Križu, bo najbrž konec tudi pogrebov, ki so se vršili po Šmartinski cesti dalje, zlasti ker je sedanja širina ceste zaradi stalnega voznega prometa prenatrpana, po drugi strani pa zasedena z dvojnim tramvajskim tirom, in se bodo številni dnevni pogrebi težko pomikali po tej cesti. Še težji bo prehod po temnem železniškem podvozu na drugo stran ceste, kjer te ovira zopet razmeroma ozek pas, odmerjen za dva srečajoča se vozova, tako da za pešce ne preostane nobene poti. V minilem tednu so začeli planirati svet na desnem poljskem svetu vštric cvetličnega paviljona g. Pavla Šimenca. Pripravljalna dela so že v teku, da bo mogla čim hitreje zrasti nujno potrebna mrliška veža.

Trboveljski slavčki na Gorenjskem

Trboveljski slavček spada med naše najvažnejše kulturne organizacije. Glasovno in dinamično je na taki umetniški višini, da mu ni nobena pesem pretežka, zato z lahkoto sega zlasti po skladbah naših sodobnih skladateljev. Že nastop teh mladih umetnikov je tak, da si takoj prisvajajo srca poslušalcev. Disciplinirano in samozavestno pazi zbor strogo na svojega duševnega vodjo g. Šuligoja, ki v resnici zasluži najvišje priznanje in odlikovanje. Trboveljskemu slavčku sledijo sicer drugi mladinski zbori po vsej naši državi, vendar nima do danes še pravega tekmeca.

V soboto je zbor nastopil v Krekovem domu na Jesenicah, v nedeljo dopoldne je pel pri maši v Kranjski gori, a takoj po maši je nastopil v Ljudskem domu. Popoldne je priredil koncert v Dovjem in obiskal grob pokojnega Aljaža, v ponedeljek dopoldne pa je pel pri maši v mali cerkvici v Martuljku. Tja je prišel nalašč zaradi tega maševat g. župnik s Kranjske gore. Ob 11. je zbor pel 150 otrokom, ki se tu nahajajo v okrevališču v železničarskem domu, ob 17 je priredil koncert v veliki dvorani Ko-op hotela, v torek zvečer pa v Sokolskem domu na Bledu. Zbor je bil povsod sprejet z nepopisno prisrčnostjo in gostoljubnostjo, zato je pač težko reči, komu naj se v tem pogledu da prednost. Jesenicam ali Kranjski gori, Dovju ali Martuljku ali Bledu. Povsod je bil deležen zbor splošnega priznanja, ki ga tudi zasluži. Najopaznejši pojav teh koncertov pa je bil ta, da so bili v izredno častnem številu zastopani inozemci, ki zdaj v obilnem številu letujejo na Gorenjskem. Pri vseh nastopih si opazil Švicarje, Nemce, Madžare, Francoze, Angleže itd. Zlasti je bil pri koncertu na Bledu veliko število Angležev, ki so se divili krasoti naše pesmi. To je vsekakor velevažna kulturna misija Slavčka, ki bi jo morala vpoštevati tudi naša prosvetna uprava in vsi merodajni faktorji ter ji posvečati mnogo več pozornosti.

Zbor bo danes nastopil v Škofji Loki v dvorani nove šole in ni prav nobenega dvoma, da bo tudi ta nastop dovršen in dobro obiskan, zakaj zanimanje je splošno. V nedeljo 21. t. m. pa bo zbor gostoval v Tržiču.

Komorni pevski zbor drž. konservatorija v Pragi, ki je na koncu svoje jugoslovanske turneje koncertiral z velikanskim uspehom tudi v obmejnem Mariboru in se v soboto 13. t. m. zmagovito vrnil v domovino. V sredini od leve proti desni: prof. praškega konservatorija P. Dědeček (x) in dirigent O. Danon (xx)

Pomen slavja kočevskega Sokola

V nedeljo bodo Sokoli prvič nastopili pred lastnim domom

Kočevje, 18. avgusta

Kočevska vabi! To je drameči klic kočevskih Slovencev in vseh po kočevski deželici naseljenih zavednih nacionalnih ljudi, ki se, pomešani na tem narodnostno mešanem jezikovnem otočku med kočevske Nemce, zavedajo pomena medsebojnih obiskov. Ta klic je že često odmeval tudi iz našega nacionalnega časopisja, zlasti »Jutro« je bilo vedno naklonjeno s svojimi objavami in članki težnjam kočevskih Slovencev, ki so danes bolj ko kdaj poprej potrebni vzpodbude in zaščite s strani tiste naše nacionalne javnosti, ki so ji kočevski problemi še več ali manj neznani.

Prevažno nalogo za učvrstitev nacionalnih potreb mesta Kočevja, pa tudi okoliških kočevskih vasi, naseljenih s Slovenci, si je z zidavo lastnega sokolskega doma nadelo kočevsko sokolsko društvo, ki mu je že od leta 1932. starosta br. Tone Lovšin, javni notar, predsednik mestne občine Kočevja in priznani ter zaslužni nacionalni delavec. Ko je bil br. Lovšin leta 1933. izvoljen za župana mesta Kočevja, je takoj znal pri občinskem odboru uveljaviti svojo besedo za povzdigo sokolske miselnosti na Kočevskem, kajti prav po njegovi zaslugi in na njegov predlog je še isto leto kočevski občinski odbor vnesel v svoj proračun postavko 20.000 din kot podporo za sokolski dom v Kočevju. Ta postavka se je poslej obnavljala iz leta v leto, tako da je doslej kočevska mestna občina po zaslužnem priporočilu svojega predsednika nakazala za gradnjo svojega sokolskega doma že 80.000 dinarjev podpore. Več ko gotovo je, da si je zaslužni br. starosta Lovšin s tem svojim dejanjem postavil najlepši spomenik svojega plodnega županovanja v Kočevju. Kdor pozna prilike na Kočevskem in težkoče, ki jih je v narodno mešanem ozemlju treba znati često diplomatsko premostiti, ako naj ima narodnostno delo tudi vidne uspehe, ta ve, koliko optimizma in nezlomljive vere je treba človeku, kakršen je starosta kočevskega Sokola br. Lovšin, ki je z izposlovanjem občinske podpore sokolskemu društvu postavil bazo za vse nadaljnje delo pri gradnji te prevažne nacionalne postojanke, ki bo po dokončani graditvi žarišče prosvete in nacionalnega udejstvovanja kočevskih Slovencev.

Zgraditev sokolskega doma v Kočevju spada v program Petrove petletke kočevskega Sokola. Agilni predsednik stavbnega odbora, arhitekt br. Urek Jovo, je že leta 1933, izdelal več načrtov za sokolski dom v Kočevju. Savez je od predloženih odbral in odobril najlepši načrt, po katerem se je lani pričelo z zidavo, tako, da je dom letos že pod streho. Prvotni načrt kočevskega sokolskega društva je bil, naj bi se postavila le zasilna lesena baraka za telovadbo v zimskem času. Toda leta 1934. se je organiziral na pobudo br. staroste in arhitekta br. Ureka stavbeni odbor, ki je v sporazumu s finančnim odborom sklenil, da bi zasilna baraka pač ne ustrezala vsem pogojem in potrebam živahno razgibanega kočevskega sokolskega društva. Poslej sta odbora delala nadvse žilavo ter si zastavila nalogo, da se — četudi sukcesivno zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev — zgradi v Kočevju ponosna sokolska stavba, ki bo vredna dostojnega poslanstva Tyrševih vzgojnih smernic tako v fizičnem kakor tudi v prosvetnem pogledu. Začetek zidave doma je naletel pri vseh članih na živahen odmev. Vsa težaška dela so se opravila s prostovoljnim kulukom telovadečega in netelovadečega članstva. Ginljivi so bili prizori, ko sta ramo ob rami kopala jarke za fundament novega doma preprosti težak (ki se je po svojem celodnevnem delu pri tem ali onem podjetniku pod večer napotil s krampom na rami na sokolski prostor, kjer je za Sokola in njegovo svetišče navrgel še nekaj uric trdega dela) in inteligent, ki se je četudi nevajen težaškega dela rad odzval klicu na prostovoljno tlako. Danes ga ni v vsem Kočevju nacionalnega človeka, ki je pripadnik velike sokolske družine, naj bo to sodnik, profesor, zdravnik, obrtnik ali delavec, ki bi vsaj nekaj dni ne žrtvoval trdemu delu prostovoljnega kuluka za sokolski dom.

Kajti to delo je bilo za začetek več ko potrebno. Saj razen že omenjenih podpor kočevske mestne občine, sokolsko društvo ni bilo deležno nobenih znatnejših subvencij, če izvzamemo enkratno podporo Saveza SKJ, ki je za graditev kočevskega sokolskega doma nakazal 60.000 dinarjev. Nabiralna akcija z bloki je vrgla okrog 15.000 din. Tudi precejšnja vsota za razmere, v katerih danes živi sokolstvu naklonjeno občinstvo na Kočevskem.

Omembe vredno je, kar pri tej priliki pohvalno beležimo naši javnosti v vednost, da je skoraj ves les za zgraditev sokolskega doma v Kočevju daroval kočevskim Sokolom knez Auersperg. To dejstvo dovolj značilno ilustrira prilike, v katerih živi kočevski Sokol, često od tujerodcev bolj spoštovan in cenjen, kakor uvaževan od ljudi, ki se ponašajo, da so zavedni Slovenci in Jugoslovani, a niso opustili nobene prilike, da bi ne dali duška svoji nejevolji nad razveseljivim porastom sokolskih vrst kočevskega Sokola.

Zemljišče, na katerem se gradi impozantna sokolska stavba, meri ca 3250 kv. metrov. Od tega je zazidane ploskve 520 kv. m, ostalo odpade na letno telovadišče. Gradilo se je, kakor smo že omenili, s kulukom in v režiji sokolskega društva samega. Vsa dela pri stavbi pa požrtvovalno vodi projektant doma, arhitekt in predsednik stavb. odbora br. Jovo Urek.

Dopisniku vašega lista je br. Urek ljubeznivo tolmačil načrt sokolskega doma, ki bo v svoji notranjosti imel naslednje prostore: gledališki oder s potrebnimi garderobami za osobje igralske družine, garderobe s kopalnicami, deljenimi na oddelke za moške in ženske, stanovanje za hišnika, prostoren foyer in dvorano z izmero 13.5x 22 m. Poleg tega bo v domu tudi mala sejna dvorana, pred domom pa obsežno letno telovadišče. Dom bo oskrbljen z električno razsvetljavo, mestna občina pa bo v prihodnjih tednih podaljšala vodovod do samega doma.

Za dokončno adaptacijo doma in za opremo vseh potrebnih rekvizitov za telovadbo in gledališki oder, je potrebnih še okrog 200.000 din. To je vsekakor za današnje težke gospodarske prilike precejšnja vsota, kočevski Sokoli pa so optimistični in verujejo, da bodo svojo nalogo do konca realizirali v vsesplošno zadovoljstvo kočevske nacionalne javnosti.

Sokolsko društvo v Kočevju šteje danes okoli 150 članov in članic, 50 naraščajnikov in 60 telovadeče dece. Kot matica sokolstva na Kočevskem pa šteje društvo v vrsto pripadnikov tudi naslednje sokolske čete: Stara cerkev, Koprivnik, Nova sela in Mozelj. Do nedavna je bila član kočevskega matičnega društva tudi sokolska četa v Fari, ki pa je zaradi silnega pritiska nasprotnikov pred kratkim bila razpuščena, članstvo iz Fare pa se je vpisalo v četo na Novih selih. Odbor kočevskega sokolskega društva se je v poslednjem času večkrat menjal, ker je uradništvo pač odšlo v druge kraje.

V nedeljo 21. t. m. bo delavni odbor imel priliko z javnim nastopom pred samim Sokolskim domom, ki je v surovem stanju dograjen, pokazati uspehe svojega plodnega dela. Dolžnost vse nacionalne in sokolstvu naklonjene javnosti pa je, da se ne samo iz vseh krajev kočevskega sreza, ampak tudi iz ostalih delov Slovenije udeleži tega pomembnega sokolskega slavja ter s priznanjem in gmotno podporo olajša delo zavednih kočevskih Slovencev, ki so prešinjeni z idejami velikega Tyrša postavili temelj vsemu nadaljnjemu uspešnemu udejstvovanju kočevskih Slovencev za njih pesem, besedo in narodnostni ponos.

Kočevje vabi! Le naprej, brez miru... vi vsi, ki so vam problemi kočevskih Slovencev pri srcu! Z udeležbo pri nedeljski sokolski manifestaciji kočevskih Slovencev pokažite, da je kočevska deželica z vsemi nacionalnimi in socialnimi problemi tisti košček naše zemlje, na katerem žive in za našo mlado državo, za mladega kralja in zmago sokolske miselnosti delajo ljudje — po krivici često pozabljeni Slovenci, ki so vam vsem bratje po duhu in srcu. x.

Domače vesti

+ **Spomenik žrtvam avstrijskega nasilja v Doboju.** Med svetovno vojno je bilo tudi v Doboju taborišče za internirane Srbe iz vseh pokrajin. Avstrija je nekdanjo staro konjušnico preuredila v strašno ječo za te mučenike, internirani Srbi pa so prebivali tudi v barakah. Interniranci so umirali v masah. Mnogokrat so v enem dnevu pometali v skupno veliko jamo po 100 mučenikov, ki jih je smrt rešila največjega trpljenja. Od leta 1915. do 1916. je od 15 tisoč interniranih Srbov v Doboju legla v grob dobra polovica. Da bi se počastil spomin teh narodnih mučenikov in žrtev avstrijskega nasilja, je bil v Doboju pod vodstvom pravoslavne cerkvene občine organiziran odbor, ki je že zgradil skupno grobnico internirancev ter postavil lep spomenik. Odkritje grobnice in spomenika bo 18. septembra.

Vrnili

smo se iz inozemstva ter od 18. t. m. redno poslujemo!

SOUVAN—CO

MODERN TAILORING

salon mode za damo in gospoda

+ **Udeležencem glavne skupščine JUU v Zagrebu.** Pričetek glavne skupščine bo jutri ob 15. v Radnički komori Kresimirov trg. Vsi delegati morajo biti ta dan že na mestu. Vsak udeleženec kupi na odhodni postaji objavo, ki stane 2 din in polovično vozno karto do Zagreba. Ta karta velja skupno s potrdilom, da se je posetnik udeležil skupščine, tudi za povratek. Povlastica velja od 18. do 24. t. m.

+ **Zborovanje gozdarjev iz vse države.** Glavna letna skupščina združenja naših gozdarjev bo letos meseca oktobra v Vinkovcih. Združenje gozdarjev prireja svoje skupščine vsako leto v kakem drugem kraju. Zaradi centralne lege in dobrih zvez so si letos za sedež svojega kongresa izbrali Vinkovce. Odbor podružnic združenja v Vinkovcih bo v nedeljo na svoji seji določil člane, ki bodo pripravili vse potrebno za glavno skupščino in za sprejem gostov.

Pri motnjah v prebavi, napihnjenosti, vzpehanju in zgagi, povzročeni po trdi stolici, je najbolje vzeti zvečer pol čaše naravne **»Franz Josefove«** grenčice in zjutraj na tešč želodec isto količino. Prava **»Franz-Josefova«** voda se je vedno izkazala za popolnoma zanesljivo sredstvo za iztrebljanje črevesja.

Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

+ **Sto let brodarstva na Dunavu.** Ta naziv bo imela velika razstava dunavskega brodarstva, ki bo otvorjena konec tega meseca v Bratislavi in pri kateri bodo sodelovale vse države, ki imajo svoje zastopnike v mednarodni komisiji za plovbo po Dunavu. Poročali smo že, da zbira naša rečna plovba razne zgodovinske predmete za to razstavo in da je že poslala v Bratislavo zastavo, pod katero so srbske trgovske ladje pred 100 leti plule po Dunavu. Zdaj pa je kapetan Božo Štajnfl, ki zbira prispevke za razstavo, našel pravilnik o rečnem brodarstvu na Dunavu in Savi, ki je star nad 200 let. Vsi doslej zbrani podobni pravilniki so iz poznejšega časa. Pravilnik, ki je zdaj najden pri nas in bo poslan na razstavo, je bil sestavljen leta 1734. od brodarskega ceha v Osjeku. Starodavni pravilnik obsega 23 točk raznih odredb v pogledu plovbe, navaja pa tudi plače, ki jih je imelo pred več ko 200 leti brodarsko osebje. Brodarski ceh v Osjeku se je imenoval »Ceh sv. Nikolec, za svojega patrona pa je imel sv. Pavla, kar je tudi navedeno v pravilniku. K pravilniku od leta 1734. je bil leta 1788. napisan dodatek, ki je tudi v arhivu naše rečne plovbe.

+ **Avstralski centralni muzej se je obrnil na sarajevsko muzejsko društvo** s prošnjo, naj bi mu poslali kos meteorja, ki je padel leta 1897. v vasi Zavidu pri Zvorniku. Zveza avstralskih muzejskih društev namerava kompletirati svojo veliko zbirko meteorjev. V zamenjavo ponuja sarajevskemu muzeju nekaj kosov meteoritnega materiala z vulkana Henduri v centralni Avstraliji.

+ **Slava samostana Moštanice.** Na planini Kozari je star srbski samostan Moštanica, ki je bil v dobi vstaj proti Turkom in tudi v borbi proti Avstriji zatočišče vstašev. V tem samostanu je prebival dijakon Avakun, ki je leta 1814. padel na čelu vstaške čete. Med upori leta 1875. pa se je boril ob Drini redovnik Hacić iz tega samostana. Avstrijci so ga zaprli v Zenici in, ko je bil po nekaj letih pomiloščen, je kmalu podlegel jetiki, katere se je nalezel v zeniških ječah. V Moštanici je tudi grob vstaškega vojvode Petra-Pecije Popovića (1830 do 1875). Peter Popović je organiziral leta 1858. tako zvano kostajniško buno. Avstrijci so Popovića izročili Turkom, ki so ga odvedli v Carigrad. Tam so ga obsodili na smrt, a Popović si je rešil življenje z begom v Srbijo. Knez Mihajlo mu je dal službo v Kragujevcu, a ko je leta 1875. izbruhnila v Krajini nova velika vstaja, se je Popović spet pridružil vstašem in padel v borbi. Njegove kosti so leta 1886. prenesli v samostan Moštanico, kjer so mu pred petimi leti postavili spomenik. Starodavni samostan slavi svojo slavo na pravoslavni praznik preobraženja 19. avgusta in takrat roma k staremu svetišču mnogo ljudstva.

+ **V Hercegovini je toča povzročila milijonsko škodo.** V Hercegovini je vsako poletje precej toče, a le redko se zgodi, da zaseže neurje s točo celo pokrajino. Taka izredna katastrofa pa je bila v nedeljo in zdaj cenijo, da je na poljih, vinogradih in na tobačnih nasadih za blizu 8 milijonov dinarjev škode.

GLEJTE OGLAS

Mouson

JUTRI

+ **Požar je uničil šar-planinsko naselje.** Iz Prizrena poročajo o strašni nesreči, ki je zadela naselje Kukuljane v gorskem srezu na obronkih Šarplanine. Naselje je štelo 60 hiš. Od vseh teh domačij revnih živinorejcev in planšarjev so zdaj ostale bedne razvaline. Ogenj je izbruhnil ponoči in se je z največjo naglico po slamnatih krovih razširil od doma do doma. Z največjo težavo so prebivalci naselja rešili živino iz staj, vse ostalo, kar so imeli, pa jim je zgorelo.

+ **Površni cestni razbojniki.** Na cesti Mostar—Široki Brijeg sta se z avtomobilom vozila dva uradnika nekega rudniškega podjetja. Pri sebi sta imela veliko vsoto denarja za izplačilo delavcev. V eni vreči je bilo za 6.500 din drobiža, v zavitku pa 34.000 din v bankovcih. Naenkrat je šofer pred seboj na cesti zagledal velik kup kamenja in, ko je še pravočasno ustavil vozilo, so se iza ovire pojavili trije oboroženi in zakrinkani možje. Roparji so potnike pozvali, naj jim takoj izročijo denar. Uradnik jim je vrgel na cesto vrečo z drobižem. Razbojniki so bili menda s plenom zadovoljni, ker so le površno pregledali avtomobil ter prezrli zavoj z bankovci. Po pregledu so šoferju zapovedali, naj okrene, in naj vozi nazaj v Mostar, kar je seveda prav rad in z naglico storil.

+ **Redno vpisovanje** v trgovsko učilišče **»Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15, prične 20. avgusta.** Kdor želi podrobne informacije glede sprejema in vseh pogojev, naj piše na ravnateljstvo, da mu pošlje nova šolska določila s slikami, ki jih je zavod izdal ob svoji 35letnici obstoja.

+ **V Rim in Firenze** od 6. do 9. septembra, od 6. do 9. septembra v Vipavo; od 7. do 8. septembra v Gorico in Trst; od 10. do 11. septembra v Trst. Prijave sprejema do 27. t. m. in daje informacije Izletna pisarna M. Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26-45.

+ **V ljutomerskem srezu ni pasje stekline.** Glede na notico iz Murske Sobote o pojavu stekline v ljutomerskem srezu smo prejeli od sreskega načelstva pojasnilo, da v ljutomerskem srezu ni pasje stekline in stekel pes ni ugriznil nekega 9letnega dečka. Res je le, da je neki pes iz Krištancev ugrizel 15letnega pastirja K. J. istotam, ker je psa kljub opominom lastnika in njegove žene vedno dražil. Pes, ki je pod kontrolo sreskega veterinarja g. Jaklja Gregorja, je zdrav in stekline nesumljiv.

+ **»Naš dan«,** mladinski list, ki ga izdajajo podeželski učitelji, stopa v tretje leto. V prvi številki, ki izide v septembru, bodo, kakor smo izvedeli, razpisane bogate nagrade. Zaradi lepe opreme in zanimive vsebine, ki odgovarja vsem stopnjam ljudskih šol in zaradi skrajno nizke cene (letno 18 din) se »Naš dan« na šolah po naši banovini hitro širi. V preteklem letu so prejeli naročniki za 18 din poleg osmih številk še tri knjige in sicer: Bevkovo »Čarovnico Čirimbaro«, Jožeta Kranjca realistično povest »Drvar« in Josipa Senice nar. prip. »Oglarjev sin«. Za razpečavanje po šolah je izdalo dovoljenje tudi ministrstvo prosvete. »Naš dan« urejuje književnik Adam Milkovič. Ker prihaja list iz učiteljskih vrst, je potreben pozornosti vsega našega učiteljstva.

KINO SLOGA — Tel. 27-30

Božanstvena GRETA GARBO

v veličanstveni ljubavni drami

ANA KARENINA

po nesmrtnem romanu Leva Tolstoja

Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 uri

+ **Še eno potovanje v Pariz in London.** Da bi omogočili tudi onim, ki se niso mogli ta mesec udeležiti potovanja v Pariz in London, organizira »Putnik« od 24. septembra do 3. oktobra še eno tako potovanje z najnižjimi stroški. To 12dnevno potovanje bo nudilo udeležencem morda nikdar tako ugodno priliko spoznati Pariz in London v času, ko je tam najbolj živo. Pri tem je predvideno tudi enodnevno bivanje v Benetkah in poldnevno v Milanu. Cene vsega aranžmaja za udeležence iz Beograda znašajo 3.490, iz Zagreba 3.340, iz Ljubljane pa 3.265 din. Prijave udeležbe bodo sprejemale biletarnice »Putnika« najdalje do 10. septembra in dajale bodo vsa obvestila in prospekte brezplačno.

+ **Ceneno jesensko potovanje v Padovo, Nico Marselj, Lurd, francoske Pireneje, Pariz in Milan** 12 prekrasnih jesenskih dni v Padovi, Nici, Marselju, Lurdu, francoskih Pirenejih, Parizu in Milanu bo redek užitek in najlepše razvedrilo za vse udeležence posebnega potovanja, katero organizira »Putnik« od 3. do 14. septembra. Ves aranžma za udeležence iz Beograda znaša 2.890, za one iz Zagreba 2.740, za one iz Ljubljane pa 2.665 din. V to je vračunano poleg vožnje sem in tja tudi vsa oskrba v dobi bivanja v Franciji. Vsa obvestila in prospekte dobijo interesenti v biletarnicah »Putnika«, kjer se sprejemajo prijave udeležbe še danes.

Iz Ljubljane

u— **Parastos za blagopokojnim kraljem Osvoboditeljem.** Ob priliki 17. obletnice smrti kralja Petra Velikega Osvoboditelja je imel 16. t. m. upravni odbor srbske pravoslavne cerkvene občine v Ljubljani komemoracijo, na kateri je bilo sklenjeno, da se v nedeljo 21. t. m. ob 11. priredi svečan parastos v pravoslavni cerkvi sv. bratov Cirila in Metoda, ki je zgrajena za pokoj plemenite duše velikega kralja Osvoboditelja.

u— **Na splošno željo** je umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu podaljšana do 21. t. m. Pred zaključkom razstave bo še 21. t. m. ob 11. programatičen govor dramatika Ivana Mraka, ki bo na svojstven način osvetlil današnja stremljenja likovne umetnosti. Istega dne ob 17. bo tudi žrebanje za 10 slik. Še je čas, omislite si permanentno vstopnico ter poizkusite srečo.

u— **Sočani in prijatelji.** V nedeljo 21. t. m. proslavi sokolsko društvo v Kočevju svojo 30letnico z javnim nastopom. Priporočamo Vam, da se po mogočnosti udeležite polnoštevilno te proslave in to iz narodno obrambnih razlogov.

u— **Osrednje društvo »Bran-i-bor« v Ljubljani** priredi v nedeljo 21. t. m. izlet v Kočevje. Pozivamo članstvo podružnic, da se izleta polnoštevilno udeleži.

u— **Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana-Vič** priredi v nedeljo 21. t. m. ogled vrtnic na vrtu g. Jenka Franca v Medvodah. Odhod iz Ljubljane z vlakom ob 13.30. Ljubitelji vrtnic vljudno vabljeni.

u— **Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj pri trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2.** (Prostori dopisne trgovske šole) se vrši dnevno od 9. do 12. in od 3. do 6. ure. Vsa pojasnila daje vodstvo zavoda brezplačno.

KINO UNION — Tel. 22-21 Pevski film v ruskem jeziku!

NATALJKA IZ POLTAVE Danes zadnjikrat ob 19.15 in 21.15 uri

u— **Na III. drž. realni gimnaziji v Ljubljani** bo vpisovanje lanskih učencev 2. septembra od 8. do 11. po razporedu, ki visi na deski v pritlični avli. Vpisovanje v I. razred bo v ravnateljevi pisarni 2. septembra dopoldne za začetne črke A—H, popoldne za črke I—L, 3. septembra dopoldne za črke M — S, popoldne za črke T — Ž. Učenci s tujih zavodov se bodo vpisovali v ravnateljevi pisarni 5. septembra dopoldne za začetne črke A — L, popoldne za črke M — Ž. Razpored razrednih, nižjih in višjih tečajnih popravnih izpitov je objavljen na deski v pritlični avli.

Nepreklicno zadnjikrat! Ne zamudite!

Gospodar podzemlja

KINO MATICA, ob 16., 19.15 in 21.15

u— **Trgovsko učilišče in stenografski institut Robida, Ljubljana, Trnovska ul. 15** je odobren po zakonu o srednjih trgovinskih šolah in vpisuje vsak dan v lastnem, nalašč v te svrhe moderno preurejenem poslopju Trnovska ul. 15.

Iz Celja

e— **Trgovska strokovna nadaljevalna šola v Celju.** Vpisovanje za šolsko leto 1938-1939 bo v ponedeljek 29. in torek 30. t. m. od 18. do 20. K prvemu vpisu v to šolo je treba učencem prinesti rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo, učno pogodbo in zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti. K poznejšim vpisom je treba prinesti le zadnje šolsko izpričevalo. Vpisnine je treba plačati 25 din. Pismeni popravni izpiti bodo v sredo 31. t. m., ustni pa v četrtek 1. septembra, obakrat ob 14. Redni pouk se bo pričel v I. razredu v ponedeljek 5. septembra, v II. in III. razredu pa v petek 2. septembra, obakrat ob 14.

e— **Karambol avtomobilista in kolesarja** Ko se je peljal trgovski zastopnik Slavko Molan v sredo okrog 20. z avtomobilom iz mesta v Zavodno in privozil čez voglajnski most se je pripeljal s Ceste na grad s kolesom nasproti krojaški mojster Stanko Gračner iz Celja. Na križišču sta avtomobil in kolo trčila drug v drugega. Pri karambolu se je poškodoval Gračner po levi nogi pod kolenom, hrbtu in glavi. G. Molan je takoj odpeljal ponesrečenca z avtomobilom v bolnišnico. Po potrebni zdravniški pomoči so poslali Gračnerja v domačo oskrbo.

KINO UNION. **»MAČJA BRV«** (Brigitte Horney).

e— **Usoden padec.** V Petrovčah je padla 57letna Alojzija Liščeva, uradnica keramične industrije v Libojah, v sredo tako nesrečno, da si je zlomila desno nogo v členku. Ponesrečenko so prepeljali v celjsko bolnišnico.

e— **Hmeljski nasadi** v Savinjski dolini so se v zadnjem času zaradi dežja popravili Hmelj je lepo zelen, pridelek pa bo manjši nego lani. Obiranje hmelja je sedaj v polnem teku.

Iz Maribora

a— **Osebne vesti.** Za banovinskega administrativnega uradnika v 10. pol. skup. je imenovan pri sreskem načelstvu v Mariboru desni breg g. Franc Tretjak. Za banovinsko zvaničnico pri banovinskem vrtnarskem in sadjarskem zavodu v Mariboru je bila imenovana Kristina Žmavc. Upravno pisarniški uradnik Fridolin Fistrovec je premeščen od sreskega načelstva v Šmarju pri Jelšah k sreskemu načelstvu Maribor levi breg. — Pri predstojništvu mariborske mestne policije je vpokojen služitelj Angel Rojic.

a— **Strela zažgala domačiji.** Ob predsnočnjem neurju na Pohorju je udarila strela v gospodarski poslopji posestnikov Štefana Pečovnika in Ivana Motla v Šmartnem na Pohorju. Gospodarski poslopji sta zgoreli do tal, z njima vred tudi stroji, trije vagoni sena, detelje in slame. Pečovnik trpi 50.000, Motl pa 45.000 din škode.

a— **Povoženi svetovni popotnik.** Pri Slovenskih Konjicah sta srečala svetovna popotnika Beer Alfred William iz Lorraine iz države Illinois v USA ter Noel Adolf Vogt iz Freiburga neki tovorni avto. Beer se je hotel izogniti na levo stran ceste. Pri tem pa se je znašel po nesrečnem naključju pod vozilom, ki mu je šlo preko leve noge, tako da je obležal v nezavesti s strto nogo. Poškodovanega svetovnega popotnika so odpeljali v mariborsko splošno bolnišnico. Oba svetovna potnika sta pristojna v San Francisco in bosta svojo turo lahko nadaljevala šele potem, ko bo Beer okreval.

a— **Specialist na veverice.** Selniški orožniki so aretirali nekega 39letnega Franca Voršiča iz Spodnjega Boča pri Selnici ob Dravi, ki so ga zalotili pri lovu v tamošnjih gozdovih. Streljal je namreč na veverice, ki jih je imel v nahrbtniku in sicer 18 komadov, četudi ni imel orožnega lista. Puško in ustreljene veverice so mu orožniki zaplenili. Epilog zadeve bo pred sodiščem, kjer se bo moral Voršič zagovarjati zaradi divjega lova.

a— **Šofer in voznik.** Na banovinski cesti pri Svečini je nastal prepir med šoferjem nekega tovornega avtomobila in voznikom Ivanom Ropinom iz Slatine pri Svečini. Šofer je zahteval od Ropina, naj se izogne na desno stran ceste, kar pa je voznik odklonil. Šoferja je to tako vznemirilo, da je premikastil voznika, ki ga je nato naložil na vozilo in odpremil v mariborsko splošno bolnišnico.

a— **Žrtev trika.** Mlajša ženska se je pojavila v neki modni trgovini in dejala, da je služkinja ugledne mariborske gospe, za katero hoče izbrati dva klobuka. Lastnica modne trgovine je bila prepričana, da ima opravka s pošteno služkinjo in ji je res izročila dva moderna klobuka. Ko pa se je obrnila trgovka na dotično gospo z računom za oba klobuka, se je prepričala, da je nasedla drzni sleparki, ki je na sličen način poizkusila svojo srečo najbrže tudi drugje in za katero se sedaj policija zelo zanima.

a— **Še vedno izginjajo kolesa.** Posestnik Janez Mlakar iz Zlatoličja pri Sv. Janžu na Dravskem polju je v času, ko je imel opravka pri Delavski zbornici, prislonil svoje dvokolo ob zid poslopja. Ko se je vrnil, pa kolesa ni bilo več. Zadevo je prijavil policiji. Sodni sluga Ivan Žohar pa je našel pred poslopjem Okrožnega sodišča v Mariboru črno pleskano kolo brez evidenčne tablice s številko 510.134.98. Najbrže je hotel neki tat zabrisati za seboj sled s tem, da je prislonil kolo ob zid. Neprijeten doživljaj je doživel tudi trgovski pomočnik Karol Fric s Pobreške ceste 38, ki mu je v času, ko se je mudil v neki kavarni, še neizsledeni storilec odmontiral s kolesa sedlo.

Iz Novega mesta

n— **Kino »Dom« v Sokolskem domu** bo predvajal danes in jutri v soboto, obakrat ob 20.30 ter v nedeljo ob 16., 18.30 in 20.30 zvočni velefilm »Ognjene noči« (Ljubosumnost). Film po svobodni obdelavi romana velikega ruskega klasika Leva Tolstoja: »Živi mrtvec«. Predigra: Paramountov zvočni tednik. Prihodnji spored »K novim obalam«.

Smrt dobrega moža

Kozje, 18. avgusta

Na Veliki šmaren je umrl v Kozjem g. Franc Guček v starosti 77 let. Pokojnik je bil daleč na okoli znan zaradi svojega izredno dobrohotnega značaja. Bil je skozi dolgo dobo let gostilničar v Kozjem in so se v njegovi gostilni zbirali skoro vsi javni delavci Kozjega in bližne okolice. Brezplačno je dal najlepšo sobo na razpolago Čitalnici, brezplačno je pa tudi sodeloval pri vseh narodnih nastopih, igrah in veselicah zlasti s svojo muzikalično sposobnostjo.

Rajnki je bil občinski odbornik v Kozjem od l. 1896. do l. 1933. in župan od l. 1920. do l. 1925. Tudi županstvo je upravljal vedno v skrajno pomirljivem in za vse potrebne brez ozira na strankarsko pripadnost enako uslužnem delovanju. Bil je soustanovitelj krajevne Hranilnice in posojilnice in odbornik Okrajne hranilnice od leta 1911. skoro do svoje smrti. Živahno se je udejstvoval tudi pri gasilski četi. Na uslugo je bil vsakemu domačemu društvu celo preko svojih možnosti in morda žal na škodo svojemu zdravju. Mirno lahko trdimo, da pokojni ni imel sovražnika.

Na žalost so se njegove imovinske razmere prav zaradi njegove skrajne dobrotljivosti v zadnjih letih njegovega življenja poslabšale. Toda tudi to ni skalilo duševnega miru pokojnika. Bodi mu blag spomin, žalujočim otrokom in ostalemu sorodstvu pa naše iskreno sožalje!

ŽREBANJE 5. RAZREDA 36. KOLA

16. avgusta 1938.

Din 8.000.— št.: 24847,

Din 1.000.— št.: 5825, 5877, 15760, 24809, 24839, 33037, 33087, 46196, 62011, 62061, 95760,

ZADRUŽNA HRANILNICA — LJUBLJANA

Dalmatinova ulica št. 6.

Slovenci ob morju pod Kozjakom

Kaštel Stari, v avgustu

Tri mesece se je nad Jadranom smejalo sonce. Razlivalo je svoj zlati, toda uničujoči smeh. Polne tri mesece ni kanila rosa z neba. Razpadale so trde grude po vinogradih, venele so drobne jagode dolgih grozdov. Od tistih prvih jutranjih ur, ko utihnejo slavci po temno zelenih gajih in ko se kmalu nato oglasi enolična pesem žagajočih skržatov, pa do večera, ko se spravlja spat za visoko skalnato bariero podolgovatega Kozjaka, je rejeni in pekoči obraz našega južnega sonca neusmiljeno ogledoval naše južno primorske kraje. Ne, niso vzdihovali samo seljaki, ki se jim je po lepih začetkih ugodnega poletja obetala poguba vrtov in vinogradov, — o ne, še pri samem gosposkem hotelu sem čul vzklik neznanega beograjskega modrijana:

— Ne idem brate u vodu — vručina je!

Naposled je bržčas sam nebeški vremenar sv. Peter začel prebirati »Jutro« z enako naslado, kakor ga prebira Ljubljančan, ki se je odpravil v prostovoljno pregnanstvo na jug, pa se mu je za malo zdela krivica, sleherni dan očitna v vremenskem poročilu in napovedi: po Slovenskem polno dežja in nalivov, drugod pa taka suša. In je dal pretekli petek svojim angelčkom nagrabiti nekaj oblakov iz Slovenije, močni vetrovi so jih potem privlekli na jug in že je v noč zarajala mokra in hrupna veselica. Na nobenem kranjskem žegnanju ne pokajo topiči tako vrezavo, kakor so topot udarjale strele v Kozjakovo skalovje, noben kres in nobena bengalična razsvetljava ne sije in ne trepeče s tako bleščečo močjo, kakor so to noč sijale neprestane bliskavice. Po cerkvah so zaklenkali zvonovi in so z milo prošnjo sredi noči odvrnili požar in točo. Lilo pa je vzdržno do jutra in še dalje. In kakor se je z neizrekljivo slastjo napajala in mehčala žejna zemlja, tako se je seljakom blažilo srce:

— Letina je rešena, napila se je vsa Dalmacija — to so deževali milijoni!

Letoviščarji, ki so tod prebili kopico zlatih dni v juliju in začetku avgusta, so že šli, ali se poslavljajo. Toda prihajajo novi. Zlasti v avgustu je po vsej Dalmaciji zadovoljiv dotok gostov. Kaštelanska riviera ima pri tem svoj delež. Zakaj tudi ne! Kdor hitiš k morju po dolgi vijugavi poti skozi Liko in hlepeč pričakuješ prvega razgleda na morje, zavriskaš v sebi od tihe slasti, ko onkraj Labina naenkrat na široko pogledaš po zeleni plani ob kaštelanskem zalivu. Svilena sinjina zaliva in sončna podoba zelene krajine s pravo sredozemsko atmosfero vitkih cipres, širokih borovcev, gostih vinogradov, kamenitih hiš in streh iz težkih rdečih žlebnikov — pa te brž prevzame želja:

— Postojmo! Tukaj nam bo dobro biti...

In tako se je zgodilo, da smo Slovenci, ki smo sicer brez humorja, toda ne brez smisla za lepoto prirode in za ceneno letoviščarjenje, začeli v precej gostih rojih naseljevati kaštelansko riviero. Povsod čujem slovensko govorico, nemara več kakor češke in nemške. In kar velja še posebej poudariti: marsikaj in marsikje čujem (poleg hudiča) tudi slovensko pesem in slovenski grohot. To naj bi v nekolikšni meri dokazovalo, da je letovanje v Kaštelih zdravo. Ali pa... ali pa — pri moji veri, opol je resda nezaslišano poskočil na 6 din in prošek na 20, vendar so kleti Vinarske zadruge ob pristanišču v Kaštelu Starem močno vabljive in polne orjaških sodov, ki jim ne bo kraja, makar navalimo Slovenci s tako silo v Kaštele, kakor so svojčas Goti in Avari in naposled Turki naskakovali in rušili Klis in Salono in vseh teh krepkih sedem trdnjavic, ki se danes kakor osiveli in osiromašeni patriciji melanholično ogledujejo v zrcalu zdaj biserno čiste, zdaj neokusno mlakužaste slanice.

Tod ni razkošja, ali nihče vam ne brani, da ne bi po gosposko zapravljali denarja, če ga premorete že pred koncem žrebanja državne razredne loterije. Od preproste, najskromnejše sobice pri seljaku, ki vam je voljan za majhne denarje postreči tudi z zajtrkom, z ribami in domačo hrano, pa do popolnega gosposkega pensiona v hotelu Palace lahko odsvirate vso skalo na klaviaturi kaštelanskega letoviščarstva. Hotel Palace je zdaj last Zveze nabavljalnih zadrug, kakor Ko-op v Martuljku, delo nove uprave je povsod očitno; tu vam je na razpolago, kar si morete za razvedrilo poželeti. In dalje od hotela Palace proti Lukšiću, koder se ob bregu šopirijo mogočni stari bresti, se razgledujejo po zalivu nekateri drugi zadružni domovi in zasebni pensioni, deloma novi, deloma v starinskih palačicah. Ob cesti od velikega hotela proti Kaštelu Starem pa rasto v umetnih nasadih starih palm, oleandrov, cipres in borov gosposke vile podjetnih domačinov, ki so se znali v tujem svetu prikopati do težkega zlata. In kakor se proti Kaštelu Lukšiću družijo s hoteli in pensioni železničarski dom in Poštarski dom in moderno zavetišče sirot primorske banovine, tako bo ste tudi med vilami našli prikupno letovališče zgrajeno v slogu kakega eksotičnega bungallowa. Tu prebiva številna kolonija Sokola-matice iz Petrovgrada. Podjetno društvo, ki ga vodita starešina-sodnik in župni načelnik-telovadni učitelj Slovenec, pripelje vsako leto iz domače žitnice cele vreče provijanta, potem pa živijo in letujejo, da je veselje prebiti med njimi kakšno dopoldansko ali večerno uro.

Pravzaprav je vse kaštelansko obrežje (ali bi vsaj lahko bilo) eno samo kopališče, skrbeti pa bi bilo treba za snago, da ne bo sta samo ljubi popoldanski pometač Maistral ali vrhovna higienska kontrolorka gospa Burja skrbela za očiščevanje ljudskih in drugih kopališč. Tu se vam časih — največ v poznih dopoldanskih urah — ko v ljudskem kopališču poleg Kaštela Starega mrgoli kopalcev in kopalk najrazličnejših podob in jezikov — nabere morske trave in nesnage, da se ji umakneš samo na ta način, če pobegneš na kamenito plažo ali pa splavaš precej daleč ven na morje. Pa spet pridejo ure, ko je vse čisto in v redu in se spet zadovoljen vržeš v mlačni objem. Ne, kakšno prelepo jutro pa rečeš: »Zapik!« in ne greš ne v ljudsko kopališče, niti ne med gospodo hotela Palace, marveč se s trmoglavimi kolumbovskimi nagibi odpraviš proti Resniku in Divuljam. Tam zunaj v poldivji samoti, izven poslednjih hiš in gnojišč, so prijazni zatoki in skale. Tam je voda vedno čista in tišina popolna. Iz polsna na soncu in skali te zdrami brnenje velikanskega čmrlja, ki se je odlepil od morja pred divuljskimi hangarji, katerih strehe se v prejasnem dnevu svetlikajo kakor razgreti svinec. Po cele dopoldanske ure poletavajo naši mornarski letalci v velikanskih zavojih nad otokom Čiovom in nad zalivom. In ko je najvišji dan, odmeva iz samotnega kopališča pri Kaštelu Štafiliću živžav slovenske mladine, ki je srečna, da lahko štiri tedne prebije na letovanju v varstvu skromnega, toda skrbno urejenega dečjega doma dravske banovine. Fantje so odšli v začetku avgusta, zdaj je na letovanju 130 deklic. Na žvižg hitijo v vodo, in ko se okopljejo, zasedejo čolne, potem se razlega po široki morski plani nežno ubrana pesem o barčici ali o Mariji milostni.

Minevajo dnevi, drug drugemu podobni, kakor podobe v stari pratiki. V velikem polkrogu leži pred menoj čudovito nadihnjena pokrajina. Sedem starinskih trdnjavic ždi v pripeki s kamenitimi vasmi, ki so že davno zrasle okoli njih. Imenitno stilizirani beli stolpi cerkva, so kakor skrbni pastirji med čredami ovčic. Morje diha v enakomernem ritmu in se priliznjeno gibije k skalovju in peščinam. Tja gori proti strmemu skalovju Kozjaka pa se lahno vzpenja plodna in vedno žejna zemlja. Minevajo sončni dnevi, dokler neko noč spet ne zatuli burja in dež znova ohladi ozračje. To niso več milijoni, marveč drobiž... No, vremena se tod naglo jasnijo in polagoma se bliža najlepši čas: jesen, čas »jematve«, trgatve.

n.

Gospodarstvo

Zasedanje strokovnega odbora za les

Strokovni odbor za lesne proizvode pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine je zasedal v Beogradu v torek in sredo. Na dnevnem redu tega zasedanja so bila številna važna vprašanja, med njimi tudi vprašanje izvoza našega lesa v Nemčijo in v druge klirinške države.

Vprašanje našega izvoza lesa v Nemčijo bo prišlo v pretres na bližnji konferenci mešanega jugoslovensko-nemškega lesnega odbora v Crikvenici, ki bo 22. t. m. Naš strokovni odbor je proučil vsa vprašanja, ki bodo prišla v razpravo na tej konferenci. Proučil je tudi predloge, ki so bili uradno dostavljeni od strani Nemčije v zvezi s konferenco v Crikvenici. Nemci vztrajajo predvsem na tem, **da se znižajo cene za naš les pri izvozu v Nemčijo,** nadalje zahtevajo, da se spremenijo sortimenti, ostale točke pa se tičejo tehničnih vprašanj.

V nadaljnjem poteku zasedanja je strokovni odbor razpravljal **o izvozu lesa v Madžarsko. Pri tem je bilo ugotovljeno, da obstoja možnost za povečanje našega izvoza lesa v Madžarsko.** To povečanje izvoza bo tem lažje doseči, ker dolgujemo Madžarski v kliringu skoro 40 milijonov din.

S predstavniki generalne direkcije državnih železnic so bila proučena razna prometno-tehnična vprašanja v zvezi z izvozom lesa. Med drugim je bilo proučeno vprašanje prekladanja in nakladanja vagonov v dubrovniški luki in na Sušaku, proučena pa so bila tudi razna druga vprašanja, ki se tičejo voznin.

Nadalje je bila diskusija o stanju na inozemskih lesnih tržiščih, pri čemer je strokovni odbor proučil stanje posameznih tržišč. Sestavil je predloge za ukrepe, da bi se možnost izvoza lesa na posamezna tržišča čim bolj izkoristila. Splošno stanje na inozemskih tržiščih ni povoljno, zlasti je težavno stanje na tržišču bukovine. **Med ukrepi za poboljšanje izvoza na inozemska tržišča je odbor ponovno predlagal, da se Narodna banka odreče pravici odkupa 20% izvozniških deviz po uradnem tečaju. S tem, da Narodna banka prisili izvoznike, da ji morajo prodati po nižji ceni 20% deviz, je v mnogih primerih onemogočena rentabilnost izvoza. Ta prisilni odkup predstavlja oviro za razširjenje izvoza lesa v države, ki nam plačujejo blago v devizah. Na teh tržiščih je konkurenca najjačja, ker se vse izvozniške države prizadevajo dobiti za izvozno blago devize. Razumljivo je, da naši izvozniki lesa v neklirinške države hudo občutijo razliko, ki nastane zaradi tega, ker morajo 20% deviz oddati Narodni banki po tečaju, ki je za preko 10% nižji nego tečaj na svobodnem trgu.**

Končno je bilo na seji strokovnega odbora predloženo poročilo o zadnjih pogajanjih z Grčijo in Švico s posebnim ozirom na nove predpise in ugodnosti, ki se tičejo izvoza lesa v ti dve državi.

Kontrola prodajnih cen pri izvozu jabolk v Nemčijo

Prizad bo zaradi kontrole vršil inkaso faktur

Že prejšnji mesec je Prizad objavil, da bo plačeval posebne premije izvoznikom svežih jabolk, sliv in grozdja v Nemčijo pod pogojem, da se izvozniki držijo predpisanih cen, da ne priznavajo kupcem nikakih popustov v cen irazen bonifikacij, ki bodo določene od arbitraže ali od rednega sodišča, da prijavijo Prizadu vsako kupčevo reklamacijo in da Prizadu priznajo pravico izvršiti inkaso njihovih faktur zaradi kontrole, ali je bilo blago v resnici prodano po določenih cenah. Uvedbo tega sistema utemeljuje Prizad s tem, da je treba stabilizirati cene našemu sadju pri izvozu v Nemčijo, da se prepreči nelojalna konkurenca med samimi izvozniki. Tako kontrolo zahtevajo poleg sadjarjev tudi izvozniki sami.

Kontrolo glede prodajnih cen uvaja Prizad počenši s 25. avgustom na ta način, da bo sam vršil inkaso faktur za izvožena jabolka, slive in grozdje na teritorij stare Nemčije (brez Avstrije). O načinu te kontrole in o formalnostih, ki jih morajo izvozniki izpolniti, da se čimprej doseže inkaso, je Prizad izdal cirkularno pismo, ki pravi med drugim, da bo Prizad kontroliral prodajne cene na osnovi prijav o prodaji, kopij faktur in prijav o neplačanih fakturnih zneskih. Zneske od vnovčenih faktur bo Prizad takoj po izvršeni kontroli dal izvoznikom na razpolago v rajhsmarkah. Ta način inkasa ne bo oviral kreditnih odnošajev izvoznikov, ker se fakturni zneski lahko pri Prizadu cedirajo v korist kreditorjev, preko katerih se lahko tudi fakture pošljejo zaradi vnovčenja, le da bo plačilo v kliringu izvršeno v korist Prizada.

V tej zvezi poziva Prizad izvoznike, ki hočejo uživati izvozno premijo, da v 24 urah po sklepu kupčije pismeno prijavijo Prizadu vsako prodajo jabolk, sliv in grozdja v Nemčijo z navedbo firme in sedeža kupca, vrste in količine, cene, kraja izpolnitve in plačilnih pogojev. Nadalje morajo izvozniki v 24 urah po fakturiranju dostaviti Prizadu kopijo fakture za v Nemčijo prodana jabolka, slive in grozdje. Počenši s 25 avgustom morajo vsako fakturo za jabolka, slive in grozdje, prodano v Nemčijo, opremiti s klauzulo, da je plačljiva v korist Prizada v Beogradu.

Padec klirinške marke zaradi povečanja naših klirinških terjatev

Poročali smo že o naglem naraščanju naših klirinških terjatev v Nemčiji, ki je izzvalo tudi na naših borzah popuščanje tečajev nemške klirinške marke. Saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji je dosegel 22. julija najnižje stanje namreč 7.36 milijona mark. Do konca julija je ta saldo v naglem skoku narasel na 12.18 milijona mark, v prvi četrtini avgusta na 13.51 milijona mark, do sredine avgusta pa za nadaljnjih 1.9 na **15.41 milijona mark. V treh tednih se je torej saldo naših terjatev v Nemčiji več nego podvojil in je v tem času narasel od 7.36 na 15.41 milijona mark, torej za 8.05 milijona marka ali za 114 milijonov dinarjev.** Celotni saldo v Nemčiji znaša sedaj 225 milijonov din.

To zopetno naglo naraščanje naših terjatev je v zadnjih 14 dneh izzvalo občuten padec tečaja nemške marke v privatnem kliringu na naših borzah. Pred dnevi je po 6 mesecih tečaj prvikrat padel pod 14.50 din za eno marko, potem ko je ob koncu junija dosegel najvišje stanje 15.50 din. Včeraj je tečaj popustil že na 14.28 do 14.38, ker je sedaj ponudba klirinških mark na borzah prav znatna, medtem ko je zanimanje uvoznikov spričo padajočih tečajev popustilo. S padcem tečaja izpod 14.50 je postala za Narodno banko tudi iluzorna najnovejša določba, da sme prisilno odkupiti 10% klirinških mark po tečaju 14.50.

Zmanjšanje salda naših terjatev v Italiji

Medtem ko se je prejšnji teden saldo naših terjatev v Italiji v nasprotju z dosedanjim gibanjem povečal za 8.6 na 123.2 milijona din, je v drugi četrtini avgusta zopet **popustil za 6.2 na 117.0 milijona din.** V starem kliringu je saldo nazadoval za 0.3 na 5.6 milijona lir v novem kliringu pa za 5.6 na 104.0 milijona din. Dne 17. t. m. je Narodna banka izplačala klirinške nakaznice do št. 15.640 od 19. aprila t. l.

Ostali kliringi

Med ostalimi aktivnimi kliringi kaže kliring s **Turčijo** povečanje salda za 1.2 na 14.6 milijona din, kliring s **Poljsko** pa zmanjšanje za 0.2 na 9.8 milijona din in kliring z **Bolgarijo** zmanjšanje za 0.4 na 1.6 milijona din.

Med pasivnimi kliringi vidimo nadaljnje naraščanje salda našega dolga v kliringu s **Češkoslovaško** za 4.9 na 163.0 milijona Kč. Zmanjšal pa se je saldo našega klirinškega dolga v **Rumuniji** za 1.1 na 8.9 milijona din, v **Madžarski** za 0.6 na 39.4 milijona din in v **Švici** za 0.06 na 5.49 milijona švicarskih frankov.

V plačilnem prometu z **Grčijo** je bilo 11. avgusta v obtoku za 33.0 milijona drahem grško-jugoslovenskih bonov. Saldo blokiranih terjatev pri Grški banki pa je znašal isti dan 15.6 milijona din.

Pred ustanovno skupščino Glavne zadružne zveze

Poročali smo že, da so bila ob koncu junija zaključena dolgotrajna pogajanja med zadružnimi zvezami, ki so včlanjene v stari Glavni zadružni zvezi, in predstavniki zadružništva za kmetijski kredit odnosno one skupine zadružnih zvez, ki so lani v decembru ustanovile novo glavno zadružno zvezo v smislu novega zadružnega zakona. Znano je, da pravila te nove Glavne zadružne zveze niso bila potrjena, prav tako kakor niso bila potrjena spremenjena pravila stare Glavne zadružne zveze, ki je določbe svojih dosedanjih pravil skušala prilagoditi novemu zadružnemu zakonu.

Pri pogajanjih med obema skupinama je prišlo končno do sporazuma glede ustanovitve enotne Glavne zadružne zveze po predpisih novega zakona o gospodarskih zadrugah. V smislu tega sporazuma so bila nato sestavljena na skupnih konferencah obeh skupin nova pravila bodoče centralne organizacije jugoslovenskega zadružništva in je bilo obenem sklenjeno, da se ustanovna skupščina nove Glavne zadružne zveze skliče za 1. september t. l. v Beogradu.

Ker pri konferencah med obema skupinama še ni bila izvršena poslednja redakcija načrta novih pravil in je treba doseči tudi sporazum o tem, kdo bo vodil to glavno skupščino in kako se bo vodila, je za 26. avgust sklicana v Zagreb še posebna konferenca predstavnikov vseh zadružnih zvez, ki imajo po predpisih novega zadružnega zakona pravico sodelovati pri ustanovitvi Glavne zadružne zveze. Na tej konferenci bodo izvršene poslednje priprave za ustanovno skupščino, ki bo 1. septembra.

*

Kmetijsko ministrstvo je poslalo te dni vsem banskim upravam razpis naslednje vsebine: Ker bo v kratkem ustanovna skupščina Glavne zadružne zveze, na kateri imajo glasovalno pravico vse zadružne zveze, ki izpolnjujejo predpise § 118., t. 3. zakona o gospodarskih zadrugah, naj banske uprave na svojem področju nasvetujejo vsem zadružnim zvezam, da si pri pristojnem registrskem sodišču nabavijo potrdilo o tem, da so na dan 24. septembra 1937. imele včlanjenih najmanj 50 zadrug in da so po svojih pravilih izvrševale revizijo svojih zadrug. S temi potrdili bodo mogle zadružne zveze polnopravno sodelovati na imenovanem zborovanju ter se bodo s tem izognile morebitnim nesporazumom in sporom o pravici udeležbe na zborovanju, kakor tudi morebitnim kasnejšim pritožbam, ki bi mogle nastati zaradi ospo-ravanja pravice udeležbe na tej skupščini.

Gospodarske vesti

= **Ustanovitev nove dvorazredne trgovske šole v Ljubljani.** Minister za trgovino in industrijo je odobril ustanovitev privatne dvorazredne trgovske šole Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani s pravico javnosti. Nova šola bo otvorjena že septembra t. l. Podrobnejše podatke glede pogojev za vpis in sprejem bo Zbornica za TOI objavila pravočasno.

= **Pri IV. žrebanju obligacij 6% obligacijskega posojila** mestne občine ljubljanske, ki je bilo 16. avg. t. l., so bile izžrebane naslednje obligacije: po 10.000 din: serija A štev. 15, 76, 82, 103, 172, 278, 392, 395, 425, 446, 582, 583, 653, 660, 701, 761, 792, 818, 879, 901, 945, 949, 1036, 1059, 1066, 1108, 1131, 1141, 1143, 1172, 1222, 1237 1267, 1273, 1296; po 5.000 din serija B št.: 34, 48, 49, 66, 146, 149, 215, 259, 413, 591; po 1000 din serija C št.: 38, 48, 96, 143, 296, 410, 429, 463, 488, 511, 573, 615, 617, 632, 633, 643, 688, 737, 738, 769, 825, 830, 845, 851, 859, 912, 958, 963, 1011, 1040, 1167, 1184, 1384, 1451, 1477, 1553, 1572, 1580, 1739, 1776, 1840, 1880, 1890, 1905, 1948, 1978, 1999. Izžrebane obligacije so plačljive dne 15. februarja 1939 pri mestni blagajni v Ljubljani.

= *Konkurz* je razglašen o imovini Alojzija Podlogarja, trgovca v Čevicah št. 39, Dolnji Logatec (upravnik mase dr. Ciril Kraševec, odv. v Dolnjem Logatcu; prijavni rok do 20. septembra, ugotovitveni narok 24. septembra).

Borze

18. avgusta

Na ljubljanski borzi so se danes angleški funti v privatnem kliringu trgovali nespremenjeno po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil promet v grških bonih po 29.1250. **Nemški klirinški čeki so znova popustili** in stanejo v Ljubljani 14.37, v Beogradu 14.3408 in v Zagrebu 14.28, odnosno za konec avgusta 14.38, za konec septembra 14.36, in za konec oktobra 14.41

Na zagrebškem efektnem tržišču je Vojna škoda pri nespremenjeni tendenci notirala 484 — 485 (v Beogradu je bil promet po 484.25). Zaključki pa so bili zabeleženi v 7% investicijskem posojilu po 99.75.

DEVIZE

Budimpešta, Amsterdam 2376.65 — 2391.25, Berlin 1743.52 — 1757.40, Bruselj 731.70 — 736.76, Curih 996.45 — 1003.52, London 211.93 — 213.99, New York 4317.27 — 4353.58, Pariz 118.32 — 119.76, Praga 150.03 — 151.14, Trst 228.04 — 231.13.

Curih, Beograd 10, Pariz 11.9025, London 21.2975, New York 436.31, Bruselj 73.4250, Milan 22.96, Amsterdam 238.40, Berlin 175.00, Dunaj, bankovci 32, Stockholm 109.8250, Oslo 107.0250, Köbenhavn 95.0750, Praga 15.06, Varšava 82.20, Budimpešta 86.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 484 — 485, 4% agrarne 61.50 — 63, 4% severne agrarne 61.50 — 62.12, 6% begluške 92.50 — 93, 6% dalm. agrarne 91.75 — 92.50, 7% stabiliz. 98.50 den., 7% invest. 99 — 100, 7% Seligman 99 den., 7% Blair 94 — 94.50, 8% Blair 98.50 den.; delnice: PAB 228 den., Narodna banka 7250 den., Trboveljska 180 den., Šećerana Osijek 115 bl., Osiječka tjevaonica 180 — 220, Dubrovačka 350 den., Oceania 770 bl., Jadranska 350 den.

Beograd. Vojna škoda 484 — 484.50 (484.25), za okt. 484 — 484.50, za dec. 484 — 484.25, 4% agrarne 62.50 — 63, 4% severne agrarne 61.50 den., 6% begluške 93 — 93.50 (93 — 93.25), 6% dalm. agrarne 92 — 92.25 (92.25), 7% stabiliz. 98 den., 7% invest. 99.25 — 100, 7% Seligman 99 den., 7% Blair 93.75 — 94.25, 8% Blair 98 den., Narodna banka 7275 — 7300, PAB 231.50 — 232.75.

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago,** 18. avgusta. Začetni tečaji: **pšenica:** za sept. 63.25, za dec. 65.50; **koruza:** za okt. 51.75.

+ **Winnipeg,** 18. avg. Začetni tečaji: **pšenica:** za okt. 67.75, za maj 70.25.

+ **Novosadska blagovna borza** (18. t. m.) Tendenca mirna. **Pšenica: nova** (78 kg); baška 147 — 152; srem., slav. 142 — 147, banatska 147 — 152; potiska 151 — 153; **Koruza:** baška 127 — 129; banatska 125 do 127. **Oves:** baški 118—122.50, slavonski 118 120. **Ječmen:** baški in sremski 64.65 kg 140 do 145. **Moka:** baška »Og« in »Ogg« 255 — 265; »2« 235 — 245; »5« 215 — 225; »6« 195 — 205; »7« 165 — 175; »8« 110 — 1155. **Fižol:** baški sremski v vrečah 117.50 — 125. **Otrobi:** baški sremski 92.50 — 97.50.

BOMBAŽ

+ **Liverpool,** 17. avg. Tendenca mirna. Zaključni tečaji: za avgust 4.56 (prejšnji dan 4.54), za dec. 4.65 (4.62), za marec 4.72 (4.69).

+ **New York,** 17. avgusta. Tendenca stalna. Zaključni tečaji: za sept. 8.24 (8.19), za dec. 8.34 (8.30).

Naši Sokoli na delu

Sokolske plavalne tekme v Rogaški Slatini

V soboto 20. in 21. t. m. se bodo zbrali v krasnem kopališču v Rogaški Slatini najboljši sokolski tekmovalci v plavanju, skokih v vodo in igri z žogo v vodi (waterpolu). Poleg številnih udeležencev celjske župe, ki priredi obenem svoje župne tekme, se je najštevilnejše odzvala zagrebška župa in prijavila 20 tekmovalcev. Številčno še niso znane prijave nekaterih slovenskih žup, prepričani pa smo, da bodo poslale svoje najboljše tekmovalce. Tako se bo lahko sokolstvo ponovno izkazalo pred razvajenimi mednarodnimi gosti našega največjega kopališča in jim nudilo dva dneva prijetnega sportnega užitka. V soboto zvečer bodo tekme ob umetni razsvetljavi in so zamišljene kot propagandne. Ob tej priliki bodo predvsem naši odlični skakači v vodo pokazali visoki nivo te panoge med sokolstvom. Tekme se bodo pričele ob 19. Naslednji dan, v nedeljo, pa se bodo pričele že ob 8. tekme za prvenstvo. Nastopilo bo okrog 60 tekmovalcev in tekmovalk. Vsakokratnemu plavanju bodo sledili skoki v vodo in kot zaključek igre v waterpolu. Tekme bodo ob vsakem vremenu. Občinstvo, ki si namerava ogledati tekmovanje oba dneva, obveščamo, **da je uprava kopališča sklenila znižati prenočnino za čas od sobote na nedeljo za polovico vsem, ki pridejo na tekme.** Vabimo vse sokolstvu naklonjeno občinstvo iz okoliša, predvsem iz Celja, da pohiti v soboto in nedeljo v našo krasno Rogaško Slatino in bodri Sokole v njihovih naporih.

★

V nedeljo 21. t. m. v Kočevju zbor! Kočevski Sokol proslavi ta dan tridesetletnico svojega obstoja v osrčju narodno ogroženega ozemlja. Zato velja naš klic vsem, ki jim je pri srcu očuvanje naše narodne posesti, posebno pa vabimo vsa sokolska društva na področju Ljubljane, da se udeleže te proslave s čim večjim številom svojega članstva in naraščaja v svečanih krojih in z društvenimi zastavami. Brateke uprave in strokovni odbori naj zastavijo vse, da bo udeležba za našo organizacijo, zlasti pa za naše področje častna. Odhod bo v nedeljo 21. t. m. z jutranjim vlakom ob 5.22 z glavne postaje, odnosno ob 5.30 z dolenjske postaje, povratek iz Kočevja pa ob 19.52. Zbiranje članstva pred odhodom naj odrede društva po svoje. Meddruštveni odbor ljubljanskih sokolskih društev

Sokolski jubilej v Slovenski Bistrici. Razvitje društvenega prapora in proslava 25letnice Sokola v Slovenski Bistrici bosta v nedeljo 4. septembra. Sokol je zaprosil Nj. Vel. kralja Petra II. da prevzame kumstvo novemu praporu. Sosednja bratska društva in čete naprošamo, da takoj pošljejo prijave.

Sokol Blejska Dobrava si je v okviru Petrove petletke zadal med drugim nalogo, da si zgradi lasten dom. Ker društvo nima drugih gmotnih virov na razpolago, kakor požrtvovalnost članstva in Sokolu naklonjenega občinstva, je potrebno, da društvo na razne načine skuša pridobiti denar za gradnjo. Zato priredi v nedeljo 21. t. m., v primeru slabega vremena pa 28. t. m., veliko javno tombolo s krasnimi dobitki (šivalni stroj najnovejše izdelave, eno moško in eno žensko kolo, en divan in veliko število drugih krasnih dobitkov). Tombola bo ob 15. na društvenem letnem telovadišču (poleg postaje Dobrave Vintgarja). Zveze z vlaki na vse strani so zelo ugodne. Po tomboli bo narodna veselica s plesom, kjer bo pravo planinsko rajanje. Za dobro jed in pijačo je preskrbljeno. Naprošamo pripadnike sokolstva in njemu naklonjeno občinstvo, da se te naše prireditve polnoštevilno udeleži in nam na ta način pomaga izvesti Petrovo petletko.

Iz Julijske krajine

Nove cene kruhu

Pred kratkim smo podrobno poročali o avtarhičnih ukrepih vlade za osamosvojitev države glede na žito in njegove izdelke, predvsem moko, testenine in kruh. Prišli smo do zaključka, da se bodo cene kruhu v Julijski krajini dvignile za nekaj stotink. Dejansko so narastle pri najslabši vrsti kruha, kakor kažejo objave v listih, povprečno 8 do 10%, pri drugih vrstah pa še v znatno večji meri. S 1. avgustom so bili objavljeni novi ceniki, kakor jih določajo pokrajinski korporacijski sveti v smislu občih navodil korporacijskega ministrstva. Listi so doslej objavili le nekatere pokrajinske cenike. Tako n. pr. goriškega v njih še ni bilo. Po teh podatkih prodajajo sedaj kruh druge vrste, (pečenega iz mešanice moke, sestavljene iz 90 utežnih delov pšenične in 10 koruzne moke) po naslednjih cenah: na Tržaškem v oblikah 60 g teže po 2.40, 150 do 200 g po 2.20, 200 do 500 g po 2, 500 do 1000 gr pa po 1.90 (prej 1.75 lire); v Istri po 2.30, 2.10, 2, odnosno 1.80 (prej 1.75 lire); v reški pokrajini, ki je zaradi svobodnega pasu še zmerom v izjemno ugodnem položaju, pa vobče po 1.70 (prej 1.60) lire za kg. Tako zvani pane comune, ki so ga pekli iz mešanice pšenične, koruzne in krompirjeve moke in ki so ga ljudje zaradi sorazmerno nizke cene še največ kupovali, so prej prodajali v Trstu po 1.60, v Pulju in Gorici pa po 1.65 lire za kg. Tako so sedaj nastale ne glede na kakovost kruha med cenami diference po 25 do 30 stotink.

Cene kruhu prve vrste, pečenemu iz čiste pšenične moke (0 g), pa so bile nastavljene precej višje, tako da si ga širši ljudski sloji ne bodo mogli privoščiti. V Trstu ga prodajajo po 2.90 lire za kg. Cene kruhu, ki mu primesijo olja, so se dvignile na 3.40, s primesjo masla ali mleka in sladkorja pa celo na 6 do 6.80 lire za kg. Podobne so cene tem vrstam kruha tudi v drugih pokrajinah.

Kruh sme po najnovejših določilih vsebovati povsem določeno najvišjo količino vlage, tako v hlebčkih po 60 gr največ 26%, po 100 do 200 g največ 30, v hlebcih po 300 do 500 g po 34, po 500 do 1000 g pa največ 36% vlage. Medtem so bili izdani novi ukrepi tudi glede cen moki za debelo in tudi glede kontrole v mlinih. Tako je bila določena v Istri prodajna cena za predpisano krušno mešanico moke druge vrste iz drugih pokrajin na 185, istrske moke pa na 182.20 lire za stot. Moko prve vrste pa prodajajo po 242 odnosno 236.20 lire za stot. Glede mlinov je bil izdan poseben dekret, po katerem morajo v slehernem mlinu dnevno podrobno registrirati ves blagovni promet, beležiti vse prodajalce žita ter vse kupce moke in otrobov. Sleherni mesec bodo morali mlinarji predložiti korporacijskemu ministrstvu, centralnemu statističnemu uradu in pristojnemu pokrajinskemu korporacijskemu svetu posebna poročila o prometu blaga, o zalogah žita in moke itd. Za vsak prekršek teh določb so bile določene stroge kazni.

Zanimivo je, da so nekateri mlinarji in prekupčevalci prve dni avgusta poskusili spekulirati vsaj s cenami koruzne moke, ki je postala sedaj važen sestavni element krušne moke. Prodajali so jo že po 100 in več lir za stot, čeprav je bila cena uradno določena na 90 lir. Korporacijsko ministrstvo je izdalo okrožnico, v kateri opozarja na te spekulante in obenem na obvezne cene, in napoveduje najstrožje ukrepe proti vsem prekršiteljem uradnih cenikov.

Drobne novice

V Pulju primanjkuje vode. Že ves julij je v nekaterih višje ležečih puljskih mestnih okrajih primanjkovalo vode. Voda iz mornariškega vodovoda, ki je napeljana na Pasji vis in njegovo soseščino, je bila na razpolago le po nekaj ur na dan. Prve dni avgusta pa je je, kakor je poročal »Corriere Istriano«, skoraj docela zmanjkalo. V arzenalu so vodne naprave popravljali, mestne oblasti pa tudi niso poskrbele, da bi se vodovodne cevi v teh okrajih priključile omrežju mestnega vodovoda. Med prebivalstvom prizadetih okrajev je nastalo, tako je poročal puljski list, precejšnje nezadovoljstvo in nekateri stanovanjski najemniki so že odpovedali stanovanja ter se nameravajo koncem avgusta preseliti v nižje dele mesta. Te množestvene odpovedi pa so hišnim posestnikom pripravile velike skrbi in sedaj pritiskajo ti na mestne oblasti, češ da je treba vodni problem tudi v nekaterih višje ležečih mestnih okrajih dokončno urediti, ker se jim drugače v nobenem primeru ne bo mogoče ravnati po najnovejših odredbah, po katerih so nasprotni stanovanjskim najemnikom brez moči. Kakor pa kaže, bo te dni mornariški vodovod popravljen in se bo tako likvidiral tudi ta majhni spor.

Požar. Pri št. Tomažu nad Skriljami na Vipavskem je nastal pretekli četrtek na posestvu Hilarija Makovca požar, ki je napravil prav veliko škodo. Ogenj je nastal v hlevu. Uničil je tudi senik in velike množine mrve. Vaščani so ga lokalizirali. Vzroki požara niso znani. Makovcu je ogenj napravil skoraj za 20.000 lir škode.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG
Zagreb,
GAJEVA 8. ILICA 15.

obvešča neobvezno:

V V. razredu, 36. kola državne razredne loterije so bili dne 18. avgusta izžrebani naslednji dobitki:

Din 200.000 št. 29370
Din 60.000 št. 11086 15276
Din 40.000 št. 41256
Din 30.000 št. 31816
Din 25.000 št. 99054
Din 20.000 št. 10273 44927 62310 93603
Din 15.000 št. 7415 96871 42481
Din 12.000 št. 981 24245 27816 47618 53040
Din 10.000 št. 14366 15991 25385 30239 34674 96229 71408 76729 81304 90877 96524

po Din 8.000.—:
17589 34385 35057 35587 40057 54043 77280 83301 89556

po Din 6.000.—:
1551 5606 6431 6507 10267 10284 23398 39746 52059 54049 60334 61652 68047 70990 74665 83289 94066 97496

po Din 5.000.—:
45 8273 10033 10766 20760 25269 25863 39053 42270 60417 63187 64718 66224 78300 90024 94461 96154

po Din 3.000.—:
579 962 6446 12800 13110 21903 37766 40682 43741 46931 47271 49793 66715 66768 68895 69063 73946 81614 95798 96172 96175 98954

Razen tega je bilo izžrebanih še 1800 dobitkov à Din 1.000.—.

Popolno uradno listo dobitkov, izdano in kontrolirano od same državne razredne loterije, torej brez vsakih pogreškov, pošljemo vsakomur na zahtevo.

Poslednje žrebanje bo dne 19. t. m.

Zapustili so nas za vedno naš predragi soprog, oče, stari oče, tast, brat, gospod

ANTON ZUPAN

vulgo ŠPAN

POSESTNIK V ZASIPU

v 76. letu starosti.

Pokopali jih bomo v nedeljo 21. t. m. ob 10. uri dopoldne iz hiše žalosti na zasipsko pokopališče.

ZASIP, ŽIROVNICA, ŠMARTNO OB SAVI, 19. avgusta 1938.

Žalujoči rodbini ZUPAN in PIRNAT

Spomenik imperatorju

V Ajacciu na Korziki so odkrili Francozi spomenik velikega sina tega otoka, Napoleona Bonaparta (slika)

„To je pač vojna...“

Misel totalne vojne ko je še ni bilo — Bismarck in Francozi

Misel totalne vojne, ki ne pozna razlike med vojaštvom in civilnim prebivalstvom (to teorijo je prvi izdelal in komentiral italijanski general Douhet) in ki je bila praktično preizkušena šele v abesinski, španski, posebno pa v japonsko-kitajski vojni, ta misel je bila popolnoma neznana v devetnajstem stoletju. Bismarckov tajnik Adolf Kohut je izdal l. 1895. v Parizu knjigo z naslovom »Bismarck et les femmes«. Iz tega dela, ki ima malo duhovitih mest, struji obilno duh 19. stoletja, posebno v pogledu vojne med vojaštvom in civilnim prebivalstvom. Takrat so imeli v glavnem ljudi res še za ljudi, ne pa za materijo, ki jo je treba uničiti. Vojna je v tistih časih še imela neka pravila, svoj kodeks in moralo. Za neznane »sobojevnike« ni bilo v nji prostora ne sredstev.

Ni pa bilo že v tistih časih vojne brez mržnje. Primer takšne mržnje nudi sama Bismarckova žena, katero opisuje Kohut kot idealno žensko, njenega moža pa seveda kot idealnega soproga.

Bismarck je bil soliden zakonec. Ni delal nobenih stranskih skokov kakor drugi državniki, n. pr. Gorčakov, Skoboljev, Gambetta in mnogi drugi. In Bismarcku, idealnemu soprogu, je poslala njegova »idealna« soproga po bitki pri Sedanu pismo, ki ga je kancelar Nemčije prečital svoji okolici. V svojem pismu je Bismarckova žena s svetopisemskimi citati izražala strastno željo, naj bi bili Francozi popolnoma uničeni. Bismarck kot pameten človek je videl, kje je meja med pravim in nepravim, zato je princu Albrechtu, ko ga je 29. oktobra 1870. vprašal v Versailles-u, kako se počuti njegova (Bismarckova) žena, odvrnil: »Še vedno jo navdaja neka neutolažljiva mržnja do Galcev, katerim želi, da bi jih do zadnjega pokončale krogle, obenem z ženami in otroci, ki so na koncu vendar nedolžni.« Johanna von Puttkamer-Bismarckova je torej že bila naklonjena totalni vojni...

Kako se je obnašalo vojaštvo v tedanji vojni, o tem priča zanimiva beležka o srečanju med Bismarckom in Francozinjo gospo Jessie, vdovo po bogatem industrijcu. Vdova in kancelar sta si ogledala vdovino stanovanje, ki je bilo opustošeno po nemški vojski. Ko sta stopila v stanovanje, je Bismarck rekel s pogledom na nered v stanovanju: »Tega so krivi moji služabniki. Kaj hočemo, je pač vojna...« Jessieva in Bismarck sta šla tudi na dvorišče, da vidita, v kakšnem stanju se nahaja. Kancelar je bil prepričan, da so v kurniku vse kokoši. Toda bil je hudo razočaran, ko je moral ugotoviti, da so kokoši izginile. Dal jih je poklati kancelarjev nečak...

Na tem sprehodu, če ga smemo tako imenovati, je Bismarck vprašal go. Jessievo: »Kaj ne, da me Francozi sovražijo?« Francozinja mu je brez ovinkov odgovorila: »Tako je, g. grof! Ali pa ste prepričani, da vas po tolikih žrtvah ljubijo celo v vaši lastni domovini?« Bismarck je nekoliko pomolčal, nato pa rekel: »Da.. Stodvajset tisoč mrtvih, dvesto petdeset tisoč ranjenih... To je pač vojna...«

Ga. Jessie, ki je bila po vojni hudo prizadeta, se je zelo čudila, da so ji Nemci stanovanje opustošili navzlic temu, da se je sam Bismarck udomil v njenem stanovanju. Ukradli so ji celo 400 frankov v zlatu iz pisalne mize v grofovem kabinetu, zbirko kolajn, mnogo posodja, čaš in — seveda — vina. Takšni so spomini Francozinje iz velike vojne v dobi, ko še ni bilo totalnega uničevanja. Kako bi bilo v podobnem položaju šele sedaj?...

Najodpornejša starostna doba

Raziskave o anatomičnih, fizioloških in kemičnih posebnostih človeškega organizma so prišle do posledkov, ki bodo velikega pomena za medicino in socialne znanosti.

Tako se je izkazalo, da je povprečna življenjska doba v zadnjih desetletjih zelo znatno narasla, kar bo imelo posledice za zavarovalništvo. A tudi na uporabo starostnih dob v delovnem procesu bodo imele novejše ugotovitve velik vpliv.

Najboljša starost leži med 25. in 35. letom. Delovanje pljuč doseže v 35. letu n. pr. svoj višek. V 65. letu se prostornina pljuč zmanjša že na polovico. Podobno nazaduje tudi mišična sila. 25- do 28-letni ljudje kažejo povprečno največjo silo svojega življenja.

General Vuillemin pri Hitlerju

Berlin, 18. avg. AA. Hitler je danes sprejel šefa francoskega letalstva generala Vuillemina. Po sprejemu sta bila general in njegovo spremstvo v gosteh pri maršalu Göringu v dvorcu Karinhall blizu Berlina.

Na včerajšnjem banketu je general Milch med drugim izrazil upanje, da se bo mogel general Vuillemin o priliki svojega obiska v Nemčiji prepričati o pomembnih napravah nemškega letalstva. General Vuillemin se je zahvalil za pozdrav in dejal, da so njegovi tovariši z njim vred nenavadno zadovoljni s svojim obiskom v Nemčiji. »Mi letalci«, je nadaljeval general, »ki nas vsak dan obkrožajo številne nevarnosti, delamo za to, da se preprečijo katastrofe, kakršna je bila svetovna vojna. S svojim razumom in s svojim srcem delamo za zbližanje med narodi.«

Ameriška odprava na Južni tečaj

Newyork, 18. avgusta e. Znani ameriški raziskovalec Lincoln Ellsworth je končal svoje priprave za potovanje na Južni tečaj. Včeraj je krenil z ladjo proti jugu v spremstvu ameriškega raziskovalca Huberta Wilkinsa, ki je hotel s podmornico prodreti na Severni tečaj. Namen ekspedicije je raziskati razna ozemlja na južnem tečaju. Na ladji sta tudi dve letali, ki bosta služili za raziskovanje arktičnega sveta. Ekspedicija ostane na Južnem tečaju do januarja.

Stavka pristaniških delavcev v Franciji

Pariz, 18. avgusta. br. Stavka pristaniških delavcev, ki je izbruhnila najprej v Marseilleu, se je zadnje dni razširila tudi na druge luke, tako da je pomorski tovorni promet zelo oviran. Delodajalci odklanjajo pogajanja s stavkujočimi, zaradi česar tudi posredovalna akcija vlade dosedaj zagrozila z militarizacijo pristanišč, če se podjetniki in stavkujoči ne bodo do konca tedna sporazumeli. V tem primeru bo odrejena mobilizacija pristaniških delavcev, v vseh pristaniščih pa bo vojaštvo prevzelo vodstvo in nadzor nad lukami.

Samomor dolarskega kralja

Štirinajst dni potem, ko se je oženil

Daniel Dodge, sin pokojnega avtomobilskega kralja Johna Dodgea in dedič enega največjih podjetij v Ameriki, je v Huronskem jezeru utonil. Dodge se je bil poročil komaj štirinajst dni prej in je v teh krajih preživljal medene tedne. Njegova poroka je zbudila veliko pozornost, ker je bila njegova žena preprosta telefonistka.

O njegovi smrti poročajo naslednje podrobnosti:

Dodge je priredil z ženo in tremi prijatelji izlet z motornim čolnom po Huronskem jezeru. V bližini otoka Manitolina je nastala nenadno eksplozija, ki je Dodgeu odtrgala levo roko in ga težko poškodovala po obrazu. Koža mu je visela v kosih z obraza. Od strašnih bolečin je Dodge skočil v vodo in utonil.

Po neki drugi verziji je mogoče, da je v strašni zmešnjavi, ki je nastala po eksploziji motorja, Dodge padel v vodo in utonil, ker se težko poškodovan seveda ni mogel rešiti s plavanjem. Drobci stekla so težko ranili tudi Dodgeovo ženo in enega izmed prijateljev. Krmar, ki je vodil čoln, je dobil kakor po čudežu le lahko rano na prsih.

Zagonetka porekla maršala Blücherja

Poreklo maršala Blücherja, poveljnika ruskih sil na Daljnem vzhodu, je bilo še do nedavna zavito v mistično temo in o njegovem rodu so se pripovedovali napeti romani. Njegovo nemško ime je zlasti dajalo mnogo povoda za trditve, da je maršal Nemec, da v njegovih žilah teče nemška vojaška kri, da je potomec stare avstrijske častniške obitelji in da si je novo ime vzdel, da počasti onega maršala Blücherja, ki je v napoleonskih vojnah pokazal mnogo junaštva in vztrajnosti, obenem pa tudi veliko strateško nenadarjenost. Od vseh teh trditev je nekoliko resnična samo ta, da je maršalovo ime res v zvezi z nemškim Blücherjem, zvanim maršal Vorwärts.

Zdi se, da je bilo Vasiliju Konstantinoviču Blücherju samemu končno le preveč, da so ga smatrali za Nemca. Bil je morda celo razžaljen, da so ga smatrali za bivšega generalštabnega častnika pokojne avstroogrske monarhije, zato so zadnje dni moskovski listi objavili njegov životopis, kjer je popisano dejanje in nehanje sovjetskega maršala leto za letom brez vrzeli in čim podrobneje. Ta objava je končno tudi razkrila tajnost njegovega nemškega priimka in potrdila čisto ruski rod sovjetskega polkovodca. Graščak v Barščinki, Jaroslavska gubernija, je po povratku iz vojne l. 1815. dal enemu izmed svojih tlačanov, ki je bil drzen in hraber mož, ime Blücher. Tako je ded maršala čisto slučajno in zaradi muhavosti graščakove dobil nemško ime. Oče Vasilija Blücherja je bil preprost ruski kmetič, pa tudi sin njegov do revolucije ni bil nič drugega kakor tovarniški delavec. V državljanski vojni pa je na mnogih krajih pokazal svoje vojaške in bojevniške vrline, zato se je tudi bliskoma povzpel tako visoko. Bilo bi tudi čudno, ako bi si bil vzel ime po nemškem Blücherju, ki v strategiji in vojni znanosti ne pomeni ničesar. Nemški maršal ni bil nič drugega kakor to, kar imenujejo Nemci »ein alter Haudegen« — stara sablja.

Turistična vojna med Francijo in Italijo

Napetost med Francijo in Italijo, ki ji je glavni vzrok španska državljanska vojna, je proti koncu preteklega tedna povsem nepričakovano narasla zaradi značilnih turističnih omejitev na obeh straneh. Preteklo soboto je francosko zunanje ministrstvo izdalo naslednje uradno sporočilo:

Dne 5. avgusta so italijanske oblasti ukinile nadaljnje izdajanje potnih listov italijanskim državljanom, ki so nameravali v Francijo, in sicer tako posameznih kakor kolektivnih potnih listov. Ker se je zdelo, da so ta ukrep, o katerem nočejo niti v italijanskem zunanjem ministrstvu niti na italijanskem poslaništvu v Parizu ničesar vedeti, izdale podrejene oblasti, je francoska vlada takoj intervenirala, da bi zvedela o tem podrobnosti. Navzlic ponovnim korakom pa je ministrstvo šele 12. avgusta prejelo potrdilo, da so bili zares ukinjeni vsi kolektivni potni listi za potovanja v Francijo, pri posameznih potnih listih pa da se proučuje vsak primer posebej. Glede na to potrdilo, ki ne vsebuje niti pojasnila niti opravičila za podvzete ukrepe, ki bi utegnili odnošaje med obema državama močno poslabšati, so bile francoske oblasti proti svoji volji prisiljene, da z veljavo od 13. avgusta opoldne in do preklica izdajo enake ukrepe za Francoze, ki bi hoteli potovati v Italijo, kakor jih je italijanska vlada izdala za Italijane, ki hočejo potovati v Francijo: 1. S turističnimi kartami, izdanimi od italijanskih konzulatov, ne more odslej noben Francoz potovati na krajša bivanja v Italijo. 2. Francozi, ki hočejo potovati v Italijo, morajo utemeljiti nujnost svojega potovanja, svoje potne liste pa morajo opremiti s posebnim vizumom prefekta ali podprefekta obmejnih srezov, odnosno francoskih konzularnih zastopstev v tujini. 3. Izdaja kolektivnih potnih listov za potovanja v Italijo je ukinjena. Te omejitve pa ne veljajo za tranzitna potovanja preko Italije v druge države in tudi ne za Vatikan, ako potnik dokaže, da ima opravilo samo v Vatikanskem mestu.

K tem ukrepom na obeh straneh moramo pripomniti, da v turističnem prometu med Italijo in Francijo in narobe doslej ni bil potreben vizum. Kakšni razlogi so vodili Italijo, da je postavila naznačene omejitve, na katere je sedaj francoska vlada odgovorila z enakimi protiukrepi, ni mogoče reči, ker ni z italijanske strani izšlo nobeno uradno sporočilo o tem.

Turistična vojna se med tem nadaljuje z vso ostrostjo. Francoski notranji minister Sarraut je v zvezi s poostrenim nadzorstvom nad inozemci izdal dopolnilne določbe k zakonu z dne 2. maja, ki določajo med drugim tudi ojačenje obmejnega nadzorstva. V ta namen je nekaterim obmejnim prefekturam dodeljenih 150 policijskih nadzornikov z naglimi prevoznimi sredstvi, katerih naloga je, da skrbno pazijo na skrivna prekoračenja meje. Razen tega bodo v obmejnih srezih ustanovljeni posebni varnostni sveti, ki bodo morali poskrbeti za koordinacijo vseh varnostnih čet, da bodo v vsakem nujnem primeru takoj na razpolago.

Frank ne bo razvrednoten

Pariz, 18. avgusta. AA. Predsednik vlade Daladier je zastopnikom tiska izjavil: Z ozirom na mednarodne težave se kaže v večini evropskih držav zaskrbljenost zaradi usode različnih valut. V istem času se je v večini evropskih držav spet začelo kupovanje in skrivanje zlata, kar je pred nekaj dnevi prenehalo. Skrivanje zlata prinaša ogromno škodo vsaki državi, obenem pa predstavlja zablodo onih, ki ga izvršujejo.

Glede na vesti o uredbi devizne kontrole v Franciji in o novem razvrednotenju franka je Daladier izjavil: »Vlada je odločno proti novemu razvrednotenju. Ne glede na skrajno škodljive posledice kontrole deviz in razvrednotenja franka za življenje naroda, bi imeli ti odloki za neizbežno posledico prekinitev mednarodne solidarnosti, ki je sicer najbolj učinkovita garancija za ohranitev evropskega miru. Ni mi potrebno zanikati netočne in smešne vesti, da vlada v Franciji razdvojenost. V svojih radijskih govorih bom razložil program odločnih ukrepov, ki so neobhodno potrebni za vzdrževanje vrednosti denarja, kakor tudi za sam francoski narod. Vlada je prepričana, da imajo Francozi zaupanje v bodočnost svoje domovine in da bodo izpolnili vse dolžnosti do nje.«

Pričakujejo, da bo imel predsednik vlade Daladier že konec tega tedna svoj prvi govor po radiu.

„Queen Mary“ — sinji trak Oceana

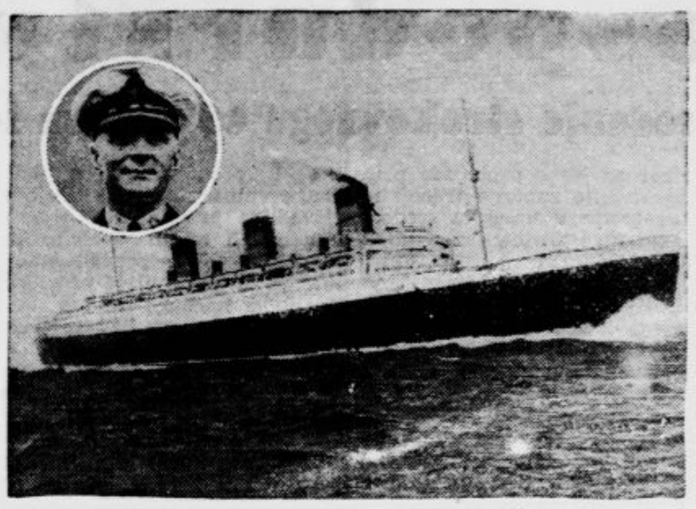

Na svoji zadnji vožnji iz Evrope v Ameriko in iz Amerike v Evropo si je pribo. sinji trak Oceana, trofejo za največjo hitrost na morski vožnji angleška ladja »Queen Mary«. Doslej je imela trofejo »Normandie«. Na sliki vidimo ladjo zmagovalko, v krogu pa kapitana Irwinga

Divizije za dinamično vojno

Tip vojne, ki nasprotuje vojnemu tipu demokracij

Pri italijanskih manevrih v Abrucih so preizkušali prvič eno izmed obeh »binarnih« divizij, ki so jih sestavili v zadnjih časih. Namen teh divizij je praktična izvedba hitre vojne v določenih odsekih, presenetljivih napadov, sploh operacij, ki zahtevajo hitrega gibanja.

»Giornale d'Italia«, ki poroča o izidu manevrov, pravi, da je to »novi tip vojne«, ki popolnoma nasprotuje vojnemu načinu demokracij. Te si kopičijo zlato, železo in bencin, človeški material pa jim pada, kakor nazaduje njihovo število porodov. Naravnale so se na statično vojno in proti tej vojni plutokracije bo ustvarila Italija hitro, silno, nepomirljivo vojno, ki se opira na pokornost, odločnost in vero — vero v fizične in duševne sposobnosti voditeljev.

Agentura Stefani poroča o sestavi takšne »binarne divizije«: Ima dva polka pešcev, vsak polk sestoji iz štirih bataljonov, dodatno stotnijo napadalnih možnarjev in stotnijo topov proti tankom. Divizija ima nadalje še bataljon napadalnih možnarjev, stotnijo 47-milimetrskih topov, polk topništva, tri stotnije tehničnih čet, intendance, sanitetske in avtomobilske službe. Zanimivo je to, da so v novi enoti zelo znižali število težkih topov in obrambnega orožja, kar so nadomestili z lahkimi topovi in strojnicami.

Sultanove skrbi

Princese bosopetijo v Ženevi...

Sultan iz Longkata v Holandski Indiji se mudi z ženo, dvema hčerkama in velikim spremstvom v Švici. Prišel je v Evropo, da bi se 6. septembra udeležil 40-letnega jubileja vladanja holandske kraljice Viljemine v Haagu.

Za sedaj pa ima visoki gospod, ki je gospod neizmernih zakladov, druge skrbi.

Obe princesi namreč nočeta nositi čevljev. Že v Ženevi sta na veliki mednarodni dirki motornih čolnov zbujali velikansko pozornost, ko sta pribosopetili na tribuno. Sedaj pa prihajata k obedom v hotel v elegantnih, majhnih evropskih čevljih. Tudi sultan se evropizira čedalje bolj, čim več evropskih mest je obiskal.

Tako je pred nekoliko dnevi skoraj ves Basel postavil na glavo, ko je prišel v neko trgovino s čevlji, da si kupi obuvalo. Trajalo je dolgo časa, da je našel nekaj, kar mu je ugajalo, namreč dotlej, da so trgovino zaprli. Potem pa visoki gospod ni imel več prilike, da bi kupil srajce, ki so mu v izložbi nasprotne trgovne zelo ugajale. Preden pride sultan s svojim spremstvom v Haag, se bo z nerazumljivimi evropskimi običaji menda že dodobra seznanil.

Dva medvediča je zadela kap

Smola uprave živalskega vrta v Londonu

Londonski živalski vrt je zadela huda izguba. Na poti v zoo sta namreč poginila dva medveda, zaradi katerih je odrinila posebna odprava na Aleute.

Odprava je bila zelo draga ter je imela nalogo vloviti dva kodiaka iz vrste ogromnih medvedov, ki žive le v najsevernejših predelih naše zemlje. Lov na živali je bil zelo težak. Naposled se je posrečilo ujeti dva mlada medvediča. Spravili so ju v kletke v nadi, da bosta, ko dorasteta, po velikosti prekašala v pogledu velikosti belega medveda in grizlija.

Ko pa je prispel ogromen transportni voz za živali v londonski zoološki vrt, kjer so že čakali pripravljeni fotografi in reporterji s kamerami in beležnicami, se je nudil gledalcem žalosten prizor: kodiaka sta bila mrtva... Poginila sta med prevozom skozi Panamski prekop. Oba je zaradi silne vročine zadela kap.

Pet dni in noči v gorski steni

Preteklo sredo sta odšla nemška plezalca Franz Kastel iz Linza in Wilfred Kuhn iz Gothe iz Zermatta, da splezata na Schallijev greben v masivu Weisshorna. Ker se do večera nista vrnila, so menili, da sta strmoglavila v prepad in ker ju tudi do nedelje zvečer ni bilo nazaj, se je to prepričanje še bolj utrdilo. Vsi napori reševalnih ekspedicij, da bi ju našli, so bili zaman.

V ponedeljek pa sta se pogrešanca nenadno pojavila v Zermattu. Zavoljo trenutnega vremenskega preobrata nista mogla več z gore nazaj in sta morala skoraj pet dni in noči prebiti na prostem. Kakor poročajo, sta to preizkušnjo prebila še precej dobro.

Nemško letalo pristalo v Maginotovi črti

Nemško vojaško letalo s tremi člani posadke je pristalo zvečer na polju v osrčju Maginotove linije med Longwijem in Longuyonom. Letalo in posadko so postavili pod nadzorstvo. Menijo, da je pilot na poletu nad Trierom in dolino Mozele izgubil orientacijo in prekoračil mejo. Nemce bodo po vsej priliki izpustili in letalo vrnili nemškim oblastem.

Žrtev svojega poklica

James Williams, s pravim imenom James Niland, se je pred dnevi smrtno ponesrečil, ko je skočil iz aeroplana. Padalo se ni odprlo in pri padcu na zemljo se je ubil

ANEKDOTA

Rosegger se je nekoč vlegel na pravkar pokošen travnik. Prižgal si je cigaro in sanjaril tja v en dan. Ko mu je pokrajina najbolj ugajala, pa se mu je približal kmečki hlapec z besedami:

»Ležati tukaj je prepovedano.«

Rosegger ga je skušal pridobiti zase

»Saj vidite, da je to ležanje tako prijetno. Nu, kar pustite me na travi, saj ne bom naredil nobene škode! Vzemite si tukaj rajši cigaro, pa jo pokadite.«

»O, cigaro pa že imam rad, cigaro!« je vzkliknil hlapec in segel v etui. Ko je spravil cigaro v žep, pa je pristavil:

»Hvala za tobak, ampak zdaj vam rečem, da se hitro odpravite dalje, sicer vam prisolim zaušnico, kakor mi je ukazal gospodar«.

VSAK DAN ENA

Na odprtem morju

»Hvala za postrežljivost — lahko vržete narevnost ribam v morje...«

(»Ric et Rac«)

Kulturni pregled

Robov »Deseti brat«

Jurčičev »Deseti brat« je po svoji literarni zasnovi očiten sad Scottovega vpliva na mladega slovenskega pisatelja, vendar je delo tam, kjer je pisec opisoval našo zemljo in njeno kmečko ljudstvo, originalno domače in še danes marsikje življensko toplo. Prvi slovenski roman si je Ivan Rob s srečno roko in s premišljenim namenom izvolil za predmet svoje travestije. Le-ta je tudi z oblikovne strani nov pojav v naši literaturi, kjer so travestije in parodije tako redke kakor humoristične pesmi sploh. (Nekaj uspelih travestij je spisal Janez Menšinger, nekatere dobre primere pa smo opazili v raznih humorističnih listih). Rob je

posnel iz Jurčičevega romana samo fabulo in nekaj značilnih oseb, v splošnem je dogajanje in osebe moderniziral, dal zapletljajem sodobne vzroke, položil v govore svojih junakov aktualne izjave, namigavanja in dovtipe. Saj sam priznava v uvodu

Značaje sem, osebe menjal
tako, kot jih zahteva čas;
v njih marsikdo bo brata gledal,
bo videl tudi — svoj obraz

Ivan Rob je nedvomno pesniško nadarjen avtor ki z lahkoto piše verze. Že v tem prvencu ima le malo verzov, ki bi bili zaradi ritma ali rime prisiljeni, kakor so v tolikih tujih humorističnih pesmih. (Zakaj zdi se, da se prav pri takem pesnikovanju pogosto zmanjša čut odgovornosti in da z resnobo tvarine izgine tudi resnost ustvarjanja, kar je vedno velika napaka; za primer bodi naveden kajkavski pesnik Žmigavec). Robovi verzi v »Desetem bratu« teko tako gladko in ponekod kar elegantno, da se za hip spomniš Byronovega »Don Juana« ali Puškinovega »Evgenija Onjegina«.

O peta šola, čas brenčanja,
utripov nežnih sladki čas!
— — — — — — — — —
Koketnih zvezdic truma zlata
že s promenade je odšla,
da na vsemirskih širnih tratah
o nočnih zgodbah pokramlja.
Že zora v rožnati pidžami
v pozdrav mežika za gorami.

Vsa pesnitev je spisana v devetercu, ki se posebno dobro prilega slovenskemu pripovednemu verzu. S formalne strani je bil mladi avtor kar presenetljivo kos nalogi, ki si jo je bil zastavil: gibčen jezik, metaforična iznajdljivost in verzifikacijska spretnost so poglavitne oblikovne odlike njegovega »Desetega brata«.

Če pa hočemo presoditi kvaliteto komičnega elementa v Robovi pesnitvi, se moramo predvsem vprašati, kakšen namen je imel pisec s svojo travestijo »Desetega brata«? Travestirati neko slovstveno delo, pomeni, predelati resno pesnitev v šaljivo. Toda s tem še ni označen namen, ki zavisi predvsem od avtorjevega osebnega stališča h komičnemu. To stališče določa v glavnem dvoje osnovnih razpoloženj: ali je komično izraz človeku danega doživljanja, ki se sprošča v veselem, vedrem, lahnem in svetlem življenjskem občutju, v smehljaju in smehu, ali pa je komično samo sredstvo, ki ga uporablja tragično doživljajoč umetnik in mislec za oblikovanje svojega moralnega patosa. Nekateri humoristi, zlasti Rusi, ki sem jih bil omenil v prejšnjem članku, so v bistvu moralisti, prežeti z mučnim občutjem osebne krivice in zapostavljenosti, človeške hudobnosti in nepopolnosti vsega našega dejanja in nehanja; za svojim smehom skrivajo veliki ideal popolnosti in življenjske harmonije. Humor Marca Twaina in še prenekaterega zapadnega humorista ni bil tega rodu. Njemu je bilo komično čista in samostojna oblika življenjskega doživljanja in če je kdaj razmišljal o smislu smeha in smešnega je gotovo videl v svojem pisanju samo pot k odkrivanju in ustvarjanju splošnih literarnih vrednot. To stališče bi lahko poenostavili v vprašanje, kdaj je humor samemu sebi sredstvo in kdaj je sredstvo čemu drugemu? Ironična, sarkastična, satirična nota v humorju nedvomno priča o nehumorističnem namenu komičnega. Pri satiričnih umetnikih lahko pogosto slutimo tragično občutje in moralni patos kot skrito ozadje njihove stvarjalne igre s komičnim elementom.

Ivan Rob je eden redkih slovenskih humoristov, ki se nagiblje k twainovskemu tipu humorja. Ta nagib razodeva predvsem tista vedrina, ki je razlita po vsej pesnitvi in ki se zlasti kaže v prijetnem in veselem toku njegovih verzov, v opisu komičnih situacij, v nepretiranem, bolj šaljivem kakor moralističnem karikiranju značajev, v dovtipnih pesniških prispodobah in metaforah. Z druge strani pa je mladi Rob preveč otrok svojega časa in okolja, da ne bi skušal s humorjem kritizirati tudi naših družabnih, kulturnih, literarnih in kdaj pa kdaj političnih razmer. V tej njegovi kritiki pa vesel, izrazito komičen element prevladuje nad tragičnim občutjem življenja, nad patosom moralista, ki preganja zlo. Robove puščice vsaj v tej pesnitvi niso pomočene v bolj ali manj odkrito zlobnost, iz katere izhaja dobršen del tako zvanega slovenskega humorja.

Knjigi »Deseti brat« je mladi avtor dostavil več krajših travestij: Tako v prvi (»Pekel ali sprehod po rovih kemičnega inštituta«) kar odlično posnema tercine in pesniški izraz Dantejeve Božanstvene komedije, v nadaljnjih pa večidel prav duhovito travestira Fr. Levstika, Prešerna, Gregorčiča, Preglja, Aškerca, Jenka, Slomška i. dr. K vnanji vrednosti knjige je prispeval lep delež Nikolaj Pirnat, ilustrator slovenskega »Don Kihota«, ki je tudi Robovega »Desetega brata« opremil z učinkovitimi risbami.

Z »Desetim bratom« si je Ivan Rob izstavil uvaževanja vredno vstopnico v slovensko literaturo. Z druge strani pa je literarni pomen Robovega doneska v tem, da se je po dolgem času zopet pojavil pri nas pisatelj, ki ima vsaj nekoliko čistega humorja, epični pesnik, v katerem se je vsaj za hip razpela tista »joie sans ombre«, ki je v slovenski literaturi tako izjemen pojav. Upajmo, da se bo Robov talent preko travestij izbrusil k ustvaritvi samostojnega komičnega eposa, kakor ga naše s tragiko zaznamovano slovstvo še nima. — o.

Koncert praških konservatoristov v Mariboru

Prejšnji teden je koncertiral v Mariboru komorni pevski zbor drž. konservatorija v Pragi. Pestri program so sestavljali jugoslovanski in češkoslovaški avtorji: V. Žganjec, J. Slavenski, St. Mokranjac, E. Adamič, R. Matz, J. Malát, B. Čeněk, V. B. Aim, J. B. Foerster, J. Plavec, F. Lýsek in E. Hula. Vse pesmi je zbor prikazal odlično; čeprav ga tvorijo solisti opernega oddelka, je bil izenačen ter brez jakostnih pretežkov in se je zlival v strnjeno estetsko celoto, s čimer je dokazal visoko umetniško stopnjo. S tehničnega vidika program sicer ni bil težek; vprav ta — pravilen — način izbire pa je uspeh še povečal, kajti bil je dostopen tudi širšim ljudskim plastem. Bil pa je interpretacijski izklesan do vseh potankosti ter je takšen predstavljal globoko občuteno sliko duševnega narodnega življenja. Dirigiral je nadarjeni Oskar *Danon*, absolvent dirigentske šole prof. Dědečka; z velikim razumevanjem je zajel posebnosti posameznih narodnih pesmi, ki so v njem našle izvrstnega interpreta. Zato so mogli češki pevci, ki jim južnoslovanska mentaliteta sicer ne more biti posebno blizu, dojeti duh srbskih, hrvatskih, dalmatinskih, medjimurskih in slovenskih narodnih pesmi zelo verno; v tem je še posebna zasluga mladega dirigenta, ki ima vse pogoje za uspešni umetniški razvoj ter mu bodočnost kuje široke ceste.

Program je izpolnila Marija *Knotkova*, absolventka klavirske mojstrske šole prof. K. Hoffmeistra. V Pragi že znana pianistka je izvajala dve skladbi iz Smetanovih »Čeških plesov« ter »Vaško serenado« in mehko, sanjavo »Ljubavno pesem« Josefa Suka. Tako tehnično kakor predavateljski zrelo je podala svoj program odlično ter dosegla splošno priznanje.

Mariborski koncert, ki je bil zadnji na jugoslovanski turneji praških pevcev, je bil zmagovit večer slovanske narodne pesmi. Občinstvo, ki je prenapolnilo koncertno dvorano, ga je sprejelo z izrednim navdušenjem ter je pevce nagradilo s tolikim iskrenim priznanjem, kakršnega je deležen pri nas le malokdo. Koncert praških pevcev, ki jih zopet vabimo v svojo sredo, je nudil vsem velik umetniški užitek ter je tudi po drugi strani dopolnil svojo plodno nalogo: široke plasti je kvalitativno vzorno seznanil s češko, moravsko, slovaško in podkarpatsko narodno pesmijo ter tako pripomogel h globljemu spoznavanju severnoslovanskih narodnih muzikalnih vrednot.

Dr. Dragotin Cvetko.

Zapiski

Nazadovanje nemškega kulturnega vpliva v inozemstvu. V najnovejši številki pariškega tednika »Vendredi« je izšlo statistično podprto poročilo o nazadovanju nemškega kulturnega vpliva v tujini. Od leta 1933 dalje so iz nove nemške dramatske proizvodnje uprizorili v inozemstvu samo tri dela in sicer v Italiji, v Madžarski in v neki južnoameriški deželi. Od leta 1933 dalje je bilo prevedenih v tuje jezike samo 118 nemških knjig, med njimi 79 znanstvenih, medtem ko je bilo v l. 1931/32 prevedenih samo literarnih del 600, prav tako tudi večje število znanstvenih. Literatura, ki je v prisilni službi nacionalnega egoizma, ne more zanimati tujih narodov. Zato pa je opaziti naraščajoče zanimanje za francosko knjigo, ki je še vedno sad svobodne in k občečloveškim smotrom težeče duhovne stvarjalnosti. V zadnjih 5 letih so se prevodi iz francoske literature v tuje jezike dvignili v leposlovju za 40%, v znanstvenih delih za 34%, v dramatiki za 20%.

Janačkova »Jenufa« v Parizu. 12. t. m. je minilo deset let, kar je umrl veliki češki skladatelj Leoš Janáček, čigar pomen je znatno zrasel šele po njegovi smrti. Na tem mestu smo že zabeležili, kako nameravajo Čehi počastiti njegov spomin. Neki pariški list poroča v zvezi z desetletnico Janáčkove smrti, da bo njegovo »Jenufo« uprizorila v prihodnji sezoni pariška Velika opera in sicer v proslavo 20 letnice obstoja ČSR.

Knjižna produkcija v kulturnih državah. Po najnovejši statistiki izhaja v Zedinjenih državah ameriških povprečno 8000 do 12 tisoč knjig na leto, dasi šteje 120 milijonov prebivalcev, medtem ko je Češkoslovaška izdala lani okrog 10.000 knjig, čeprav šteje samo 15 milijonov prebivalcev. Rusija je izdala v enem letu 42.440 knjig, Japonska 30.347, Nemčija 23.212 angleška Indija 16 tisoč 278, Anglija 16.110, Italija 10.484, Francija 10.278, Norveška 3766. Iz teh številk bi sledilo, da je Češkoslovaška sorazmerno svojemu številu v produkciji prva na svetu.

MODERNA KUHARICA

Milostiva: — Gosti nas pogostokrat obiščejo. Ali dobro kuhate?

Kuharica: — Pa še kako! Na dva načina.

Milostiva: — Kako to?

Kuharica: — Za goste, ki prihajajo večkrat, znam posebej kuhati, za tiste, ki se jih hočete iznebiti, pa spet na svoj način ...

Vestnik ZKD

Mariborska ZKD na razstavi

O priliki letošnjega Mariborskega tedna so priredili v Unionu kulturno razstavo, ki je jasno povedala, kaj vse so pokrenili prvih dvajset let našega samostojnega državnega življenja v kulturnem pogledu na našem skrajnem severu. Sodelovalo je razen mariborske ZKD med drugimi tudi šolstvo, pedagoška in narodno obrambna društva.

Nacionalna kulturna društva so v dravski banovini organizirana v dveh samostojnih zvezah. Ozemlje bivše ljubljanske oblasti spada pod okoliš ljubljanske ZKD, kraji bivše mariborske oblasti pa pod njeno mariborsko posestrimo. O delu in uspehih mariborske ZKD je pričala razstava, ki je bila nameščena v treh kojah prvega nadstropja in vzorno urejena.

Kopica diagramov in statistik je prikazala razvoj, napredek in sedanje stanje ZKD. Razstavljeni so bili modeli in skice premakljivih gledališ. odrov, pripravnih za manjše podeželske edinice. Po modelih ZKD je zgrajenih zdaj že 30 gledaliških odrov. ZKD je prikazala tudi model majhne knjižnice, ki jo lahko osnujemo v vsaki vasici in ji za prvo silo postavimo priročno knjižnico v mali omarici. Videli smo še kopico slik iz življenja posameznih edinic, prosvetna glasila in drugo. Funkcionarji mariborske ZKD vestno zasledujejo časopisna poročila in vse v njeno kroniko spadajoče članke izrežejo in nalepijo. Prav ta način zbiranja društvenega arhiva naj bo mnogim podeželskim edinicam v posnemanje.

Zveza narodnih društev na Štajerskem je bila predhodnica današnje ZKD. Usodno in zgodovinsko leto 1908, rojstno leto Zveze narodnih društev na Štajerskem, je zbralo pod svoje okrilje že 60 članic, posameznih društvenih edinic. V teku 6 let do vojne se je dvignilo število organiziranih društev za 100 odstotkov. Svetovna vojna je zavrla življenje tedaj tudi naši zvezi in vsem njenim 120 društvom.

Statistika razvoja sedanje ZKD kaže naslednje podatke: l. 1925 je bilo 149 društev, 1926 186, 1927 205, 1928 237, 1929 240, 1930 222, 1931 248, 1932 297, 1933 314, 1934 329, 1935 351, 1936 344, 1937 335, 1938 do 1. maja 326.

Poseben diagram predavanj po društvih je prirejen zelo nazorno. Kaže predavatelja ZKD na odru, pred njim pa poslušalce v klopeh. Nato se vrste podatki za posamezna leta. Navedeni so podatki le o tistih društvih, ki so pošiljala ZKD točna in izčrpna letna poročila o svojem delovanju. Dejansko je bilo predavanj več, kakor jih je naznačila tabela.

Nazorno je bilo prikazano, katere edinice tvorijo mariborsko ZKD. Pohvalno je treba omeniti, da ji dajejo prav poseben poudarek številna sokolska društva in čete, ki so na čelu s svojimi župami včlanjene v ZKD. Teh edinic je 113. Ostale enote pa tvorijo razne knjižnice, čitalnice in bralna, pevska društva in tamburaški zbori, dramatska društva in gledališki odri, gasilska društva in čete, glasbena, dobrodelna, narodno-obrambna, sportna, stanovsko-strokovna društva in ostala društva.

Mariborska ZKD se bliža 15 letnemu jubileju. V tem času je ustanovila 121 knjižnic. Njene edinice so same ali s pomočjo centrale priredile 529 predavanj. Za svoje edinice je oskrbela kopico gledaliških iger, jih izposojala za nizko izposojevalnino. Njene edinice so uprizorile v tem času rekordno število gledaliških iger. Kinomatinej je bilo uprizorjenih 48. ZKD je priredila tudi 17 različnih tečajev za izobrazbo društvenih voditeljev.

V prvih letih obstoja ljubljanske in mariborske ZKD sta izdajala oba odbora Prosvetni glasnik. V njem so našli podeželski kulturni delavci obilo navodil in izpodbud za podrobno društveno delo. Na razstavi so bili posamezni letniki Prosvetnega glasnika. Nekateri mlajši društveni delavci so to pot prvič opazili zanimive in poučne letnike. Izrekli so željo, da bi slično glasilo izhajalo še nadalje, saj današnje društvene potrebe niso nič manjše, kakor so bile v letih ob osnovanju obeh ZKD. Raznim tekočim potrebam odgovarja Vestnik ZKD v našem listu, samostojno glasilo kulturnih in prosvetnih central v naši banovini pa bi seveda še bolj razgibalo naše društvene vrste.

Pestra razstava ZKD je tudi površnemu gledalcu prikazala naše delo z različnih gledišč. Udeleženci iz posameznih krajev mariborskega področja so vneto iskali svoje kraje na kulturnem zemljevidu. Vsak kraj, kjerkoli je kaka društvena edinica, je bil zabeležen na zemljevidu, društva razdeljena v posamezne skupine po njih udejstvovanju pa so bila naznačena s posebnimi znaki. Tu smo lahko nazorno opazovali porast naših krajev v kulturnem pogledu.

Vsi razstavni prostori so bili opremljeni z raznimi vzpodbudnimi gesli. Prav na zemljevidih in diagramih so doumeli resničnost nekaterih gesel kakor: »Napredek in prosveta, to naša bo osveta!«

Podeželski posetniki so dobili tu mnogo pobud, kako naj prirejajo ob posameznih kulturnih slavnostih domače jubilejne razstave in kako jih je možno poživeti z napisi in diagrami, slikami, knjigami, izstrižki iz časopisov in drugim materialom, ki ga pridne roke lahko zberejo in priredé. Razstavni odbor mariborske ZKD zasluži vso pohvalo! J. G.

S P O R T

BSK še ni izgubil v Ljubljani

Težka bo nedeljska ligaška tekma SK Ljubljane

V tretjem kolu drž. prvenstva bo v Ljubljani nastopil BSK, mnogokratni državni prvak in klub, ki dozdaj na naših tleh ni izgubil nobene tekme, ne v prijateljskem, še manj pa v prvenstvenem srečanju. Edini uspeh slovenskih klubov nasproti BSK je dosegla spomladi Ljubljana, ki je z neodločenem rezultatom 2:2 prekrižala visoke cilje »plavih« — zaradi ene pike je takrat BSK izgubil že skoraj doseženi naslov drž. prvaka. V nedeljo bo torej potekla tekma v znamenju revanža. BSK bo nastopil kompleten brez Marjanoviča, ki je bil kaznovan, v naslednji postavi: Puhar, Radovanović, Dubac, Manola, Lechner, Knežević, Glišović, Zečević, Vujadinović, Božović, Podhradcki.

Po prehodni krizi je BSK ponovno zablestel v polni formi. BSK igra moderen nogomet, tehnično izgrajen in prepleten z južnjaškim temperamentom, ki daje igri poseben čar in lepoto. BSK osvaja gledalce s svojo igro in znano je, da je ta enajstorica spravila iz ravnotežja celo preudarne in hladnokrvne Angleže.

Tudi Ljubljana je po dolgih pripravah in preizkušnjah končno uspešno sestavila svojo enajstorico, ki bo dostojen nasprotnik tudi slavnemu BSK-u. Moštvo bo nastopilo v enaki postavi kakor prejšnjo nedeljo proti Hajduku, pa se obeta borba, ki bo gotovo zadovoljila tudi najbolj razvajene gledalce. Tekmo bo sodil g. Poduski iz Zagreba, predtekmo bo pa odigrala druga garnitura Ljubljane z Amaterjem iz Trbovelj.

Kaj bo z Ilirijo v Novem Sadu?

Številčno dovolj močna ima v ekipi skoraj same nerutinirane novince

Danes in še dva dni bodo na plavališču Galeba v Novem Sadu tekmovanja za državno prvenstvo juniorjev v plavanju, skokih in waterpolu. To bo ena največjih letošnjih plavalnih prireditev z domačo udeležbo, gotovo pa bo znatno prekašala državne prvenstvene tekme v plavanju seniorjev v Ljubljani, kjer iz znanih razlogov ni bilo nobene prave udeležbe in nobene konkurence. Prijave juniorjev za novosadska tekmovanja so zelo številne in je med njimi tudi Ilirija, kakor smo že včeraj na kratko zabeležili, poslala tjakaj 20 tekmovalcev, med njimi 15 dečkov in 5 deklet. O prognozah za plasma mlade ilirijanske ekipe nam pišejo:

Nikoli še niso ilirijanski juniorji potovali na državno prvenstvo v taki negotovosti kakor letos. Razen Pestevška in deklet Wernerjeve, sester Finčevih in Martinove so to pot med njimi sami novinci. Nekaj sodbe o njihovih morebitnih uspehih si bomo najlažje ustvarili po posameznih plavalnih disciplinah.

Na **50 m prosto** so bili zmerom boljši obmorski plavalci in tudi letos najbrže ne bo drugače, saj bosta plavala tudi Curtini in bržkone tudi Štakula. Ilirijana Hudnik in Lavrenčič bosta morda le prišla do besede pri razdelitvi točk. — Z nekaj večjimi nadami lahko pričakujemo rezultate na **200 m prosto**, kjer bo startal odlični Pestevšek, ki ima tukaj doma že prav lepe rezultate in ni izključeno, da se bo plasiral do 5. mesta. Vsi ostali bodo v Novem Sadu šele doživeli ognjeni krst. — **Na 100 m hrbtno** bodo glavno borbo izvojevali Pestevšek, Negovetić (Viktorija) in Drobnič (ZPK); če bo Pestevšek ponovil čas z izbirne tekme za Bled v Ljubljani, bi utegnil priti na prvo mesto. — **100 m prsno** je bila dolgo domena ilirijanskih plavalcev, letos pa bo tukaj zasedla najboljše mesto najbrže Viktorija s svojim Poličem. Ilirija pa ima mlade novince, ki se bodo gotovo potrudili za čim lepša mesta. — V **štafeti 4 × 50 m prosto** so izgledi slabi, ker pač manjka sprinterjev, v ostalem pa bo ilirijanska najboljša štafeta dovolj izenačena. — **V mešani štafeti** je prvo mesto gotovo že rezervirano Viktoriji, za ostala pa bo huda borba, v katero bi utegnili uspešno poseči tudi Ilirijani.

Samo pet deklet bo zastopalo belo-zelene barve v Novem Sadu in vse so dobro znane že iz tekmovanja za »Jadranski pokal«. **Na 100 m prsno** četvorica Werner - Martin - Finc Saša - Binder najbrže ne bo dopustila, da bi se ta vrstni red sploh kaj menjal. Edina zapreka jim bo odlična plavalka Viktorije Boršičeva. — **Na 100 m hrbtno** bo Finc Draguša sama zastopala Ilirijo in ni verjeti, da bi bila kos izborni Smolikovi s Sušaka. — **Na 100 m prosto** Ilirija nima nobenih izgledov, Tudi v **štafeti 4 × 50 m prosto** je zaradi pomanjkanja sprinterk komaj misliti na pomembnejši uspeh. **V mešani štafeti** se bo razvila huda borba med trojico Ilirije in Viktorije.

Za skoke je Ilirija poslala v Novi Sad tri zastopnike, Selana, Paternuša in malega Vidmarja in skoraj ni treba računati, da bi jim kdo spričo temeljitih priprav za to prvenstvo mogel prekrižati račune za najboljša mesta.

V waterpolu bodo gotovo skušali Jugovci iz Dubrovnika zasesti svojo tradicionalno prvo mesto, pri čemer pa bodo imeli v Jadranu in Viktoriji hude konkurente. Ilirijanska sedmorica je še mlada in neizkušena in skoraj ni misliti, da bi se vrnila z velikimi uspehi.

V splošnem pa se more reči, da so izidi letošnjega juniorskega plavalnega prvenstva zelo negotovi. Vsekakor bi bilo lepo, če bi Ilirijanom uspelo, da bi obdržali svoje drugo mesto v državi, s katerim so zaključili tudi lanska tekmovanja za prvenstvene naslove.

Taborenje naše lahkoatletske reprezentance. Ministrstvo za telesno vzgojo naroda je sklenilo prirediti poleg finančne pomoči za organizacijo balkanskih iger posebno taborenje za naše reprezentante lahkoatlete. Taborenje se bo začelo takoj po zaključenem državnem prvenstvu v Ljubljani in bo trajalo do konca balkanskih iger. Taborenje za kondicijo tekmovalcev bo v zgradbi Sokolskega doma Matica v Beogradu, kjer bodo udeleženci uživali vso udobnost ter mogli nemoteno trenirati pod strokovnim vodstvom beograjskega, zagrebškega in ljubljanskega trenerja. Prehrani tekmovalcev se bo posvetila posebna pozornost. Zdravstveno higiensko nadzorstvo je poverjeno dvema zdravnikoma, funkcijo starejšine bo vršil Suštić, strokovni referent v ministrstvu.

Gostovanje ISSK Maribora v Celju. V nedeljo 21. t. m. ob 16.30 se bo pričela na Glaziji v Celju prijateljska nogometna tekma med ISSK Mariborom in SK Celjem Maribor ima pomlajeno moštvo, ki goji dober in učinkovit nogomet. Ker je tudi Celje sedaj zopet v dobri formi, bo srečanje gotovo zelo zanimivo in bo nudilo lep sportni užitek. Ob 15. se bo pričela predtekma mladin.

Zbor lahkoatletskih sodnikov v Ljubljani (službeno). Za lahkoatletsko prvenstvo države za poedince, ki bo danes v soboto in nedeljo, vsakokrat ob 17. na Stadionu, so v žirijo določeni naslednji sodniki: Kermavner, Vidic, Hvale, Cuderman, Trtnik, Kalan, Pevalek, ing. Grünfeld, dr. Bradač, Megušar Karba, Kos, Potokar, Gnidovec, dr. Kuhelj, geom. Černe, Windisch, Cimperman, ing. Gregorič, Sancin D. in S., Polajnar, Cek, Premrl, ing. Cerar in Stropnik. Za zapisnikarje so določeni dr. Skoberne, Banko in Zorman, za blagajno Letnar, Polak, Jugovec, Faveti, za vrhovnega reditelja: Križ. Vsi imenovani se morajo javiti vrhovnemu sodniku geom. Černetu in vodji tekmovanja Sancinu vselej najpozneje eno uro pred pričetkom. Klubi Ilirija, Planina in Primorje morajo vse tekmovalne dni poslati po 5 rediteljev z rediteljskimi traki, ki se morajo javiti dnevno najpozneje ob 16. g. Križu pri blagajni. Vhod za vse funkcionarje in tekmovalce je s Tyrševe ceste, slačilnice so v barakah poleg tribune na Stadionu in pod tribuno. Predsednik: Gorjanc s. r., tajnik Sancin s. r.

MK Ilirija prosi vse gg. fotoamaterje, ki so v dnevih 14. in 15. t. m. slikali na Ljubelju, naj pošljejo svoje posnetke na vpogled tajništvu kluba na Miklošičevi c. 15 (pisarna Gorjanc).

Motosekcija ŽSK Hermesa. Drevi ob 20. redna seja v restavraciji »Na—Na«. Vsi g. točno in sigurno! Tajnik I.

KOLESARSKA PODZVEZA LJUBLJANA (Službeno). **Dirka za državno prvenstvo, ki bi morala biti to nedeljo iz Ljubljane v Zagreb, je preložena.**

(Poročilo o otvoritvi tekmovanja za državno lahkoatletsko prvenstvo posameznikov glej na 2. strani.)

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

JACKSON GREGORY: 34

HČI SOLNCA

Roman.

»Jim«, je rekel počasi, »prav ti se najmanj na ženske spoznaš. Povsem krivo sodiš Zoraido Castelmar; in prav tako si v zmoti, kar se tiče miss Pansy Blossom.«

»Norec!« je jezen zakričal Jim. »Kje za vraga imaš glavo? Tole dete imenuješ pustolovko? Mar ne vidiš, da je še otrok?«

»Pansy Blossom...«, je spet začel Bruce.

»Pojdi k vragu s to svojo Pansy Blossom! Jaz govorim o Betty Gordon. Kdo ti je povedal, da je plesalka?«

Bruce ni rekel ničesar.

»Zoraida Castelmar?« je vprašal Kendric. »Povej mi — kaj more ona pripovedovati?«

»In če bi mi ona kaj rekla?« je izzivajoče odvrnil Bruce. »Kaj bi bilo potem?«

»Kaj se ti je še nalagala?« Jim ga je zgrabil za roko, divja jeza mu je sijala iz oči. »Z besedo na dan, prijatelj. Kaj te je še nalagala?«

»Nič ni lagala, Jim. Če imaš odprte oči in če malo premisliš, boš vedel prav toliko kakor jaz.« Kendric je vzdihnil od bolečine. »Tu se godijo reči, ki so zadosti žalostne. Escobar je zraven, Rios in — tvoja varovanka. Če me hočeš poslušati le nekaj minut, ti vse razložim.«

»Escobar in Betty Gordon! Nu, med tema dvema ni ničesar drugega kakor sovraštvo in strah. Ali prav za prav — ničesar drugega ni bilo. Escobar leži mrtev tam zunaj. Rios ga je ustrelil v srce. Pravkar je odvedel tvojo prijateljico, da ji vse izpove! Betty je samo jetnica njiju obeh in jima naj šteje odkupnino.«

»Tako se zdi.«

Bruce se je rešil Kendricove roke in je začel naglo hoditi po sobi gori in doli. Kendric se je okrenil k Betty. Še zmerom je negibna stala tam; lica so ji žarela. Očividno je o dami, za katero jo je Bruce smatral, čula mnogo nelepega. Samo izraz njenih oči in poteze okrog usten so se ji spremenili: užaljena jeza je govorila iz njih. To ga je presenetilo. Začel je Betty motriti v novi luči. Nič več torej ni bila otrok, kakor jo je bil še malo prej nazval, pa tudi ne mala, drobna stvarca šestnajstih let, za kakršno jo je štel. V razgovoru z Ruizom Riosom mu je postalo jasno, da ima dekle svojo voljo in svoj temperament.

Tedaj sta se vrnila Zoraida in Rios. Še preden je padla kakšna beseda, je Kendric vedel, da se dviga zastor za novo dejanje. Zoraida si je dodelila vlogo preganjane nedolžnice. Pogledi, s katerimi je pobliskovala proti bratrancu, so izražali strah in prezir. Rios se je delal važnega. Zoraida je naglo stopila skozi sobo in položila svojo roko, vso bleščečo od biserov, Bruceju na ramo.

»Dragi prijatelj«, mu je pošepetala, a tako da so čuli vsi, »ne vem, kaj naj počnem. Nekdo se je ustrelil — stotnik Escobar. Vsaj Ruiz Rios pravi tako. Jaz pa...«

Zdrznila se je in umolknila. Dve debeli solzi sta ji spolzeli čez lica.

»Senores Kendric in West«, je zdaj izjavil Rios z glasom vojaškega poveljnika, »poslej se boste morali ravnati samo po mojih odredbah. Nihče izmed vaju ne sme brez mojega dovoljenja zapustiti hiše. Senorita Zoraida, prosim vas, izvolite se odstraniti v svoje sobe in počakajte, dokler ne pošljem po vas. Senorita Pansy«, bežen nasmešek je odgrnil njegove bele zobe, »z vami bi rad spregovoril besedo. Prosim, sledite mi v patio.«

»Dragi bratranec«, je pripomnila Zoraida in bila je je sama ponižnost in vdana prošnja, »samo za malenkost bi vas še rada prosila.« In iztegnila je roke proti njemu. »Smem nekaj besed spregovoriti s senorjem Westom?«

»Pojdite v svoje sobe«, je kratko odvrnil Rios. »Senor West ostane pri nas. Kasneje boste govorili ž njim.«

Koprneče se je Zoraida ozrla v Bruceja, a ko je videla, da bi se bil najrajši vrgel na Riosa, ki se ji je drznil poveljevati, je žalostno zmajala z glavo in mu pošepetala:

»Potrpite — zavoljo mene potrpite, senor!«

Potem je zapustila sobo. Ne da bi bil Bruce opazil, je vrgla še Kendricu posmehljiv pogled.

Rios je Betty uslužno odprl vrata.

»Izvolite z mano v patio, senorita?«

»Ne!« je kriknila Betty. »Nikamor ne grem, vi, pošast!«

Dasi Rios ni znal tako dovršeno igrati kakor Zoraida, mu je vendar uspelo, da je njen izbruh odpravil samo z začudenim pogledom. Drugega za drugim je pogledal Betty, Jima in Bruceja; videti je bilo, da je spregledal položaj.

»Tako torej«, se je nasmehnil. »Brez smisla je, da bi se še dalje potvarjali, senorita Pansy. Mi vse vemo.«

»Da, zelo mnogo vemo, Ruiz Rios«, je bruhnil Bruce iz sebe. »Za zdaj ste še vi na dobičku, a kmalu bomo premešali karte!«

»Ali greste senorita Pansy?« Rios je polagoma začel izgubljati oblast nad seboj. »Ali naj vas dam odvesti s kakšnim ducatom mož?«

»Rios«, je vmes posegel Kendric, »meni gre vsa ta neumnost počasi na živce. Betty Gordon je moja prijateljica in jaz ji bom pomagal iz zagate. Ona gre samo, kamor je je volja. A če bi radi imeli opravka z menoj, izvolite vzeti na znanje, da sem pripravljen.«

»Ne«, je spet rekla Betty. »Rajši grem v patio ž njim. Stopila je proti vratom, a se je iznenada zgrozila. »On leži zunaj — mrtev!« je zašepetala.

»Nesrečnega stotnika Escobarja so odnesli«, je vljudno sporočil Rios. »Sicer pa se lahko, če vam je ljubše, razgovoriva tudi v jedilnici.«

Tedaj je Betty stopila h Kendricu, se mu zazrla v oči in nežno rekla:

»Zaupam vam. Vi ste edini, na katerega se lahko zanesem. Če vas bom potrebovala, vas bom poklicala. Pa boste prišli?«

»Zanesite se, da pridem!«

Nato sta Betty in Rios odšla in prijatelja sta nekaj časa ostala sama.

Mali oglasi

Kam pa, kam?

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Pozor! V nedeljo

21. t. m. veliki izlet na Sv. Katarino nad Bledom. Se priporoča Pikon. 19307-18

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Snažilca pribora

krepkega fanta, sprejme hotel Strukelj, Ljubljana. 19327-1

Gospodinjo

varčno in spretno, dobro kuharico, 30—40 let, z daljšimi spričevali, sprejmem takoj. Plača po zmožnosti in dogovoru. Ponudbe na: Karl Zupanc, valjčni mlin, Sevnica. 19255-1

Hlapca

h konjem, vojaščine prostega, sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19314-1

Dobro kuharico

srednjih let za uradniško menzo na deželi iščem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19303-1

Trgovskega pomočnika

s šoferskim izpitom, vojaščine prostega takoj sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19305-1

Natakarico

mlado, lepo in blagajničarko, Slovenki, sprejme ka, varna Imperial, Sremska Mitrovica. 19318-1

Predilke in predilci

za Ringspinnmaschine ev. za Flyere se iščejo. Garantirani delovni čas 48 ur na teden. Ponudbe na ogl. odd. pod šifro »Jugojunak« 18789-1

Cvetličarsko pomočnico

vezaljko, sposobno za vsestransko cvetličarsko delo, z dobrimi spričevali, po možnosti z znanjem nemškega jezika, potrebuje za 1. ali 15. oktober cvetličarska trgovina Mirko N. Savić, Beograd, Kralja Milana 3. Ponudbe z zahtevo plače in kvalifikacijami poslati takoj na gornji naslov. 18781-1

Čevljarsko štoparico

z vso oskrbo v hiši takoj sprejme Viktor Jazbec, Sebenje p. Križe na Gorenjskem. 19296-1

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; davek 3 din; za šifro ali dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 12 din.

Trgovski pomočnik

špecerije in manufakture, zmožen nemščine, želi premeniti službo. Cenj. ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod značko »Marljiv«. 19333-2

Vajenci(ke)

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Lepo učenko

z dobrim glasom, potrebujem za boljšo tamburaško godbo. Pogoji hrana, stanovanje, 300 mesečna plača. Ponudbe s sliko: Milivoj Jovanović, Banja Luka, Veliki trg 11, I. nadstr. 19329-44

Kot vajenec

bi rad vstopil v trgovino z mešanim blagom zdrav, 16 let star, krepak fant, dobrih staršev iz goriške okolice. Ponudbe pod šifro »Goriški Slovenec« na ogl. odd. Jutra. 19320-44

Zaslužek

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Prevoz stavbnega materijala

prevzamem. Ponudbe pod »Težak avto« na ogl. odd. Jutra. 19313-3

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Gostilničarji!

Partijo rdečega vina, prodam proti takojšnjemu plačilu po din 4.25 M. Cesar, Gasilska 3, Ljubljana VII. 19325-27

Med mestom in deželo

posreduje »Jutrova mali oglasnik

Kupim

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Decimalno tehtnico

nosilnost 250—300 kg, kupimo. — Javiti na telefon 35-61. 19316-7

Paradižnika

svežega, popolnoma dozorelega kupi vsako množino Slamič, Ljubljana. 19315-27

Sifonskih steklenic

rabljenih, kdor ima naprodaj večjo količino, naj se javi na ogl. odd. Jutra pod »Sifonske flaše«. 19248-7

Pohištvo

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Vsakovrstno rabljeno pohištvo

kredence, mize, omare, stoli in drugo, vse iz trdega lesa, dobro ohranjeno, poceni prodam. Vprašati pri Franjo Vehovarju, Celje, Kersnikova 17. 19332-12

Spalnice, jedilnice

kuhinje lahko v veliki izbiri kupite in plačate tudi s hranilno knjižico pri Erman & Arhar, tovarna pohištva. Št. Vid nad Ljubljano. 304-12

Kapital

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Posojilo

na vknjižbo, poroke, kmetom v gospodarske potrebe po 6% obresti, hipotekarno na 5 do 10letno odplačevanje za sreska mesta po 7% obresta nabavlja »Centrala«, Zagreb, Bregovita 7. 19295-16

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Lokali

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Lesen paviljon

prikladen za mesarje, trafiko, branjarijo etc. poceni prodam. Poizve se slaščičarna Petriček, Aleksandrova cesta 6. 19335-19

Stanovanje odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Na Krakovskem nasipu

štev. 10 oddam trgovski lokal in stanovanje dveh velikih sob s kuhinjo. Informacije daje salon Navinšek, Šelenburgova. 19324-21

2-sobno stanovanje

oddam 1. septembra in skladišče. Sv. Jakoba trg 8. 19317-21

Sobo odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Solnčno sobo

za dva gospoda, oddam z dobro domačo hrano in čisto solnčno sobico. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19326-23

Sobe išče

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobo

z dvema posteljama, strogo separirano, lahko mansardno, iščem za takoj. Ponudbe pod šifro »2 postelji« na ogl. odd. Jutra. 19319-23a

Klišeje ENO- IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA Kr. Petra nasip 23

Dijaške sobe

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobo

za enega ali dva dijaka, z vso oskrbo in hrano iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra do petka 19. t. m. pod »Trgovska akademija«. 19304-22a

Srednješolca

sprejmem na hrano in stanovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Strogo nadzorstvo«. 19215-22

Stanovanje z vso oskrbo

primerno za petošolca v oskrbo v bližini III. drž. gimnazije iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Petošolec«. 18723-22

Dva dijaka

nižješolca, sprejmem v celotno dobro oskrbo v bližini vseh šol. Strogo nadzorstvo, pomoč pri učenju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18972-22

Dopisi

Vsaka beseda 2 din; davek 3 din; za dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 20 din.

Helčika

pridi, piši, hrepenim tvoj Srečko. 19299-24

G. Robnik

Oprosti prosim, pa ni mogoče. 19298-24

Ovignite v oglasnem oddelku dospele ponudbe.

Avgust 46, Bolša, Bežigrad 123, Brezhibno vozilo, Do 30.000, Diskretno, Dobro ohranjeno, Domača hrana, Dober 218, Dobra plačnica, Dobro situirana, Družinska vila, Dober promet, Dynamo motor, Dobra do otrok, Dobro vpeljan, Drogerija, Enodružinska vila, Fiksum in provizija, Guvernanta, Imam koncesijo, Izložben aranžer, Joca, Jelka, Inteligentna, Kavcija, Komisija, Klavir, Ljubljana 1938, Mirna 49, Marljiv 182, Maribor 32, Mirni dom, Modne pletenine, Mlajša moč, Mojster, Natančnost, Nekaj gotovine, Ohranjen, Otrokoljubna, Perfektno, Poletje I., Prvi lastnik, Pridna in poštena, Prometna točka 19, Poštena služkinja, Popolnoma sam, Razum poštenje 27, Ročni voziček, Solidna izdelava, Srečna bodočnost, Suho 38, Sigurno, Samostojen, Sporazum, Stenografija, Soglašam 8, Takoj 824, Točen plačnik 25, Tekstilna industrija, Takoj 110, Urna strojepiska, Uteha 65, Urna in vestna, Vrh, Veselje do potovanja, Vse za delodajalca, Velik promet, Začetnik 45, Zanesljiva moč, Zmožen urediti, 3000, 11960.

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo

zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni

JOS. REICH

Ljubljana Poljanski nasip 4-6

Pralnica — Svetoliksinica

Din 60.—

znaša mesečno odplačevanje za znameniti orig. »ARDA« otroški voziček. - Brezplačen katalog z največjo izbero v državi in zajamčeno najnižjimi cenami, ker jih kupite naravnost od izdelovalca. — Prevoz do vas plačamo mi.

»ARDA« - Beograd, Palmotićeva 12.

FLY-TOX V PLAVIH KANTAH

ubija

muhe, komarje in vso gomazen

Iz življenja na deželi

Iz Jesenic

s— **Kuratorij protituberkuloznega dispanzerja na Jesenicah** obvešča prebivalstvo radovljiškega sreza, da se bodo z začetkom 24. t. m. vršile ordinacije v dispanzerju vsako sredo od 9. ure naprej in ne več ob sobotah kakor doslej.

Iz Slovenjega Gradca

sg— **Huda motociklistična nesreča.** Srečo v nesreči sta imela dijaka Drago Društvič in Bojan Debelak, ki sta se po kratkem izletu vračala v Slovenjgradec in v bližini Mikoličeve tvornice izgubila ob nenadnem srečanju z motoristom na znanem nevarnem ovinku oblast nad vozilom. Vozač Društvič je tako močno zavrl motorno kolo, da je njega in njegovega tovariša vrglo preko motornega kolesa nekaj metrov daleč na kup gramoza. Med tem ko je Debelak odnesel le neznatne praske po rokah in nogah, je bil Društvič huje poškodovan. Zlasti ima močno poškodovano levo nogo. Vendar pa je v domači oskrbi in ni bil potreben prevoz v bolnišnico. Krivdo za nesrečo je pripisati le nesrečnemu naključju.

sg— **Namesto venca na grob** nedavno umrle ge. Frančiške Barletove, soproge upokojenega učitelja v Šmartnem pri Slovenjgradcu, je daroval profesor g. Jožef Pirnat iz Maribora 300 din za občinske ubožce v Šmartnem. Najlepša hvala!

Iz Krškega

kr— **Sokolska prireditev.** V nedeljo 21. t. m. bo imel Sokol v Rajhenburgu svoj letni nastop. Bratje Sokoli in prijatelji vabljeni!

Zbor gluhonemih

Maribor, 18. avgusta.

V dneh od 13. do 15. t. m. so se zbrali v Mariboru delegati gluhonemih iz vse Jugoslavije, da proslavijo obenem petletnico mariborskega društva. Slavnostno zborovanje gluhonemih je bilo v Gambrinovi dvorani ob veliki udeležbi članstva ter delegatov iz Ljubljane, Beograda in Gradca. Zborovanju je predsedoval društveni predsednik *Sagaj*, ki se je v uvodnih besedah spomnil Nj. Vel. kralja Petra II. v svojih nadaljnih izvajanjih je očrtal pomen in naloge društva, ki kaže širokopotezno stremljenje, kako izboljšati gluhonemi mladini življenjski položaj. Društveni tajnik Svenšek je podal zatem pregledno poročilo, ki kaže delovanje in razvoj društva v petletni dobi, ko se je borilo za pravice in zahteve interesov gluhonemih. Vsa ta leta je društvo z božičnicami in pomožnimi akcijami podprlo pomoči potrebne gluhoneme člane ter njih deco z najpotrebnejšim. Nadalje je govoril tudi o najnujnejši potrebi po šolski izobrazbi za gluhoneme otroke. Šolan gluhonemec pomeni pridobitev v človeški družbi, mnogostransko uporabno delovno moč, dočim je njegov nešolan sotrpin navadno še večji revež kakor slepec, ker ga ni mogoče uporabiti za nobeno delo. Iz vsega tega sledi nujna potreba po razširjenju zavodov in da se odpro vrata gluhonemih vsem onim, ki so zmožni izobrazbe. Obstojajo dokazi, da napravi šolska izobrazba iz gluhonemega zelo dobrega in zanesljivega delavca ter obrtnika, s katerim je lahko vsak zadovoljen, saj ima gluhonemec navadno izredno zdrav dar opazovanja.

Na svojem mariborskem zborovanju so zahtevali gluhonemi *več* gluhonemnic v naši državi ter uzakonitev šoloobveznosti vseh gluhonemih. Dočim imamo pri nas samo 4 gluhonemnice in sicer v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Jagodini, ima češkoslovaška republika 13 gluhonemnic. V Nemčiji, Franciji ter Italiji pa je število teh zavodov povprečno še večje. V okviru teh sklepov in razprav je naslovilo Društvo gluhonemih na merodajne činitelje posebno spomenico, ki poudarja nujno potrebo ustanovitve novih gluhonemnic ter razširjenje gluhonemnic v Ljubljani, oziroma ustanovitve novega zavoda za gluhoneme v Mariboru.

RADIO

Petek 19. avgusta.

Ljubljana 12: Šopek slovenskih pesmic (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.15: Koncert radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: O naši cerkveni umetnosti. — 19.50: O letošnjem planinskem izletu v Tatre (dr. Albin Kandare). — 19.50: Plošče. — 20.10: Domača keramika (gdč. Dana Pajníčeva). — 20.30: Koncert s sodelovanjem g. Toneta Petrovčiča in radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Angleške plošče.

Sobota, 20. avgusta.

Ljubljana 12: Pester spored s plošč. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Plošče. — 14: Napovedi. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Slovenska ljudska šola za časa Napoleonove Ilirije (g. Viktor Pirnat). — 19.50: Pregled sporeda. — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: VIII. večer Muzi — komedijantov. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Plošče.

Beograd 17.25: Narodne pesmi in napevi. — 18.15: Plošče. — 20: Petje in orkestralni koncert. — 22.20: Lahka glasba. — **Zagreb** 17.30: Lahka godba. — 20: Violinski duети. — 20.30: Pevski in klavirski koncert. — 21: Godba na pihala. — 22.20: Vesela muzika. — **Praga** 19.20: Koncert letalcev. — 20.35: Simfonična glasba. — 21.25: Plošče in ples: — Varšava 21.10: Operni prenos. — 22.20: Lahka glasba s plošč. — **Sofija** 17: Lahka, komorna in plesna muzika. — 19.45: Klavirski koncert. — 20.55: Plošče. — 22.00: Lahka in plesna muzika. — **Dunaj** 12: Orkester. — 16: Operetno popoldne. — 18.00: Vojaška godba. — 19.10: Plošče. — 20.10: Iz italijanskih oper. — 22.45: Iz Berlina. — 24: Lahka glasba. — **Berlin** 19: Plošče. — 20.10 Kakor Dunaj. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — 2: Nočni koncert. — **München** 19: Godba na pihala. — 20.10: Moderna radijska revija. — 22.20: Sobotni ples. — 24: Kakor Berlin. — **Stuttgart** 19: Plošče. — 20.10: Lov za srečo na vse načine... — 22.45: Kakor München. 24: Muzika, ples, pomenki. — 2.00: Kakor Berlin.

V HOTELU

— Verjemite mi, toži gost gospodarju, snoči mi je nekdo ukradel hlače iz sobe.

— Absolutno nemogoče! V mojem hotelu se še nihče ni pritožil zaradi tatvin! se brani hotelir.

— Poglejte vendar, da stojim brez hlač pred vami!

— Že res, toda ali ste sigurni, da ste snoči prišli v hotel s hlačami? se odreže lokavi gospodar.

SPOMNILA SE JE

K neki kmetici na deželo je prišla na počitnice prijateljica iz mesta, ki je imela bujno razvite prsi. Neko jutro je gospodinja pripravljala zajtrk ko je vstopila gospa iz mesta.

— Oh, zdaj ko te vidim, sem se spomnila, da še nisem — pomolzla krave!... se je ustrašila kmetica in odhitela z golido v hlev.

LIPSKI JESENSKI SEJEM 1938

ZAČETEK: 28. AVGUSTA

60% POPUSTA NA NEMŠKIH ŽELEZNICAH, ZNATNI POPUSTI V DRUGIH DRŽAVAH.

VSA POJASNILA DAJEJO:

ZVANIČNI BIRO LAJPCIŠKOG SAJMA — BEOGRAD — KNEZ MIHAJLOVA 33/I.

IN ČASTNI ZASTOPNIKI: ING. G. TÖNNIES, LJUBLJANA, TYRŠEVA 33 — TELEF. 27-62.

IN

JOS. BEZJAK — MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 25. TEL. 20-97.

Vzajemna posojilnica r. z. z o. z. v Ljubljani — Miklošičeva cesta 7

nudi za vse vloge popolno varnost in obrestuje nove vloge à 4% do 5% po dogovoru. — Nove vloge in stare vloge izpod 5.000 Din se na zahtevo vsak čas v celoti izplačajo. — Nedvignjene stare vloge izpod 5.000 Din se bodo smatrale s 1. majem 1938 za nove vloge. VZAJEMNA POSOJILNICA DAJE KRATKOROČNA POSOJILA.

ZAKLETI GRAD

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.